

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

คำสอนชั้นปริญญาตรี

พุทธศักราช ๒๔๘๒

กฎหมายการเลือกตั้ง

โดย

พระยาสุนทรพิพิธ

ประกาศนียบัตรรัฐประศาสนศาสตร์

ปริญญาตรีนิติศาสตร์

๒๒๕ .A.2 E.1

สารบัญ
กฎหมายการเลือกตั้ง

พ.ศ. ๒๔๙๒

ภาค ๑

การปกครองระบอบประชาธิปไตย

หมวดที่ ๑	วิธีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย	๑
ส่วนที่ ๑	ราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยเองโดยตรง	๒
ส่วนที่ ๒	ราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยทางผู้แทน	๓
ส่วนที่ ๓	ราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยเกือบโดยตรง	๔
หมวดที่ ๒	มลัทธินิยมแห่งการเลือกตั้ง	๕
ส่วนที่ ๑	ประวัติการเลือกตั้ง	๕
ส่วนที่ ๒	ความสัมพันธ์ระหว่างราษฎรกับผู้แทน	๖
บทที่ ๑	เหตุผลของฝ่ายที่ ๑	๖
บทที่ ๒	เหตุผลของฝ่ายที่ ๒	๘
บทที่ ๓	เหตุผลของฝ่ายที่ ๓	๘

หมวดที่ ๓	หลักการทั่วไปของการออกเสียงเลือกตั้ง	๕
ส่วนที่ ๑	การกำหนดเขตคะแนนและจำนวนผู้แทน	๑๐
/ บทที่ ๑	เขตคะแนนเพื่อออกเสียงเลือกตั้ง	๑๐
/ บทที่ ๒	จำนวนผู้แทน	๑๒
ส่วนที่ ๒	การออกเสียงเลือกตั้ง	๑๓
/ บทที่ ๑	วิธีออกเสียงเลือกตั้ง	๑๓
/ บทที่ ๒	การบังคับให้ออกเสียง	๑๖
/ บทที่ ๓	การยอมให้บุคคลทุกคนมีสิทธิออกเสียง	๑๕
/ บทที่ ๔	การจำกัดสิทธิออกเสียง	๒๑
ส่วนที่ ๓	หลักการกำหนดคุณสมบัติ	๒๒
/ บทที่ ๑	เกณฑ์กำหนดคุณสมบัติทั่วไป	๒๓
/ บทที่ ๒	เกณฑ์กำหนดการเลือกตั้ง ความอาชีพ	๒๗
ส่วนที่ ๔	วิธีกำหนดคะแนนได้รับเลือกตั้ง	๒๗
/ บทที่ ๑	วิธีนับคะแนนมากเป็นเกณฑ์	๒๗
/ บทที่ ๒	วิธีนับคะแนนเฉลี่ยตามส่วน	๓๐
หมวดที่ ๔	ประเภทการเลือกตั้ง	๓๕

ภาค ๒

กฎหมายการเลือกตั้งของประเทศไทย

หมวดที่ ๑	ข้อความเบื้องต้น	๓๗
ส่วนที่ ๑	มุตที่มาแห่งกฎหมายการเลือกตั้ง	๓๗
ส่วนที่ ๒	การใช้กฎหมายเลือกตั้งในระหว่างมีบท เฉพาะกาดแห่งรัฐธรรมนูญ	๓๘
ส่วนที่ ๓	ประวัติกฎหมายการเลือกตั้งของไทย	๔๑
บทที่ ๑	กฎหมายที่บัญญัติถึงการเลือกตั้ง ฉบับแรก	๔๒
บทที่ ๒	กฎหมายเลือกตั้งฉบับที่ ๑	๕๒
บทที่ ๓	กฎหมายเลือกตั้งฉบับที่ ๒	๕๕
บทที่ ๔	กฎหมายเลือกตั้งฉบับที่ ๓	๖๕
บทที่ ๕	กฎหมายเลือกตั้งฉบับที่ ๔	๖๘
หมวดที่ ๒	หลักการทั่วไปแห่งพระราชบัญญัติเลือกตั้ง ฉบับปัจจุบัน	๗๑
บทที่ ๑	หลักการเรื่องดำเนินการเลือกตั้ง	๗๒
บทที่ ๒	หลักการเรื่องกำหนดเขต เลือกตั้ง	๗๔
บทที่ ๓	หลักการเลือกตั้งโดยตรง	๗๘

บทที่ ๔	หลักการเรื่องผู้สมัครไม่ต้องมี ความเกี่ยวข้องกับท้องถิ่น	๗๕
บทที่ ๕	หลักการเรื่องคดีความการเลือกตั้ง	๗๑
หมวดที่ ๓	สิทธิเลือกตั้งและสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง	๗๖
ส่วนที่ ๑	ผู้สมัครเลือกตั้งผู้แทนราษฎร	๗๔
บทที่ ๑	ต้องมีชื่อเป็นผู้ต้องคุมขังอยู่โดย หมายของศาลในขณะเลือกตั้ง	๗๔
บทที่ ๒	ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๓๔	๗๕
บทที่ ๓	ต้องไม่ขาดคุณสมบัติตาม มาตรา ๓๕	๗๗
ส่วนที่ ๒	ผู้สมัครสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร	๕๐
บทที่ ๑	ต้องเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งตาม มาตรา ๓๗	๕๑
บทที่ ๒	ต้องไม่ขาดคุณสมบัติตาม มาตรา ๓๗	๕๑
บทที่ ๓	ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุก ตั้งแต่ ๒ ปีขึ้นไปโดยได้พ้นโทษ ไม่ถึง ๕ ปี	๕๓
บทที่ ๔	ก. มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๓ ปีบริบูรณ์ ข. มีความรู้ไม่ต่ำกว่าประถม ศึกษาสามัญ	๕๔

หมวดที่ ๔	บัญชีรายชื่อผู้สมัครเลือกตั้งและการสมัครรับเลือกตั้ง	๕๖
ส่วนที่ ๑	บัญชีรายชื่อผู้สมัครเลือกตั้ง	๕๖
บทที่ ๑	การดำเนินบัญชี	๕๖
บทที่ ๒	การประกาศบัญชีรายชื่อ	๕๕
บทที่ ๓	การร้องขอใส่ชื่อในบัญชี	๑๐๑
บทที่ ๔	การร้องขอให้ถอนชื่อในบัญชี	๑๐๒
ส่วนที่ ๒	การสมัครรับเลือกตั้ง	๑๐๔
บทที่ ๑	ข้อกำหนดเบื้องต้น	๑๐๔
บทที่ ๒	วิธีการ	๑๐๗
หมวดที่ ๕	หน่วยลงคะแนนที่เลือกตั้งและกรรมการตรวจคะแนน เสม้ยนคะแนน	๑๑๐
ส่วนที่ ๑	หน่วยลงคะแนนที่เลือกตั้ง	๑๑๑
บทที่ ๑	หน่วยลงคะแนน	๑๑๑
บทที่ ๒	ที่เลือกตั้ง	๑๑๓
ส่วนที่ ๒	กรรมการตรวจคะแนนและเสม้ยนคะแนน	๑๑๖
บทที่ ๑	อำนาจการแต่งตั้ง	๑๑๖
บทที่ ๒	อำนาจการปฏิบัติของกรรมการ	๑๑๕
หมวดที่ ๖	การลงคะแนนเลือกตั้ง	๑๒๒
บทที่ ๑	วิธีปฏิบัติของกรรมการ	๑๒๓

บทที่ ๒	การปฏิบัติของผู้ตั้งคะแนน	๑๒๓
บทที่ ๓	ข้อห้าม ในเวลาทำการตั้งคะแนน	๑๒๔
บทที่ ๔	เอกสิทธิ์ของผู้ตั้งคะแนน	๑๓๑
หมวดที่ ๗	การรวมคะแนน กำหนดคะแนนที่ได้รับเลือกตั้งและการคัดค้านการเลือกตั้ง	๑๓๒
ส่วนที่ ๑	การตรวจคะแนนและกำหนดคะแนนที่ได้รับเลือกตั้ง	๑๓๒
บทที่ ๑	การตรวจนับคะแนน	๑๓๓
บทที่ ๒	กำหนดคะแนนที่ได้รับเลือกตั้ง	๑๓๖
ส่วนที่ ๒	การคัดค้านการเลือกตั้ง	๑๓๗
บทที่ ๑	การปฏิบัติของผู้คัดค้าน	๑๓๘
บทที่ ๒	การปฏิบัติของศาล	๑๓๙
หมวดที่ ๘	บทกำหนดโทษและกำหนดความรับผิดชอบ	๑๔๑
ส่วนที่ ๑	บทกำหนดโทษ	๑๔๑
บทที่ ๑	โทษสำหรับเจ้าหน้าที่	๑๔๒
บทที่ ๒	โทษสำหรับผู้สมัครและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	๑๔๕
บทที่ ๓	โทษสำหรับบุคคลทั่วไป	๑๔๗
ส่วนที่ ๒	กำหนดความรับผิดชอบ	๑๕๒

กฎหมายการเลือกตั้ง

คำนำ

วิชากฎหมาย การเลือกตั้งซึ่งข้าพเจ้าได้รับหน้าที่เป็นผู้บรรยายในครั้งนั้น เมื่อได้คำนวณกับเวลาที่กำหนดไว้ ๑๐ ชั่วโมง ก็รู้สึกว่าจะก่อนจะจำกัดอยู่ที่สักหน่อย ฉะนั้น การบรรยายจึงจำเป็นต้องรวบรัดให้พอเหมาะกับเวลา หลักการศึกษาวิชา จะแบ่งได้เป็น ๒ ประการ คือ ศึกษาถึงหลักการเลือกตั้งโดยทั่วไป ประการ ๑ และศึกษาเฉพาะกฎหมายการเลือกตั้งของประเทศไทย ประการ ๑ ซึ่งข้าพเจ้าก็จะได้นำดำเนินการบรรยายตามหลักที่กล่าวนี้

อนึ่ง ด้วยเหตุที่คำบรรยายจะพิมพ์ขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อได้บรรยายจบแล้ว ซึ่งไม่ทันกำหนดเวลาการสอบไล่ครั้งที่ฉะฉาน ฉะนั้น เพื่อประโยชน์แก่การเตรียมตัวของนักศึกษา จึงขอให้ใช้สมุดคำบรรยายของคุณติเรก ชัยนาม เป็นคู่มือไปก่อน โดยในการบรรยายของข้าพเจ้าจะได้ดำเนินการตามแนวคำบรรยายของคุณติเรก ชัยนาม อย่างใกล้ชิด.

๒๒ กันยายน ๒๕

ภาค ๑

การปกครองระบอบประชาธิปไตย

การเลือกตั้ง ผู้แทนราษฎร เกิด มี หน้าที่ เนื่อง มา จาก การ ที่ ประเทศมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ฉะนั้น การศึกษา วิชากฎหมายการเลือกตั้ง จึง ต้องดี ไป ถึง ตักขณะ การ ปกครอง ระบอบประชาธิปไตยด้วย เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องกัน ความพิสดาร ใน เรื่องการปกครอง ระบอบ ประชาธิปไตยมี ประการใด นั้น นักศึกษา ย่อมได้ ทราบ มาจาก การศึกษา วิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ ตลอด แล้ว ฉะนั้น ใน ทนจึงจะกล่าวถึงแต่เฉพาะในส่วนหลักการสำคัญ ที่สัมพันธ์กัน กันเพียงตั้งเซปพอมีให้ขาดรูปเท่านั้น

หมวดที่ ๑

วิธีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

การปกครองประเทศ ที่ได้อธิบายถึงลักษณะเป็นประชาธิปไตย (Democracy) ก็คือ การปกครองซึ่งถือหลักว่า อำนาจอธิปไตย ปกครองแผ่นดินมาจากปวงชนชาวประเทศ อำนาจการปกครอง แผ่นดินเป็นอำนาจอิสระ (Sovereignty) หรือเรียกว่าอำนาจอธิปไตย เมืออำนาจเป็นของปวงชน คือปวงชนเป็นผู้ทรงอำนาจ (ประชาธิปไตย) จึงเรียกว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตย

กฎหมายการเลือกตั้ง

แม้การปกครองระบอบนี้จะดีเป็นทันท่วงทีและดำเนินอยู่ในประเทศ
 ต่าง ๆ มากหลายแต่ก็ผิด แตกใช้อำนาจอธิปไตยของราษฎรก็หา
 ได้เหมือนกันเป็นอย่างเต็มยอกันทุกประเทศไม่ ทงนี้แต่รัฐธรรมนูญ
 ของประเทศนั้น ๆ จะมีบทบัญญัติได้อย่างใด แต่คงสรุปได้ว่า หลัก
 การส่วนใหญ่แห่งการใช้อำนาจอธิปไตยของราษฎรตามระบอบประชา
 อธิปไตยนั้นคงแบ่งออกได้เป็น ๓ วิธี คือ

๑. ราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยเองโดยตรง (ซึ่งการปกครอง
 วจนมีรัฐบาลเรียกว่า Direct Government)
 ๒. ราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยโดยทางผู้แทน (Representative-
 Government)
 ๓. ราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยเกือบโดยตรง. ๑ คือพระมหากษัตริย์
 ๑ และ ๒ (Semi-Direct Government)
- ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงวิธีการใช้อำนาจทั้ง ๓ ประการ. ๑ เป็นส่วนๆ ไป

วิธี

ส่วนที่ ๑

ราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยเองโดยตรง

การปกครองชนิดนี้คือราษฎรร่วมกันจัดการปกครองบ้านเมือง
 และออกกฎหมายเองทั้งสิ้น โดยไม่ต้องมีผู้แทน การที่จะปฏิบัติ
 เช่นนี้ได้ ก็โดยใช้วิธีประชุมปรึกษากันเป็นคราว ๆ ตามกำหนด
 ประเทศกรีซสมัยโบราณได้ใช้การปกครองชนิดนี้จนเป็นแบบอย่าง
 มา และในปัจจุบันนี้ รัฐ (Canton) บางรัฐในสหรัฐอเมริกา
 แตนต์ ก็ยังใช้วิธีนี้อยู่

กฎหมายการเลือกตั้ง

การปกครอง ๑๘๕๕ ๑. ๑๗ ประชาชนไทย โดยตรงอย่างแท้จริง
แต่ก็ยอมเห็นได้ว่า ตาม ๑๘๖๖ ๕๕ ๑๘๖๗ ๑๘๖๘ ๑๘๖๙ ๑๘๗๐
เพราะแต่ในประเทศ หรือรัฐที่ มพลเมืองเพียง เด็กน้อยเท่านั้น ถ้ามี
พลเมืองมาก ๆ แล้ว ก็จะเป็นความยุ่งยากหาความสำเร็จเรียบร้อย
ไม่ได้เลย เพราะไม่สะดวกแก่การที่จะรวมพร้อมกัน ไม่มีสถานที่
สำหรับประชุมกันพอ ๆ เป็นต้น ฉะนั้น จึงไม่มีประเทศใหญ่ ๆ ใช้
๑๘๗๑ ๑๘๗๒ ๑๘๗๓ ๑๘๗๔ ๑๘๗๕ ๑๘๗๖ ๑๘๗๗ ๑๘๗๘ ๑๘๗๙ ๑๘๘๐
ฉะนั้น และได้คิดหาวิธีที่จะสะดวกเรียบร้อยกว่าใช้แทน

ส่วนที่ ๒

ราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยทางผู้แทน

ด้วยเหตุฉนั้น ราษฎรจะใช้อำนาจ อธิปไตยโดยตนเองไม่สะดวก
และยุ่งยาก ดัง กล่าวใน ส่วน ก่อน ฉะนั้น จึงได้เกิด ความ มา การ
ปกครองตามวิธีนี้ ก็คือราษฎรเลือกกันขึ้นเป็นตัวแทนของตน ๆ โดย
รวมผู้แทนใหม่จำนวนแต่เพียงพอควรแล้ว มอบให้ผู้แทนจำนวนนั้นเป็น
ผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ในการจัดการปกครองบ้านเมืองแทนปวงราษฎร
โดยมีกำหนดระยะเวลาเพื่อได้ผลดีเปลี่ยนแปลงกัน ๑๘๘๑ ๑๘๘๒
ทุกคนจะมีได้ ใช้อำนาจหรือทำหน้าที่ ในการปกครองประเทศด้วย
โดยตรง แต่ก็นับว่าได้กระทำทางอ้อมโดยทางผู้แทน
๑๘๘๓ ๑๘๘๔ ๑๘๘๕ ๑๘๘๖ ๑๘๘๗ ๑๘๘๘ ๑๘๘๙ ๑๘๙๐
เป็นความสะดวกแก่การดำเนินการกว่าวิธีอื่น ฉะนั้น
กันมากเกือบจะทั่วโลก เช่นสหประชาชาติ
๑๘๙๑ ๑๘๙๒ ๑๘๙๓ ๑๘๙๔ ๑๘๙๕ ๑๘๙๖ ๑๘๙๗ ๑๘๙๘ ๑๘๙๙ ๑๙๐๐
และญี่ปุ่น ๆ เป็นต้น

กฎหมายการเลือกตั้ง

ส่วนที่ ๓

ราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยเกือบโดยตรง

การปกครองแบบนี้ กล่าวได้ว่า เป็น วิธ ุระดั ม ระหว่ งวิธ ุ ๓ และ ๒ คือ คงมีตัวแทนราษฎรอย่างวิธ ุที่ ๒ แต่ราษฎรมิได้มอบอำนาจแก่ผู้แทนทั้งหมดสิ้น คงสงวนไว้ในบางประการที่จะใช้อำนาจเอง โดยตรงตามวิธ ุ ๓ เช่น ในการบัญญัติกฎหมาย เมื่อสภาผู้แทนราษฎรผ่านร่างกฎหมายแล้ว ต้องเสนอมายังราษฎรเพื่อรับความเห็นชอบก่อน เรียกว่า Referendum / หรือราษฎรจะเสนอร่างกฎหมายไปยังสภาผู้แทนราษฎรให้พิจารณาก็ได้ เรียกว่า Initiative / อีกทางหนึ่งเรียกว่า วิธ ุ Plebiscite คือสภาผู้แทนราษฎรเสนอให้ราษฎรวินิจฉัยปัญหาใดปัญหาหนึ่งก่อนที่สภาจะได้ลงมติ / เป็นทำนองการฟังประชามติเสียก่อน เพื่อความมั่นคงเรียบร้อยของสภา ประเทศที่ใช้วิธีนี้เช่น สวิตเซอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และบางรัฐในสหภาพรัฐอเมริกา แต่ก็เห็นเฉพาะกิจการบางเรื่องเท่านั้น มิได้ใช้โดยทั่วไป

หมวดที่ ๒

มุลหมาแห่งการเลือกตั้ง

วิธ ุที่ ๓ แสดงให้เห็นแล้วว่า การปกครองระบอบ

วิธ ุใหม่การเลือกตั้งเช่น แต่การเลือกตั้งแต่

เฉพาะการเลือกผู้แทนราษฎรเท่านั้นไม่

กฎหมายการเลือกตั้ง

๕

ย่อมมีผลต่อคั้งการเลือกตั้งตำแหน่งสำคัญๆ ในราชการฝ่ายบริหารด้วย
เช่นการเลือกตั้งผู้ปกครองเมืองและแม่ทัพ ฯ เป็นต้น ประเทศกรีซ
และโรมันสมัยโบราณ ได้ปฏิบัติมาเป็นอย่างดี วิธออกเสียงลง
คะแนนในครุงาน กคือ ใช้วิธียกมือ หรือใช้เบย หอย เป็นคะแนน
คั้ง

กล่าวเพราะการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพื่อเซาางในสภา ฯ ก็มี
มุตมาจากการปกครองวิธี ๒ แห่งระบบการปกครอง ที่กล่าวแล้วใน
หมวดคั้งน ซึ่งจะกล่าวได้ว่า ลักษณะสำคัญของการปกครองวิธี
ราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยทางผู้แทนนอยทการเลือกตั้ง

ส่วนที่ ๑

ประวัติการเลือกตั้ง

ถ้าจะกล่าวถึงประวัติการปกครอง โดยวิธออกเสียงเลือกตั้งหรือ
แบบรัฐสภาแล้ว ก็คั้งนับว่า ประเทศอังกฤษ เป็นผู้นำใน วิธิการมา
คั้งนประเทศอื่น ๆ โดยที่ประเทศอังกฤษได้ใช้การออกเสียงโดยวิธี
คั้ง ๆ นานับด้วยพันปีแล้ว และได้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรจนเป็น
ครั้งแรกเมื่อคริสต์ศักราช ๑๒๙๕ ที่ประชุมผู้แทนราษฎรใน
คั้งนเรียกว่า Great and Modil Parliament นับเป็นปฐมเริ่มแรก
ของรัฐสภา คั้งมาถั้งคริสต์ศวรรษที่ ๑๔ จึงได้แยกคั้งเป็น House-
of Lords (สภาขุนนาง) และ House of Commons สภาสามัญ

กฎหมายการเลือกตั้ง

รวมเรียกว่า Parliament (รัฐสภา) ซึ่งประเทศต่าง ๆ ได้ดำเนินตามคํ่าอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน (ในเรื่องนี้สภาองค์การศึกษาตะเยียดให้คำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายการเลือกตั้งของคุณเดอน บูนาค และคุณไฟโรจน์ ชัยนาม)

ส่วนที่ ๒๒ ✓

ความสัมพันธ์ระหว่างราษฎรกับผู้แทน

ลักษณะการปกครองโดยผู้แทน ย่อมเห็นได้ว่า ราษฎรผู้เป็นเจ้าของ อำนาจ มิได้ใช้ อำนาจ โดยตนเอง แต่มอบให้ผู้แทนเป็นผู้ใช้ นับเป็นเรื่องสำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง เพราะ เกี่ยวพันถึงสิทธิหน้าที่ในอำนาจสูงสุด ดังนี้ จึงมีปัญหว่า ความสัมพันธ์ในระหว่างราษฎรกับผู้แทนจะควรมีเพียงใด และเป็นไปในสถานใด เพื่อให้เป็นการสัมพันธ์กับเรื่องอันสำคัญ คือว่าผู้แทนจะทำการได้โดยอิสระ ไม่ต้องพึ่งเสียงผู้เลือกตั้งคนขึ้นมา หรือว่าจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งและความประสงค์ของราษฎรอย่างไร ความเห็นของนักคิดศาสตร์ในเรื่องนี้แตกต่างกันไม่ โดยมีความเห็นแตกต่างกัน ซึ่งสรุปได้เป็น ๓ ฝ่ายดังนี้

๑. ฝ่ายหนึ่งถือว่า ผู้แทนราษฎรเป็นตัวแทนของราษฎรตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะตัวแทน ซึ่งต้องกระทำตามคำสั่งของราษฎร
๒. ฝ่ายหนึ่งถือว่า ผู้แทนราษฎรไม่มีความเกี่ยวข้องกับราษฎรอย่างใดเลย การที่เขาได้เป็นผู้แทนก็เพราะความเชื่อถอของราษฎร

กฎหมายการเลือกตั้ง

ต่างหาก และผลเลือกตั้งกมโต โอนสิทธิ์และหน้าที่ให้เขาเลย

และหน้าที่ของผแทนเกิดขึ้นจากรัฐธรรมนูญโดยตรง

๓. ฝ่ายหนึ่งถือว่า ผแทนราษฎรไม่ได้เป็นผแทนของราษฎร
แต่เป็นผแทนราษฎรทั้งชาติ

ความเห็นทั้ง ๓ ฝ่ายนี้ คงมีผู้สนับสนุนเห็นชอบด้วยกันทั้งนั้น
และแต่ละฝ่ายก็มีเหตุผลเป็นของตัวเอง คงมีความตั้งเขปต่อไป

บทที่ ๑

เหตุผลของฝ่ายที่ ๑

ฝ่ายที่ ๑ ว่า สมาชิกขององค์คณะราษฎรซึ่งได้เลือก
ตั้งผแทนขึ้นมาเป็นผู้ให้คำสั่ง เพราะฉะนั้น ผแทนจึงต้องทำตาม
เจตนาของผู้เลือกตั้ง ซึ่งตนได้รับความมอบหมาย และได้รับอำนาจ
มา ซึ่งไม่เป็นการแตกต่างอะไรใน ระหว่งผแทนราษฎร กับผแทน
ตามกฎหมายแห่งเดียว ผแทน ทั้งสอง ฐานะคน ดำเนินการ โดย อาศัย
อำนาจตามกฎหมายอย่างเดียวกัน

ความเหตุผลของฝ่ายนี้ถูกค้านว่า ถ้าเช่นนั้นราษฎรจะกด
คังการคอยสั่งผแทนทำอะไรๆตามชอบใจของคน และผแทน
ได้อย่างไร ด้วยราษฎรมักคิดด้วยกัน อันเป็นเรื่องพหุฉย
กลายเป็นว่า ผแทนไม่มีโอกาสได้ดำเนินการเองตามควา
สามารถและความรับผิดชอบของตนเองเลย ราษฎรกลับ
รับผิดชอบโดยตรง ซึ่งเป็นการพหุฉยที่จะเป็นได้เช่นกัน.

กฎหมายการเลือกตั้ง

บทที่ ๒

เหตุผลของฝ่ายที่ ๒

ฝ่ายที่ ๒ ให้เหตุผลว่า การที่ราษฎรเลือกผู้แทนเข้ามาชน ก็เพราะเชื่อถือความสามารถโดยเฉพาะ มิได้มีสัญญาผูกมัดกันอย่างไรใด ผู้แทนราษฎรจึงอาจทำการใด ๆ โดยไม่ต้องคำนึงถึงราษฎรเลยก็ได้.

ขอความเห็นในทางนกลคือว่า การเข้าใจตรงนั้นเป็นการขัด กับเจตนารมย์ (Spirit) ของการท้ใหม่ผู้แทนราษฎร เพราะการที่ราษฎรเลือกผู้แทนขึ้นมาชน ย่อมแสดงชัดชย้แต่ว่า เพื่อเป็นผู้แทนของเขาในการจัดการบ้านเมือง ราษฎรมอบอำนาจให้ไว้แทน แต่อำนาจยังเป็นของราษฎร ฉะนั้น ผู้แทนจึงควรต้องปฏิบัติภารกิจด้วยเจตนารมย์ของผู้มอบ มิใช่จะกระทำไปตามแต่อารมณ์ของตนเท่านั้นไม่.

บทที่ ๓

เหตุผลของฝ่ายที่ ๓

ฝ่ายที่ ๓ มีเหตุผลว่า การเลือกตั้งผู้แทนชน มิใช่เพื่อเป็นการเคารพผู้เลือก หรือ ณะเพาะทองถิ่นที่ผู้แทนได้รับเลือกประการ ๑ บัดหน้าท้ของผู้แทนมิได้เป็นไปโดยณะเพาะตัว แต่ได้รวมกันชน และปฏิบัติภารกิจไปเป็นส่ง่จนรวมประการ ๑ อีกประการ ๑ บุคคลของสภามิได้มุ่งถึงประโยชน์ณะเพาะบุคคล หรือณะเพาะ

กฎหมายการเลือกตั้ง

ท้องถิ่น แต่ยอมมุ่งตั้งประโยชน์สาธารณะ คือประโยชน์ของ
ประเทศชาติเป็นใหญ่ ฉะนั้นผู้ที่ได้รับเลือกตั้งขึ้นมา จึงมีหน้าที่
แต่จะปฏิบัติความใจใคร หรือให้ได้ประโยชน์แก่บุคคลหรือท้องถิ่นใด
เป็นเฉพาะ จึงอยู่ความกีดกันและความประสงค์ของบุคคลและท้องถิ่น
นั้นๆ ว่าเป็นข้อควรระวังแก่ค่านางของตัวแทนเป็น
เบื้องต้นและเสมอไป แต่ถ้ามองเห็นว่าการขัดกับสาธารณประโยชน์
ในส่วนรวม ก็จะต้องถือเอาประโยชน์แห่งส่วนรวมเป็นใหญ่ เพราะ
ผู้แทนไม่ใช่เป็นทนายของบุคคลหรือท้องถิ่นใด ๆ เป็นเฉพาะ จึงไม่
ควรที่จะผูกมัดด้วยอาณัติมอบหมายใด ๆ แต่ปล่อยให้ใช้ความคิด
ความสามารถได้ตามที่ราษฎรได้แสดงความเชื่อถือเลือกตั้งขึ้นมา
เห็นทางที่ถูกต้องและทางปฏิบัติควรเป็นอยู่ดังที่กล่าวมาแล้ว
แต่แต่ละคน ๆ นั้น ตวนเป็นผู้แทนของชาติร่วมกัน และเมื่อ
ทำตายเป็นปัญหาอื่น ๆ ลงได้ โดยไม่เสียผลอย่าง
อย่างยั้ง.

ความเห็นที่ว่า ผู้แทน

นิยมแพร่หลายมาก ประเทศศึค
ปรากฏตามรัฐธรรมนูญ

หลักกฎหมาย

การปกครอง
แต่ที่ว่า ความ

กฎหมายการเลือกตั้ง

ราษฎรทั้งชาติอันควรได้กระทำพร้อมกันโดยทั่วหน้า แต่ความจริง
 ประเทศทั้งหลายก็มีได้ให้ราษฎรทุกคนมาออกเสียงลงคะแนนทั่วกัน ทง
 นเพราะเหตุความขัดข้องที่จะปฏิบัติไปไม่ได้จริงประการหนึ่ง และโดย
 ปกติราษฎรทั่วไปไม่อาจรู้จักผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ทุกคนประการหนึ่ง
 โดยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการวางข้อจำกัดเป็นเงื่อนไขในการใช้สิทธิของ
 ราษฎรในเรื่องนี้ โดยวิธีประการต่างๆ เพื่อยังผลให้เป็นความสำเร็จ
 เรียบร้อยสัมปรารภณา แต่การกระทำดังนั้นก็เป็นการรอนสิทธิให้
 นิดระบอบประชาธิปไตยไปแต่อย่างใดไม่ ดังที่มหตกรรมการแห่งการจำกัด
 คนไรค่าง ๆ ที่สมควรนำมาฝากตัวไว้ดังนี้ คือ.

ส่วนที่ ๑

กำหนดเขตต์และจำนวนผู้แทน

กตั้งทั้งประเทศโดยไม่จำกัดเขตต์
 กำหนดชนให้เหมาะสม ฉะนั้น
 ให้มีการเลือกตั้งผู้แทนชนมา

สำนักหอสมุด

กฎหมายการเลือกตั้ง

ให้ทำการเลือกตั้งทั่วไป และรวมคะแนนเสียงเป็นหน่วยเดียว ของ ประเทศแล้ว ก็ย่อมจะเห็นได้ง่าย ๆ ว่าจะเกิดความยุ่งยากซับซ้อนอย่าง มาก ราษฎรผู้เลือกไม่สามารถจะรู้จักผู้รับเลือกใด ๆ ได้ทุก คน ผู้สมัครรับเลือกก็จะดำเนินการหาเสียงได้ยากยิ่ง การเลือกตั้งอาจไม่ ดำเนินไปได้อย่างดีทุกครั้ง ดังนั้นเป็นต้น

ส่วนเขตการเลือกตั้งทั้งหมดนั้น ตามธรรมเนียมกำหนดตาม เขตจังหวัด ของ การปกครอง หรือ แบ่ง จาก เขตจังหวัด เพื่อ ความ สะดวกแก่ราษฎรในจังหวัดหรือเขตหนึ่ง ๆ นั้น ก็เลือก ผู้แทนของตนขึ้นมาเป็นจังหวัด ๆ หรือเขต ๆ ไป จำนวนผู้แทนก็ คิดเฉลี่ยตามส่วนของพลเมืองในจังหวัดหรือเขตนั้น ๆ ทั้งนี้ยอมเห็น ได้ว่า เป็นความสะดวกแก่การปฏิบัติทั้งฝ่ายเจ้าหน้าที่และราษฎรเป็น ทางให้ได้รับแจ้ง เห็นชัด ให้การเลือกตั้งของ ราษฎร เป็นไปโดย ง่ายดาย ไม่ ยุ่งยากลำบาก อันเป็นทางให้ได้ผู้แทนที่ราษฎรต้องประสงค์จริงใจ ยิงชน

แต่การแบ่งแยกการออกเสียงเลือกตั้งออกเป็นเขต ๆ เช่นนี้ ก็ มิใช่เป็นการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยของชาติหามิได้ เพราะผู้แทน ที่ได้รับเลือกในเขตหนึ่ง ๆ มิใช่อยู่ในฐานะที่ได้รับสิทธิจาก ราษฎร ในเขตนั้นเท่านั้นไม่ ย่อมถือว่าได้รับสิทธิจากประชาชนชาติทั่วไป และ เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแห่งชาติ หากใช้แทนเฉพาะราษฎรในเขต ที่ตนได้รับเลือกตั้งมาเท่านั้นไม่

มี ๓ ข้อ
ก. ๖

บทที่ ๒

จำนวนผู้แทน

หลักการ ในเรื่องนี้เป็น ๒ นัย คือ

นัย ๑ มีว่า จำนวนผู้แทนอันจะพึงมีนั้น ควรกำหนดจากจำนวนผู้เลือกตั้งออกเสียง โดยเฉพาะ คือเขตเลือกตั้งใดควรจะมีผู้แทนเท่าใด ก็กำหนดจากจำนวนผู้เลือกตั้งในเขตคนนั้น และทั้งประเทศควรมีผู้แทนทั้งสิ้นเท่าใด ก็กำหนดจากจำนวนผู้เลือกตั้งออกเสียงทั้งหมดในประเทศนั้นทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะการออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิระบอบเฉพาะของผู้เลือกตั้ง มิใช่เป็นสิทธิของราษฎรทั่วไป การกำหนดจำนวนผู้แทนจึงสมควรกำหนดจากจำนวนผู้เลือกตั้งออกเสียงดังนี้

อีกนัย ๑ ว่าการกำหนดจำนวนผู้แทนควรถือจากจำนวนพลเมืองของชาติทั้งหมดทั้งสิ้น คือ เอาจำนวนราษฎรตามสำมะโนครัวของประเทศเป็นเกณฑ์ มิใช่คิดเอาแต่จำนวนผู้เลือกตั้งเท่านั้น ทั้งนี้เพราะว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ย่อมถือหลักว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ คือ อำนาจอธิปไตยย่อมสถิตย์อยู่ในชาติหาใช่มีหรือสถิตย์อยู่กับบุคคลใด ๆ เป็นเฉพาะไม่ ฉะนั้น การที่ถือกำหนดตงนัยแรกจึงนับว่าผิดระบอบ โดยเสมือนว่าราษฎรผู้ไม่มีสิทธิออกเสียงนั้นมีแต่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยด้วย

วิธีการที่กล่าวมาทั้งสองนัยนี้ ประเทศต่าง ๆ ส่วนมากนิยมปฏิบัติตามนัยหลัง โดยกำหนดจำนวนผู้แทนอันจะพึงมีจากจำนวนราษฎรทั้งประเทศไม่ว่า ราษฎรนั้น จะมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งหรือไม่

กฎหมายการเลือก

จะเป็นเด็กผู้ใหญ่ บรรดาคณะราษฎรหรือยัง
บรรพชิตอย่างใดไม่เลือก ย่อมนับรวมด้วย
หลังทว่า บรรดาผู้ได้รับเลือกคงยอมถือว่าตน
ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนชาติ ถ้าหากถือจำน
แต่บางประเภทไม่ทั่วไปแล้ว ก็จะไม่เรียกว่าเป็นชาติได้
อนึ่ง โดยเหตุผลดังกล่าวเอง จึงปรากฏเป็น
ผู้แทนราษฎรนั้น มิได้รับอำนาจอธิปไตยมาจากผู้เลือกตั้งใน
ที่เลือกตั้งตนขึ้นมาเป็นเฉพาะ แต่ได้รับมาจากชาติซึ่งมอบ
ผู้แทนในการใช้ เพราะอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ ดังนั้น

ส่วนที่ ๒

การออกเสียงเลือกตั้ง

การออกเสียงเลือกตั้งใดก็ตามแต่จะว่า แม้จะถือเป็นสิทธิของ
ราษฎรทั่วไป แต่ราษฎรก็หาได้ใช้สิทธิทุกคนไม่ โดยมีข้อจำกัด
ต่าง ๆ ทั้งวิธีการเลือกตั้ง ก็มีเป็น อย่างเดียวกันโดยทั่วไป สักแต่
กฎหมายเลือกตั้งของประเทศใดจะบัญญัติไว้อย่างไร ในที่นี้จะได
นำหลักการต่าง ๆ ในเรื่องนั้นมากล่าวโดยสังเขป

บทที่ ๑

วิธีออกเสียงเลือกตั้ง

วิธีออกเสียงเลือกตั้งตามที่ประเทศต่าง ๆ ปฏิบัติกันอยู่ หาได้
เป็นอย่างเดียวกันทั่วไปไม่ คงมีเป็น ๒ วิธี คือ

กฎหมายการเลือกตั้ง

เลือกตั้งโดยตรง (Direct Vote) หรือเรียก

เลือกตั้งโดยทางอ้อม (Indirect Vote) หรือ

เช่น

เลือกตั้งโดยตรง คือ การเลือกตั้งที่สำเร็จผล
ผู้สมัครได้ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ด้วยตนเอง โดย
ไม่มีการเลือกเป็นหลายชั้น

การออกเสียงเลือกตั้งโดยทางอ้อม คือราษฎรผู้สมัครได้ออก
เสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรด้วยตนเองโดยตรง แต่ได้ออกเสียงเลือก
ผู้แทนประชาชนหนึ่งก่อน แล้วผู้แทนเหล่านั้นจึงเป็นผู้ออกเสียง
เลือกตั้งผู้แทนราษฎรอีกต่อหนึ่ง และการเลือกตั้งโดยทางอ้อมนี้
อาจมีมากกว่า ๒ ชั้นก็ได้

วิธีการเลือกตั้งทั้ง ๒ อย่างดังกล่าวนี้ มีปัญหาโต้เถียงกัน
ว่า อย่างไรจะดีกว่ากัน ฝ่ายที่ว่าการเลือกตั้งโดยตรงดี ก็เพราะ
ราษฎรได้ใช้สิทธิของตนเองด้วยหลักประชาธิปไตย การเลือก
ทางอ้อมเป็นการตัดสินใจที่ไม่ให้ราษฎรเลือกผู้แทนตามใจชอบ และเป็น
ทางให้เกิดกนดินบนได้ง่าย ทั้งความสัมพันธ์ระหว่างผู้แทนกับราษฎร
ทั่วไปจะไม่สนิทด้วย ฝ่ายที่ว่าการเลือกตั้งทางอ้อมดีกว่า เพราะ
ราษฎรจำนวนมากยังไม่มีการศึกษาพอ ไม่มีความรู้ความสามารถที่จะใช้ความ
คิดวินิจฉัยได้ การเลือกตั้งจะเป็นการเดาสุ่ม หรือถูกโดยฉวยให้

กฎหมายการเลือกตั้ง

หลัง การเลือกตั้งซ่อมเบ็นชน ๆ ทำให้ได้ผู้แทนตน เพราะ
ผู้แตก มีจำนวนน้อย ห้ามห้าม ความรู้ ความคิด ใต้ง่าย นอก
สามารถจะเลือกได้ผู้แทนที่สมควรจริง ๆ ทั้งเป็นการสะดวกเรียบ
ร้อยแก่การปฏิบัติด้วย ฯลฯ

การที่จะยกชน เป็น ปัญหาให้ วนพินยว อย่างไม่ มีคน มีโทษ
มากน้อยกว่ากันอย่างไร ก็ยอมจรมทาง ใดเพียงกันใดไม่เป็นยุติ
แต่เห็นว่าจะเป็น ในทางศึกษาหรือทางปฏิบัติ การวินิจฉัยในทุกสิ่ง
ทุกประการ ก็ควรจะได้ พิจารณา ถึงหลัก ธรรมดา ชนเป็น มุตดำคัญใน
เบงตน โดยจะเพราะกรณีนั้นอาจกล่าวได้ว่า การปกครองระบอบ
ประชาธิปไตยซึ่งอำนาจสูงสุดเป็นของราษฎร แต่ราษฎรทั้งหมดไม่
สามารถจะเข้า ใช้อำนาจของตน โดยตรงทุกคนได้ จึงได้มีพรรคเด็ก
ผู้แทนชน ฉะนั้นหลักธรรมดาที่ยอมรับว่า สมควรให้ราษฎร
ได้เลือกผู้แทน ของตนเอง โดยตรง เปิด โอกาส ให้ ได้ ใช้ ความคิด
พิจารณาเลือกเห็นได้เต็มที่ตามใจชอบ ส่วนการเลือกโดยทางอ้อม
นั้น นับว่า ไม่เปิด โอกาส ให้ราษฎร ได้ ใช้สิทธิ โดยเต็มที่ เป็น
การขัดใจ และ ไม่ถูกใจได้มาก ทั้งจิตใจ ที่จะรู้ดี ความสัมพันธ์
ต่อผู้แทนก็จะน้อยลง เมื่อใดระดับถึงหลักธรรมดาถึงกตาวนแล้ว
แม้จะมี ปัญหา ในแง่ใดประการใด ก็ดี ก็ไม่เห็นว่าจะ ตบถ่าง หรือ
ยิ่งกว่า หลักธรรมดาที่ว่า สิทธิ ของเขา หน้าที่ ของเขา หา สมควร
ที่จะให้ผู้อื่นเขาขวางไม่ ยิ่งเป็นเรื่องอันมีสาระสำคัญ (เช่นเรื่อง
ด้วยเหตุนี้สมควรที่ผู้แทนจะออกห่างให้ยิ่งขึ้น"

บทที่ ๒

การบังคับให้ออกเสียง

เรื่องการออกเสียงตงคะแนนเดออกตงผู้แทนราษฎร ประเทศ
ต่าง ๆ ได้บัญญัติกันอยู่เป็น ๒ วิธี คือ วิธีหนึ่งบังคับให้ราษฎรผู้มีสิทธิ
ทุกคนต้องไปออกเสียงตงคะแนน อีกวิธีหนึ่งไม่บังคับ ปล่อยให้ตามแต่
ใจสมัคร จะไปออกเสียงก็ได้ หรือไม่ไปก็ได้

๑. ฝ่ายประเทศที่ใช้การบังคับนั้น ก็มีเหตุผลว่า การออก
เสียงเดออกตงเป็นสิทธิ์อันยิ่งใหญ่ของราษฎร นับเป็นหน้าที่อันจำเป็น
ที่ราษฎรผู้มีสิทธิจะต้องปฏิบัติ เพราะว่าอำนาจอธิปไตย เป็นของ
ราษฎร หากราษฎรละเลยไม่เคร่งครัด ต่อหน้าที่อันสำคัญ เช่นนี้แล้ว
จะเป็นการ ถกตอง และ มีความ มั่นคง แก่ระบอบ ประชาธิปไตยอย่างไร
และเมื่อสิทธิอันสำคัญยังไม่รักษาหน้าที่อันสำคัญยังไม่ปฏิบัติเช่นนี้ ก็
จะเป็นทางให้ละเลยหน้าที่อื่น ๆ อันมีความระบอบประชาธิปไตย ทั้งจะ
เลยไม่เข้าใจหรือไม่เข้าใจในระบอบการปกครอง และกิจการบ้าน
การเมืองของตนเลยเถิด เมื่อราษฎรส่วนมากพากันมึนงงไปเช่นนั้น
ผลก็คือ ความวิวัฒนาการแห่งระบอบการปกครองแต่ละประเทศชาติย่อม
จะอ่อนแอเสื่อมทรามตง ส่วนผลในการบังคับนั้น ย่อมมีตรงกันข้าม
กับที่กล่าวแล้ว คือเป็นการสอนไปในตัวที่จะให้ราษฎรทักท้วงได้ใฝ่ใจ
ในระบอบการ ปกครองและ กิจการบ้านเมืองของตน เพราะเมื่อต่าง
รู้สึก ความ สำคัญในสิทธิ์ และหน้าที่แล้ว ก็จะมี ความ ได้ใจ และมี การ
ปฏิบัติแข็งขัน เมื่อราษฎรส่วนมากมีความใฝ่ใจเข้าใจและเอาใจ

ได้ตั้งพรรค กติกาเป็นทาง ให้บังเกิดภาวตั้งอันเป็นความฉ้อฉลภาว
แก่ระบอบการปกครองแต่ละประเทศชาติ ฉะนั้น จึงมีบางประเทศที่ใช้
วิธีอื่น เช่น เซกโกสต์โตวาเกีย สวีเดน ฯลฯ และมีบทลงโทษแก่
ผู้ฝ่าฝืนไว้ด้วย ทั้งในทางแพ่งและทางอาญา

๒. ฝ่ายประเทศที่ไม่ใช้การบังคับและลงโทษนั้น ก็มีเหตุผลว่า
เรื่องการ ออกเสียงเลือกตั้งถือว่าเป็นสิทธิ์ซึ่งกำหนดให้ ฉะนั้นการจะ
บังคับให้กระทำย่อมไม่สมควร ดิถีในเรือนยอมเป็นท้าวใจกันอยู่
แต่ว่า เป็นสิทธิประการสำคัญในระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นการ
สมควร ที่จะปล่อยให้ราษฎร พิจารณา และวินิจฉัย การกระทำของเขา
ด้วยตนเองตามแต่ความสมัครใจ การกระทำนั้น ได้เป็นไปด้วยความ
บริสุทธิ์เรียบร้อย การบังคับให้กระทำด้วยความฝืนใจนั้น จะได้ผลอัน
ไม่บริสุทธิ์ ซึ่งไม่เป็นการดีอย่างใดเลย และซึ่งจะว่าราษฎรไม่รักไม่เข้า
ใจจึงไม่ใช้สิทธิของตนจึงควรต้องบังคับเช่นนั้น ก็กล่าวไม่ได้ ด้วยสิทธิ
ในเรือนเช่นนั้นจะเป็นสิ่งพึงประสงค์คนอยู่โดยธรรมดา และการออก
เสียงเลือกตั้งยอมเป็นการเอกราชเสรีภาพทั่ว ๆ ไปทั้งประการอื่น ๆ
อีกมากหลายที่จะชวนให้ราษฎรรู้และใฝ่ใจ ฉะนั้นการที่เขาไม่ทำการ
ออกเสียงก็ต้องเกิด เพราะไม่มีความพอใจในตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งกว่า
อื่น เช่นในกรณีผู้สมัครคนใดเลยขาดไม่ตั้งประการใด หรือเห็นว่าผู้
สมัครไม่สมควรสมัครใจเขาเลย เช่น จึงการที่จะไปบังคับให้เขาต้อง
ออกเสียงก็ต้องหยาบช้าผิดธรรมดา และหย่อนเอง ก็ตั้งจะเป็นทางปกติ
นี้ตั้งยราษฎรให้เป็นคนไม่รู้จักคิดอ่านพิจารณาเหตุการณ์ด้วยตนเองยิ่ง
ขึ้น เพราะอะไร ๆ ก็มีการบังคับคอยอยู่แล้ว จึงอะไร ๆ ก็รอไว้ให้

กฎหมายการเลือกตั้ง

เขามักคิดว่า จะไปคิดอ่านทำอะไร เมื่อราษฎรในระบบ
 ประชาธิปไตยมีตักชันการอย่างต่างคนต่างอยู่ ไม่มีความคิดอ่าน
 ช่วยเหลือรวมมือกันเช่นนี้แล้ว ย่อมเป็นทางทำให้ระบบการปกครอง
 และประเทศชาติเสื่อมทรามได้ง่ายเสียอีก ฉะนั้น ประเทศโดยมาก
 จึงไม่ใช้วิธีบังคับ ได้ดำเนินตามวิธีหลังนี้ คือปล่อยให้ตามใจสมัคร

ปัญหาในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน กับปัญหาเรื่องอื่น ๆ คือตกลงทุก
 อย่างย่อมจะมีทั้งคุณและโทษ อันจะตัดสินเด็ดขาดหรือถือเป็นเดร
 ตรงไม่ได้ ในกิจการทั้งหลายทั้งปวง เมื่อจะปฏิบัติไปในทางใด
 จำต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนก่อน เมื่อเห็นว่าจะมีผลเป็นคนมากกว่า
 เป็นโทษแล้ว จึงควรกระทำลงไป ถ้าหากมีทางจะเป็นโทษมาก
 กว่าคุณก็ย่อมไม่ควรทำ และถ้าทำนั้น ก็จะมีเพียงแค่อายุอย่างเรา
 ไม่ได้ เพราะมีข้อคิดอย่างสำคัญอยู่ว่า ผลอันเป็นคนหรือโทษนั้น
 จะได้เกิดขึ้นจากแผนการหรือวิธีการกระทำแต่ละอย่างเดียวกันหรือไม่ แท้จริง
 กาละและเทศะต่างหากที่เปลี่ยนตัวตนคนให้เป็นคนหรือเป็นโทษ เมื่อวิ
 การใดจะเป็นคุณสำหรับคนหนึ่ง แต่ก็อาจเป็นโทษสำหรับคนอื่น ซึ่ง
 เป็นเหตุด้วยค่างเทศะกัน หรือวิธีใดซึ่งเป็นคนสำหรับหนึ่งในกาลอดีต
 และปัจจุบัน แต่อาจกลับเป็นโทษในกาลอนาคตก็ได้ ทั้งนี้เป็นเหตุ
 ด้วยกาละต่างกัน ด้วยเหตุฉะนี้ การกระทำทั้งหลายจึงต้องมีมีความ
 พิจารณาโดยรอบคอบ โดยพิจารณาถึงกาละและเทศะเป็นสำคัญ

แต่อย่างไรก็ดี ฉะเพาะปัญหาในเรื่องนี้ เมื่อถอยตามหลักกรรมคา
 แล้วก็ต้องเห็นว่า ปล่อยให้ราษฎรได้ใช้สิทธิของเขาโดยอิสระ เขา
 จะใช้หรือไม่ใช้ตามใจสมัครของเขา นั้นแหละเป็นทางคิดที่สุด

บทที่ ๓

การยอมให้บุคคลทุกคนมีสิทธิออกเสียง

วิธีการซึ่งยอมให้บุคคลทุกคนมีสิทธิออกเสียงนั้น หมายความว่า
พลเมืองทุกคนไม่จำกัดฐานะ ทางการศึกษา ทางทรัพย์สินสมบัติ และ
ทางฐานันดรศักดิ์อย่างไร มีสิทธิออกเสียงได้เท่าเทียมกัน แต่การ
ที่ยอมให้ทุกคนออกเสียงได้นั้น เป็นเพียงชื่อของวิธีการเท่านั้น
เพราะตามทางปฏิบัติแล้ว บุคคลห้ามสิทธิเช่นทุกคนไม่ เช่นผู้เยาว์
และบุคคลวิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถเป็นต้น ย่อมไม่สามารถ
ออกเสียงได้ เพราะเป็นที่ทราบโดยทั่วกันว่า บุคคลเหล่านั้นขาดเจตนา
ที่จะทำการออกเสียงได้โดยอิสระ ดังนั้น ความหมายจึงมีเพียงว่า
บุคคลไม่ว่าอายุใดก็ตาม ไม่เลือกชนวรรณะต่างยอมมีสิทธิออกเสียง
ได้เหมือนกันทั้งสิ้น

นอกจากนั้น ยังมีปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง คือเรื่องหญิง
จะควรให้มีสิทธิออกเสียงหรือไม่ ซึ่งในบางประเทศก็ยอมให้หญิง
แต่บางประเทศยังไม่ยอม

ฝ่ายที่เห็นควรให้หญิงมีสิทธิเช่นเดียวกับชายนั้น มีเหตุผลว่า
หญิงก็เป็นมนุษย์เช่นเดียวกับชาย เป็นพลเมืองของประเทศเหมือนกัน
กัน ความรู้ ความคิด และสติปัญญาสามารถ หญิงก็มีเต็มช้อย
ไม่แตกต่างกันอย่างไร นอกจากนั้นในฐานะที่เป็นพลเมือง หญิง
ก็ย่อมมีส่วนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยด้วย ฉะนั้น การกีดกันสิทธิของ
เขาเสียจึงไม่เป็นความยุติธรรม

ฝ่ายที่เห็นว่าหญิงไม่ควรมรดกชนน อย่างเหตุผลว่า ฉะเพาะดีทช
 เรื่องออกเสียงเบ็นดีทชในทางการเมือง และเรื่องกิจการบ้านเมือง
 เบนของชาย โดยฉะเพาะความธรรมชาติ เพราะชายเบ็นผปกครอง
 บ้านเรือน เบนหัวหน้าครอบครัว ส่วนหญิงนน โดยกำหนดเบ็นเพ็ค
 ทชชนน และโดยธรรมชาติ ธรรมดาหญิง มีหน้าที่ ฉะเพาะ เบนคน
 ตระอย่างต่างกับชาย ค่อมหน้าที่ ในการบ้านเรือน ยินจะต้องทำคจาม
 ดชเรียบร้อยภายในครอบครัว ซึ่งเบ็นกำหนด สำคัญ ประตุจากรฐาน
 ถ้าเบ็ดโอกาสให้หญิงเขาเกี่ยวของกับกิจการบ้านเมือง นอกจากผิด
 หน้าที่ตามธรรมชาติแล้ว จะก่อให้เกิดความยุ่งเหยิง ทำให้การปฏิบัติ
 หน้าที่ในทางครอบครัวบ้านเรือนหย่อนไป หรือเกิดยุ่งยากไม่เป็นสุข
 เรียบร้อย นับว่าทำให้รากฐาน เดี่ย กำลังดง ฉะฉน จึงไม่ควร
 ให้ดีทชดงน

บัญญัติหนคงเบ็นเรื่องที่ชอบให้แตกได้ยากอีกเช่นกัน ประเทศต่าง ๆ
 โดยมากเมื่อเริ่มการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย ก็มักไม่ให้ดีทชแก่
 หญิง แต่เดี๋ยต่อมาพวกหญิงก็พากันรุกรนขอรับรองน เพราะเนองจากร
 การศึกษาอันหนักไปในทางทฤษฎี และหย่อนในทางปฏิบัติ และหญิง
 แทนที่จะทำแ่งงาน บ้านเรือน ต้อง ทำการงานภายนอกเช่นชายยิ่ง ๆ
 ชน เกยว ดวย การ ครองชีพ ความรู้ ความคิดใน เรื่อง ดีทชเต็มอ
 ภาคก็ทวชนตาม จึงได้ ถัดตาม มาถึงดีทชใน ทางกิจการ บ้านเมือง
 เช่นประเทศอังกฤษ ฉะฉนนับว่า เบนผู้นำ ใน การปกครองระบอบ น ชน
 เดิมมาเบ็นเวลา กังพันปี ก็มิได้ให้ ดีทช นแก่ หญิง จน เมื่อเกิดเวลา

กฎหมายการเลือกตั้ง

๒๑

มหาสงครามโลกปีพ.ศ. ๒๔๕๗ คณะหนึ่งชื่อว่า ซีพีเปเรยเดส พากัน
ก่อการรบกวณมากจนจนเกือบจะเรียกได้ว่าก่อการจลาจล จากนั้น
รัฐบาลจึงต้องยอมผ่อนผันให้สิทธิเป็นบางประการ และก็เพิ่งได้รับ
สิทธิสมบูรณ์เมื่อสงบความมาน

นอกจากประเทศอังกฤษ แล้ว มีประเทศที่ให้สิทธิแก่หญิงคือ
สหพันธรัฐอเมริกา เดนมาร์ก สวีเดน นอร์เวย์ และฮอลแลนด์ ฯลฯ
เป็นต้น ส่วนประเทศที่ยังไม่ยอมให้สิทธิแก่หญิง คือ เยอรมัน อิตาลี
สวีตเซอร์แลนด์ เดอร์รี่ และประเทศในทวีปอเมริกาใต้เป็นต้น และ
บางประเทศที่ให้สิทธิชนกึ่งยังมีกำหนดอายุของหญิงไว้มากกว่าชาย ไม่
ยอมให้เท่ากันโดยตลอดก็มี

บทที่ ๔

การจำกัดสิทธิออกเสียง

การจำกัดสิทธิออกเสียง เป็นวิธีการ อย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะ ตรง
กันข้ามกับการที่ให้ผู้คัดทุกคนออกเสียงได้ โดยจำกัดไม่ให้บุคคล
บางจำพวกมีสิทธิออกเสียงเด็ดขาด คงยอมให้แต่ละเพาะบุคคลที่มี
คุณสมบัตินั้น คือ ด้วย หลักเกณฑ์ ที่วางไว้เท่านั้น วิธีนี้ มักใช้ใน
ประเทศที่มีรัฐธรรมนูญใหม่ ๆ

หลัก ถ้าบัญญัติใช้ กันอยู่ใน การจำกัด สิทธิออกเสียงมี ๓ ประการ
คือ ๑. ทวิพัสสมบัติ ๒. การศึกษา ๓. ความเป็นอิสระในการหา
เสียง

๑. ทรัพย์สินมรดก ผู้ไม่มีทรัพย์สินมรดก ถูกจำกัดสิทธิไม่ให้ ออก
 เสียงเลือกตั้ง ก็เพราะถือว่าเมื่อไม่มีทรัพย์สินมรดกและไม่คงเสียง
 อากศ แม้การปกครองบ้านเมืองจะดำเนินไปสัถานใด ก็ไม่เกยว
 ของถึงประโยชน์ส่วนใดส่วนเดียวของตคนด้วย บุคคลเช่นหมกเบนผู้
 ไม่มีควมมได้ใจในความเป็นนอยของบ้านเมืองประการใด

๒. การศึกษ บุคคลผู้ไม่ วิชาหนึ่งลือ ถูกจำกัดสิทธิก็เพราะ ถอ
 กันว่า การศึกษทำให้คนฉลาด จึงสมควรทพตเมืองทวไปจะตองมี
 การศึกษ และถ้าจะปตตยให้ผู้ไม่วิชาหนึ่งลือออกเสียงเลือกตั้ง ก็
 จะทำการเลือกให้ถูกตอง ด้วยดีไม่ได้ จึงไม่ควร เกยวของ กับการ
 เมือง และถ้ามีใจประตังคจะเกยวของ ก็ควรจะได้ได้ใจศึกษา
 ใหม่ควมรชช

๓. ความอดัดระในการหาเตยงชพ บุคคลที่ถูก จำกัด สิทธิใน
 ประเภทคอบบุคคลทงหาเตยงควเองไม่ได้ ตชงตยในความเตยง
 คุของผู้อื่น เช่นคนรับใช้ คนอาศัยเขาอยูกนเป็นคณ คนจำพวกนจะ
 ว่าไม่มีประโยชน์เกยวของใดเตยงกบทางารเมืองก็ได้ และถ้าหาก
 ให้ชอกเตยงก็จะทำไปโดยอดัดระจริงไม่ได้ เพราะเขาจตองอยูกใน
 อาณคเษของผู้อื่น ไม่โดยตรงก็โดยทางอ้อม

ส่วนที่ ๓

หลักการกำหนดคุณสมบัติ

นอกจากการจำกัดสิทธิในบุคคลบางประเภทออกเสียงไม่ได้แล้ว

ยังมีการกำหนดคุณสมบัติไว้อีก บุคคลที่จะใช้สิทธิออกเสียงได้ต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ผลของการเลือกตั้งเป็นไปด้วยดี คุณสมบัติที่กำหนดขึ้นนั้นย่อมต่าง ๆ กัน ไม่ตรงกันทุกประเทศ ทั้งนี้แต่ให้เหมาะสมแก่พฤติการณ์ของประเทศนั้น ๆ แต่หลักเกณฑ์ส่วนใหญ่คงมีในทำนองเดียวกันดังนี้

บทที่ ๑

เกณฑ์กำหนดคุณสมบัติทั่วไป

๑. สัญชาติ เป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งที่จะต้องกำหนดคุณสมบัติในข้อนี้ ไม่ว่าผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งจะจะต้องมีสัญชาติของประเทศนั้น ๆ เพราะความหนักการปกครองระบอบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ บุคคลในชาติย่อมมีสิทธิใช้อำนาจซึ่งเขาเป็นเจ้าของร่วมกัน แต่เพื่อประโยชน์ของเขาเอง คนต่างชาตินั้นไม่มีส่วนได้เสียรับผิดชอบด้วยความเป็นไปของประเทศ ไม่มีส่วนเป็นเจ้าของอำนาจ แต่ถ้าให้มีสิทธิออกเสียงด้วยก็อาจจะนำความเสียหายต่อมาสู่ประเทศได้ การที่ไม่ให้สิทธิแก่คนต่างชาติเช่นนั้น นับว่าเป็นไปตามธรรมดา

๒. เพศ ตามธรรมดาทุกประเทศยอมให้สิทธิการออกเสียงและสมัครรับเลือกตั้งแก่เพศเมืองที่เป็นชาย แต่มีบางประเทศได้ให้สิทธิแก่หญิงเท่าเทียมกับชาย เช่นประเทศไทยเรา นับแต่กฎหมาย

กฎหมายการเลือกตั้ง

เรื่องนี้ออกมาฉบับแรก ก็ได้ให้สิทธิแก่ชายและหญิงได้มอกัน บัจจุบัน
 นมบางประเทศก็ยังมีให้สิทธิแก่หญิงเคย และบางประเทศก็ให้เพียงครึ่ง
 เพียงกต่าง คือให้สิทธิออกเสียงได้ แต่จะสมัครรับเลือกตั้งไม่ได้ หรือ
 กำหนดอายุไว้สูงกว่าชายเป็นต้น เรื่องสิทธิของหญิงในการนับบัญชีหา
 ได้ด้วยกันมากมาย ดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกล่าว
 ในที่นี้อีก

๓. อายุ เป็นความจำเป็นต้องวางกำหนดไว้เพราะว่าจะถือความ
 ความเป็นมนุษย์เท่านั้นหาได้ไม่ ด้วยความรู้จักรับผิดชอบ และ รับผิดชอบ
 ของผู้เยาว์ และ ผู้ใหญ่ ย่อมต่างกัน กฎหมายแห่ง กติ บัญญัติความ
 เป็นผู้บรรลุนิติภาวะของบุคคลไว้ กฎหมายอาญาก็บัญญัติโทษของ
 ผู้เยาว์ และ ผู้ใหญ่ไว้ หนัก เบา ต่างกัน นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับ
 ประเพณีและหน้าที่ของพลเมืองต่อประเทศอีกด้วย ซึ่งเกี่ยวกับอายุ เช่น
 การบวชเรียน และการรับราชการทหาร ดังนั้นผู้ที่จะเข้าเกี่ยวกับ
 การเมืองจึงต้องวางเกณฑ์กำหนดอายุไว้ ซึ่งตามธรรมเนียมผู้
 บรรลุนิติภาวะแล้ว คือมีอายุระหว่างตั้งแต่ ๒๐ ถึง ๒๕ ปี อยู่ใน
 เกณฑ์แทบทุกประเทศ เว้นแต่ประเทศตุรกี และสหรัฐอเมริกา
 กำหนดไว้เพียง ๑๘ ปี

๔. สติสัมปชัญญะ นอกจากจะต้องกำหนดอายุบุคคลให้อยู่ใน
 เกณฑ์ มีความรู้จักรับผิดชอบและรับผิดชอบแล้ว สติสัมปชัญญะก็เป็น
 ลักษณะอันสำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะผู้ขาดสติสัมปชัญญะ เช่นคน
 จิตตจวิศ ผู้ไร้ความสามารถ หรือมีจิตตผ่นเพอนไม่สมบูรณ์

กฎหมายการเลือกตั้ง

ยอมเป็นผู้ไม่มีความคิดและความใคร่ครองโดยรอบคอบ ฉะนั้นการที่จะเขาเกี่ยวข้องกับการเมืองย่อมเห็นได้ชัดว่าจะไม่ทำอะไรให้เป็นผลดีได้ มีแต่จะทำให้เสียไป และเกิดความยุ่งยากแก่ทางการเลือกตั้งในทุประเทศจึงจำกัดสิทธิบุคคลเหล่านี้ในทางการเมือง

๕. ความเป็นอิสระในขณะมีการเลือกตั้ง บุคคลแม้จะมีคุณ

สมบัติสมบูรณ์ทุกประการก็ดี แต่สำหรับบุคคลซึ่งอยู่โดยกฎหมายจำกัดสิทธิในเรื่องนี้ เพราะสิทธิการเลือกตั้ง กับสิทธิการไปออกเสียงเลือกตั้งนั้นต่างกัน เมื่อบุคคลใดต้องคุมขังอยู่ในขณะมีการเลือกตั้ง ก็นับว่าหมดอิสระในการที่จะไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เพราะว่าสถานที่ทำการออกเสียงเลือกตั้งนั้นยอมจิตใจเป็นอิสระเป็นตำแหน่งสถาน เป็นย่านกลางชุมนุมชนที่จะไปได้สะดวก ผู้ซึ่งคุมขังย่อมจะไปจากที่คุมขังโดยอิสระไม่ได้ (นอกจากได้ให้ประกันไป) และกฎหมายจะบังคับให้เจ้าพนักงานควบคุมนำไป ก็ไม่ชอบด้วยหลักการจะเป็นการยุ่งยากจนปฏิบัติไม่ได้ หรือจะเปิดที่ทำการออกเสียงเลือกตั้งขึ้นในที่คุมขังก็ไม่ชอบด้วยหลักการเช่นกัน เพราะถ้าทำดังนั้นปัญหาอาจมีว่า มีสมควรให้ราษฎรทำการเลือกตั้งอยู่กับบ้านโดยมีคองไปยงที่กำหนดกลางให้ตามากและเสียเวลาหรือ ด้วยเหตุดังนั้น ทุประเทศจึงมีหลักการในเรื่องนี้ท่านเองเดียวกัน คือ จำกัดสิทธิบุคคลจำพวกนี้

๖. คำตักเพิกถอนสิทธิ สิทธิในการออกเสียงและรับเลือกตั้งเป็น
 สิทธิทางการเมือง ซึ่งได้แก่พลเมืองของประเทศทุกคนโดยปกติ
 แต่เมื่อบุคคลใดมีความผิด ไม่ว่าจะผ่านทางอาญาหรือทางการเมือง
 ซึ่งมีพฤติการณ์อันไม่ควรจะให้ สิทธิในการเมือง หรือ เป็นที่รังเกียจ
 ของมหาชน ดังนั้น คำตักมีอำนาจที่จะออก คำสั่งพิพากษา ให้เพิกถอน
 สิทธิออกเสียงได้ตามกฎหมาย

๗. ทหารประจำการ บางประเทศไม่ประสงค์ ให้ทหารเข้ามา
 เกี่ยวข้องกับการเมือง เช่นประเทศฝรั่งเศส ห้ามมิให้ทหารประจำ
 การออกเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะถือว่าทหารมีหน้าที่ของประเทศ
 ชาติ ทั้งเหตุการณ์ภายนอกและภายในโดยฉะเพาะ จึงควรคงอยู่
 เป็นกลาง การเมืองนั้นย่อมมีพรรคมีฝ่าย เมื่อทหารเข้ามาเกี่ยวข้อง
 กับการเมืองด้วย ก็ย่อมจะต้องเขาเป็นพรรคเป็นฝ่าย เมื่อทหาร
 เป็นผู้มีอำนาจอาจขอยุ่ในมือด้วยเช่นกัน จึงยอมไม่เป็นการเหมาะ

๘. นักบวช ถ้าจะเทียบนักบวชกับหน้าที่เป็นฉะเพาะเช่นทหาร
 คือหน้าที่ตั้งด่อนอบรมพดเมืองใหม่ศีลธรรมจรรยา มีความประพฤติ
 ปฏิบัติ เป็นทางให้บ้านเมืองมีสันติสุข และการค้าส่งมาไม่ควร
 เข้ามาปะปนกับการเมือง อันจะนำมาแต่ความแตกแยกยุ่งยาก เพราะ
 ลักษณะเป็นปฏิบักษณอยู่ในตัว การค้าส่งมาจึงต้องคงอยู่โดยสงบ
 ใดดเดียว เพื่อความเคารพนับถือของประชาชน ฉะนั้น ในบางประเทศ
 จึงห้ามมิให้นักบวชมีสิทธิในการเลือกตั้ง

บทที่ ๒๐

เกณฑ์กำหนดการเลือกตั้งตามอาชีพ

เป็นวิธีการเลือกตั้งอย่างหนึ่ง ซึ่งแบ่งผู้มีสิทธิออกเสียงเป็นพวก ๆ ตามทางอาชีพซึ่งบุคคลเหล่านั้นประกอบอาชีพ เช่น พวกอุตสาหกรรม พวกกสิกร แพทย์ และทนายความ เป็นต้น บรรดาพวกเหล่านั้นในพวกหนึ่ง ๆ ต่างตั้ง ผู้แทน ของตน เข้ามา ตามจำนวน ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ เช่น ในประเทศอังกฤษ คณะมหาวิทยาลัยมีสิทธิตั้งผู้แทนของตนไปยังสภาสามัญ เป็นต้น

ส่วนที่ ๔

วิธีการกำหนดคะแนนผู้ได้รับเลือกตั้ง

การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนั้น ข้อกำหนดที่ผู้ได้รับเลือกตั้ง ก็โดยถือเอาจำนวนคะแนนเป็นเกณฑ์ คะแนนเพื่อทราบว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง มีเป็น

๑. นับคะแนนมากเป็นเกณฑ์ (Majority)
๒. นับคะแนนเฉลี่ยตามส่วน (Proportional)

บทที่ ๑

วิธีนับคะแนนมา

วิธีนับคะแนนมากเป็นเกณฑ์

- (๑) ถือเอาคะแนนสูงสุด

กฎหมายการเลือกตั้ง

(๒) ถ้าเอาคะแนนดังต่อไปนี้เด็ดขาด (Absolute Majority) *Relative Majority* ราชการตาม (๓) นั้น คือเมื่อผู้ใดได้รับคะแนนมากกว่าผู้อื่นในบรรดาผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยกัน ในเขตคนนั้น ก็บัญญัติว่าผู้นั้นได้รับเลือกตั้งเป็นผลแทนราษฎร โดยไม่ต้องคำนึงว่า คะแนนที่มากกว่านั้นจะเป็นจำนวนเท่าใด แมแต่เพียง ๓ คะแนนก็ได้.

ราชการตาม (๒) เมื่อผู้ใดได้คะแนนมากกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเสียงทั้งหมดในเขตคนนั้น จึงจะนับว่าเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง คือกำหนดเกณฑ์ต้องมากกว่าครึ่งหนึ่งแบบถาวรบังคับเด็ดขาด.

กำหนดเอาคะแนนข้างมากทั้ง ๒ อย่างทุกถ้างาน มีชื่อย่อว่า ตามวิธี (๓) นั้น เป็นการเหมาะสมสำหรับประเทศซึ่ง

พรรคการเมือง โดยผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทุกคน ต่างทำการพยายามอย่างใดให้ได้คะแนนมากกว่าคนอื่น แมแต่เพียงเล็กน้อย

เป็นพรรคซึ่งเรียกได้ว่า ใครดีใครได้ หรือเป็น

an's Party ส่วนตามวิธี (๒) นั้น ก็มักทำนองคล้ายได้ยากขึ้น หรือควรจะเรียกว่ายากมาก เพราะจะแบ่งของคะแนนทั้งนั้น อันจะเห็นได้ว่าวชนในครั้งเดียว จะต้องมีการเลือกตั้งให้มีความอาจไม่สำเร็จ แมจะเลือกตั้งซ้ำอีกวชน จึงต้องมีการแก้ทางอื่นได้ เช่น

กำหนดตั้งดีเป็นเกณฑ์ดังน.

กำหนดข้างมากตามวิธี (๓) มวลแต่ตั้ง

กฎหมายการเลือกตั้ง

ความเห็นคัดค้าน กันมาก ว่าไม่เหมาะแก่ประเทศที่มีคณะพรรค

การเมือง โดยเหตุผลว่าวิธีใดก็ได้โดย อาศัยความดีมาวัดและ

เกียรติยศชื่อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น คณะ บุคคล เป็นเกณฑ์

หาใช้โดยมีนโยบายเป็นส่วนรวมไม่ ส่วนคณะพรรคการเมืองนั้น

ตรงกันข้าม มีได้ลักษณะของบุคคลเป็นสำคัญ แต่ถือนโยบาย

เป็นสำคัญ ฉะนั้น เมื่อมีคณะพรรคการเมืองแล้ว ก็จะใช้วิธีไม่เป็น

การยุติธรรม ไม่เหมาะสมกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย

โดยการเลือกผู้แทนนั้น ก็เพื่อให้ไปทำกิจการแทนชาติ คือเป็นผู้ใช้

อำนาจอธิปไตยแทนราษฎรทั่วไป การเลือกตั้งถือหลักเอาคะแนน

ข้างมาก ไม่เป็นการเพียงพอที่จะวัดความฉลาดได้ครบถ้วนแทน

ของปวงชนหรือคนส่วนมากได้ คงจะเห็นจากตัวอย่างต่อไปนี้

เขตเลือกตั้งหนึ่งมีผู้ลงทะเบียนออกเสียงถึงคะแนน ๘,๐๐๐ คน มี

คณะพรรคการเมือง ๓ คณะ สุ่มครแข่งขันกัน และผู้สมัครของคณะ

พรรค ก. ได้คะแนน ๓,๐๐๓ ของคณะพรรค ข. ได้ ๓,๐๐๐ และคณะ

พรรค ค. ได้ ๒,๙๙๗ คะแนน ดังนี้ ฝ่ายคณะพรรค ก. ย่อมได้รับ

เลือกเป็นผู้แทน เพราะได้คะแนนมากที่สุด แต่เมื่อคิดว่าฝ่ายที่ไม่เลือก

คณะพรรค ก. มีจำนวนถึง ๕,๙๙๗ โดยรวมจำนวนที่เลือกคณะ

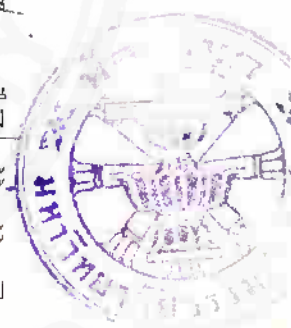
พรรค ข. และ ค. เขตด้วยกัน มากกว่าที่เลือกเกือบ ๒ เท่า เช่น

แต่กลับไม่มีผู้แทนเลย ส่วนฝ่ายน้อยที่เลือกคณะพรรค ก. กลับมีผู้แทน

ดังนี้ จึงนับว่าไม่ถูกต้องตามหลักประชาธิปไตย ไม่เป็นการ

ยุติธรรม ฉะนั้น จึงได้มีวิธีการกับคะแนนตามส่วนเฉลี่ยชน ดังจะ

ได้กล่าวต่อไป

กฎหมายการเลือกตั้ง

บทที่ ๒

วิธีนับคะแนนเฉลี่ยตามส่วน

วิธีนับคะแนนเฉลี่ยตามส่วน ได้ผู้คิดค้นเป็นหลายแบบด้วยกัน
หลักความคิดในเรื่องนี้สำคัญอยู่ที่ จะทำทางให้คะแนนพรรค
ต่าง ๆ ได้มีผู้แทนทั่ว ๆ กันและโดยเสมอส่วน ตั้งจะได้นามากต่าง
โดยตั้งเขปดังนี้

แบบ ๑- การออกเสียงโดยจำกัด (Limited Vote)

การจะทำตามวิธีนี้กฎเกณฑ์ว่า จะทำได้ต่อเมื่อเขตเลือกตั้ง
นั้นกำหนดให้เลือกตั้งผู้แทน ๓ คนเป็นอย่างน้อย และผู้เลือกตั้ง
แต่ละคนจะออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนได้แค่เพียง ๒ คน ไม่ใช่ทั้ง ๓ คน
คือจำกัดการออกเสียงให้น้อยกว่าจำนวนของผู้แทนที่จะพึงมี ดังนั้นจึง
เรียกว่า การออกเสียงโดยจำกัดและโดยวิธีนี้ความรวมตัวกันพรรค
ฝ่ายข้างมากไม่อาจได้ตำแหน่งผู้แทนไปทั้งหมดเป็นโอกาสให้คณะพรรค
ที่มิอาจตั้งน้อยสามารถได้ตำแหน่งผู้แทนบ้าง

แต่อย่างไรก็ดี ความปรากฏว่า หากเป็นทางป้องกันหรือให้
ความเสมอภาคได้อย่างแท้จริงไม่ โดยคณะพรรคข้างมากยังมีทาง
ที่จะใช้กติกเมืงเอาเปรียบอยู่ได้นั่นเอง (มีตัวอย่างการคิดเอาเปรียบ
และการคำนวณตัวเลขไว้ให้ดูในสมุดคำบรรยายของคุณติเรก ชัยนาม)
วิธีนี้เคยใช้ในประเทศอิตาลี บราซิล สเปนและอาเจนไตน์

แบบ ๒-การออกเสียงเพิ่มตามชอบใจ (Cumulative Vote)

ผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนออกเสียงได้เท่าจำนวนผู้แทน
 ราษฎรที่จะพึงมี ไม่ถูกจำกัดเช่นแบบ ๑ เช่นจำนวนผู้แทนที่จะพึง
 มีจำนวน ๓ คน ก็มิได้ห้ามออกเสียงได้ ๓ คะแนน แต่จำนวนคะแนน
 หนึ่งไม่จำเป็นต้องเฉลี่ยให้ผู้รับสมัครคนละคะแนน ผู้มีสิทธิ
 จะให้คนหนึ่งคะแนน หรือจะให้คนหนึ่งคนใดทั้งหมดไม่ให้คนอื่นเลย
 ก็ได้ ดังนั้นจึงเรียกว่าออกเสียงเพิ่มตามใจชอบ

วิธีนี้เหมาะที่จะใช้กับพรรคที่มีกำลังน้อยมีโอกาสได้ตำแหน่งผู้แทน
 น้อย เพราะการรวมคะแนนลงให้แก่ผู้แทนพรรคของตน และเมื่อมีทาง
 ใช้กันได้ก็ดีกว่าวิธีอื่นได้ผู้แทนเท่าเทียมหรือมากกว่าคณะพรรค
 ใหญ่ ๆ เสียอีก ประเทศที่ใช้วิธีนี้คือ สวิตเซอร์แลนด์ และ
 โอลิโก ในสหรัฐอเมริกา

The Single Transferable Vote

แบบ ๓- การออกเสียงตามวิธีของแฮร์รี่ (Hare System)

Thomas Hare ชาวอังกฤษเป็นผู้คิดแบบฉบับนี้ จึงได้ชื่อว่าแบบ
 ของแฮร์รี่ วิธีการนี้ คือให้ผู้มีสิทธิออกเสียงจดนามผู้สมัครไว้เลือก
 ลงในบัตรออกเสียงของตน เท่าจำนวนผู้แทนที่จะพึงมี และตาม
 ลำดับชื่อซึ่งตนประสงค์จะเลือก-ใครเป็นที ๑-๒-๓ ฯลฯ แต่บัตรนั้น
 ใช้งานได้เพียงคนเดียวเท่านั้น เมื่อผู้สมัครรับเลือกคนใดได้คะแนน
 เท่ากับจำนวนคะแนนเสียงทั้งหมดหารด้วยจำนวนผู้แทนที่จะพึงมี ก็
 เป็นผู้ได้รับเลือกดังจะกล่าวตัวอย่างให้เห็นชัดต่อไป

Quota

จำนวนคะแนนเสียงทั้งหมดมี ๓๐,๐๐๐ จำนวนผู้แทนที่จะพึงมี ๕

Quota

คนเขา ๔ หิว ๓๐,๐๐๐ ได้ผู้ตงพิช ๒,๕๐๐ เซ็นน ผู้จะไตรีบเด็กตง
 ตองไตรีบ ๒,๕๐๐ เป็นอย่างนอย ประกอบด้วยวชนบคระเนนตงน
 เรนบคระเนน ความบคระเนน ซงมชอผู้ตงมคระเนนคหนึ่งคนโดยคหนึ่งก่อน
 คมคควา ซอ ก. เมอนบคระเนนของ ก. ครบจำนวน ๒,๕๐๐ แดว ก. ก็
 เป็นผู้ไตรีบเด็กตงหยดไมบชอง ก. คอไปอิก ถ้าไมครบจำนวน
 ก. ก็เป็นอนไมไตรีบเด็ก แดวนบชอชองผู้อนทรวงจาก ก. คอไป
 ตามดำตบเซ่นจนกว่าจะไตรีบจำนวน ผู้แทนครบ ๔ คนแเดว ก็เป็นอน
 หยดไมบคไปอิก แมหากจะมีคนชนจระเนนตง ๒,๕๐๐ หรือกว
 นนก็ตาม

วชน ซอไตรีบ คอเมอ คณะพรรค ต่าง ๆ ออกเตียงให้ผู้ตงมคระเนน
 เดียวกัน แดะ เบนดำตบอย่างเดียวกัน มิกระเนน ผลชองการ ออกเตียง
 เด็กตงจะเบนไปตาม ซอมากกวา คอตงนคจะหียบบคระเนนของใครซงม
 ซอชนตงนมาบคระเนนแทน

แบบ ๔ - วิธีจัตรายชื่อ (List System)

วิธีปฏิบค คอ ในเขตคเด็กตงหนึ่ง ๆ จะพงมผู้แทนคน คณะ
 พรรคการเมือง ต่าง ๆ ก็อาจเซ่นอ รวยชอผู้ตงมคระเนน ไรบเด็กตงไตรีบ
 จำนวน ผู้แทน แดะผู้ตงมคระเนนออกเตียง คนหนึ่ง ๆ ก็อาจ ออกเตียง
 ครอบคระเนนได้เทากับ จำนวนผู้แทน ที่จะพงมเซ่นกัน แต่การตงคระเนนคอง
 แจกให้ผู้ตงมคระเนน ไรบเด็กตงทุกคน ๆ ณะ คระเนน ~~จะ~~ให้คนใด มากกวา
 ๑ คระเนนไมได้ การ หนีคระเนนให้คิดเจตย ตามส่วนแห่ง คระเนน ซง
 ผู้ตงมคระเนน ไรบเด็กตงในคณะพรรคหนึ่ง ๆ ไตรีบ ส่วน ผู้ใดในคณะพรรค

$$\begin{array}{r} 30000 \\ 30000 \\ \hline 60000 \end{array} = \frac{6 \times 30000}{60000}$$

กฎหมายการเลือกตั้ง

จะได้เป็นผู้แทน เขตคะแนนเสียงที่ได้รับเป็นคนที่ เป็นฉะเพาะตัว ดัง
ตัวอย่างต่อไปนี้

เขตคนออกคองหนิง มีผู้สมัครออกเสียง ๓๐,๐๐๐ มีจำนวนผู้แทน
ได้ ๖ คน และมีคณะพรรคการเมือง ๓ คณะ คือ ขวา, กลาง, ซ้าย
ทุกคณะตั้งผู้สมัครรับเลือก คณะละ ๖ คน ดังนี้ ผู้สมัครออกเสียง
คนหนึ่ง ๆ ลงคะแนนได้ ๖ คะแนน รวมคะแนนทั้งสิ้น เป็น ๖๐,๐๐๐
ดังนั้นผลของการนับคะแนนในพรรคต่าง ๆ ได้ดังนี้

คณะขวาได้ ๓๐,๐๐๐ = ~~30000~~ $\frac{30000 \times 6}{60000} = 3$

คณะกลางได้ ๒๐,๐๐๐ = ~~20000~~ $\frac{20000 \times 6}{60000} = 2$

คณะซ้าย ๓๐,๐๐๐ = ~~30000~~ $\frac{10000 \times 6}{60000} = 1$

ส่วนเฉลี่ยแห่งการได้เป็นผู้แทนที่ตกแก่คณะขวา ๓ คน กลาง
๒ คน ซ้าย ๓ คน รวมเป็น ๖ คน

แต่ในคณะพรรคใด บุคคลใด จะได้ เป็นตัว ผู้แทนนั้น ก็ขอเอา
คะแนน ของแต่ละคน ภายในพรรค เป็นเกณฑ์ ผู้ใดได้ คะแนน สูงสุด ก็
เป็นผู้แทน และรองถัดลงมาตามลำดับ

วิธีนี้เป็นการ สะดวกเหมาะเจาะดี แต่ความจริง เมื่อคิดถึงว่า
ข้อเท็จจริง ในทางปฏิบัติ ยากที่จะให้ คะแนนเฉลี่ย เป็นผลตงตัวได้ จึง
ยอมเป็นความยุ่งยาก ไม่น้อย และไม่ว่าทาง จะคิด บัดเศษ อย่างไร
ให้เป็นความยุติธรรม และพอใจแก่ทุกฝ่าย ได้ด้วย

แบบ ๕ - วิธีใช้ผลพหุของการเลือกตั้ง (Electoral Quotient)
แบบนี้ คล้ายกับแบบที่ ๔ แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ขอบเขต

กฎหมายการเลือกตั้ง

คือ เขาจำนวนผู้แทนที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น หารจำนวนของผู้
ออกเสียงทั้งหมด ได้ผลตพรเท่าใดเป็นจำนวนซึ่งคณะพรรคการเมือง
นั้น ๆ จะมยแทนได้ ๓ คน ถ้าคณะพรรคใดมีคะแนนเสียงมากกว่าผล
ตพร ๒ เท่า ก็มยแทนได้ ๒ คน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จำนวนผู้มยสิทธิ์ออกเสียงมี ๓๐,๐๐๐ จำนวนผู้แทนมี ๕ คน พรรค
ใดได้คะแนน ๒,๐๐๐ ก็ได้ผู้แทน ๓ คน พรรคใดได้คะแนนเสียงถึง ๔,๐๐๐
ก็ได้ผู้แทน ๒ คน ดังนี้

แต่อย่างไรก็ดี วิธีการของแบบนี้ คุณสมบัติในเรื่องเศษเช่นเดียว
กับแบบ ๔ เพราะการเจตยนั้น เกือบจะว่า จะหาให้ลงตัว ดีครบกเป็น
ของยากยิ่ง จนจนจนจนจน ถ้ายังได้ผู้แทนไม่ครบจำนวน คณะ
พรรคใดมีเศษมากกว่า ก็ได้เพิ่มผู้แทนออกคนหนึ่ง และถ้ายังไม่
พอคณะพรรคที่มีเศษมากกว่า ก็ไปเพิ่มออกคนหนึ่งเป็นลำดับจน
ครบจำนวนผู้แทน ดังนี้

วิธีการนับคะแนนตามส่วนเฉลี่ยทุกตัวมาน ยังไม่หมด ยังมี
วิธีเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ อีกบ้าง แต่ก็ไม่ดีสาระสำคัญนัก คงสรุปได้ว่า ที่
เกิดวิธีนับคะแนนตามส่วนเฉลี่ยขึ้นดังกล่าวมานี้ ก็โดยฝ่ายที่เห็นว่าการ
นับคะแนนมากเป็นเกณฑ์นั้น ไม่ยุติธรรมไม่สมกับหลักประชาธิปไตย
แต่ตามทุกตัวมาแล้ว ก็คงจะเห็นว่า วิธีนับคะแนนตามส่วนเฉลี่ย
ทางจะใช้ก็ไม่ได้ไม่พอ อันเป็นทางให้เกิดความไม่ยุติธรรมได้
เหมือนกัน ยิ่งกว่านั้น การปฏิบัติก็ออกจะยุ่งยากไม่พอ ฉะนั้น
จะว่าอย่างไร แบบไหน ดีแน่แท้ ลงไปทีเดียว ย่อมไม่ควร ดังที่กล่าว

ประเทศใหญ่ ๆ ก็ยังปฏิบัติแตกต่างกันอยู่ เช่นอังกฤษ สหภาพรัฐอเมริกา ใช้วิธีนับคะแนนเสียงข้างมาก เยอรมัน เบลเยียม เดนมาร์ก โรมานีเย เซกโกสโตวาเกีย ใช้วิธีนับคะแนนตามสัดส่วนเพียงครึ่งหนึ่ง ถ้าแบบหนึ่งวิธีใดดีแน่แท้แล้ว ก็คงจะได้ถือปฏิบัติเป็นอย่างเดียวกัน แต่ที่เห็น เช่นนั้น ไม่ได้ ก็เพราะ พหุคติเหตุ พหุคติการณ ของแต่ละประเทศไม่เหมือนกันนั่นเอง จึงต้องคำนึงตามหลักที่ว่า เมื่อใด อย่างใดเหมาะสม ก็ใช้อย่างนั้น เมื่อใด อย่างใดไม่เหมาะสมก็เปลี่ยนแปลงไปใหม่ ซึ่งจะให้ทุกสิ่งทุกอย่าง คงที่อยู่เสมอไปนั้น ย่อมไม่ได้

อยู่เอง

หมวดที่ ๔

ประเภทการเลือกตั้ง

การดำเนินการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรย่อมมีเป็นคราว ๆ โดยเหตุการณ์ต่าง ๆ กัน มุ่งเหตุอันห้ามแต่อย่างหนึ่งอย่างใดไม่ ซึ่งจะแยกเหตุเหตุของการเลือกตั้งออกได้เป็น ๓ ประเภทดังนี้

๑. (General Election) คือการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งเลือกตั้งในคราวเดียวกันทั้งหมด เช่นตามวิธีการของประเทศไทย รัฐธรรมนูญมาตรา ๓๘ บัญญัติว่า "สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละ ๔ ปี ๖ เดือน เมื่อครบกำหนดเวลา ๔ ปี ผู้แทนในชุดนั้นทั้งชุดก็ต้องหมด สมาชิกภาพพร้อมกัน และต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนชุดใหม่ขึ้น หรือเมื่อสภาถูกยุบตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๕ ก็ต้องมีการ

กฎหมายการเลือกตั้ง

เลือกตั้งผู้แทนใหม่ทั้งหมด เช่นเดียวกัน ซึ่งการเลือกตั้งในลักษณะนี้เรียกว่า General Election.

๒. By-Election คือการเลือกตั้งซ่อม หรือแทนเฉพาะคน เช่นตามกฎหมายของไทย ในกรณีสมาชิกคนใด ตาย, ลาออก หรือขาดคุณสมบัติ และสภาวินิจฉัยให้ออกตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๓๕ กมีการเลือกตั้งคนใหม่เป็นเฉพาะเขตคนเฉพาะจำนวนที่ขาดเท่านั้น.

๓. Re-Election คือการกลับมาเลือกตั้งใหม่เป็นการเฉพาะเช่นกันดังในกรณี ทการเลือกตั้งรายใด ผิดกฎหมาย และได้มีคำสั่งให้ทำการเลือกตั้งใหม่ เช่น ตามมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งของไทย ระบบที่ใช้อยู่ในขณะนี้เช่นนี้.

แต่ประเภทการเลือกตั้งดังกล่าวนี้ กฎหมายของบางประเทศก็ได้บัญญัติไว้ บางประเทศก็มิได้บัญญัติ เช่นกฎหมายการเลือกตั้งของแรมได้บัญญัติไว้เป็นต้น.

สำนักหอสมุด

ภาค ๒

กฎหมายการเลือกตั้งของประเทศไทย

หมวดที่ ๑

ข้อความเบื้องต้น

คำบรรยายในภาค ๒ นี้ เกี่ยวกับ กฎหมาย การเลือกตั้ง ของ ประเทศไทยโดยเฉพาะ และการ บรรยายในภาคนี้ จะได้กล่าวถึงบทบัญญัติและเหตุผลตามเรื่องเป็นส่วน ๆ ไป ไม่ใช่วิ่งตามกฎหมายเป็นมาตรา ๆ ดังนี้ เห็นว่าเป็นทางรวบรัดให้มีความรู้เข้าใจง่ายขึ้น.

ส่วนที่ ๑

มูลที่มาแห่งกฎหมายการเลือกตั้ง

ประเทศไทย ได้เปลี่ยน ระบอบ การ ปกครอง จาก สมบูรณาญาสิทธิราช (Absolute monarchy) มา เป็น ปริมิตตาญา สิทธิราช (Limited Monarchy) โดยมีรัฐธรรมนูญ (Constitutional Law) ซึ่งแสดงว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เป็นของปวงชนชาวไทย ตั้งแต่วันประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินไทยชั่วคราว คือ วันที่ ๒๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ และโดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (๓๐ ธันวาคม ๒๔๘๕) ก็ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๒ ว่า "อำนาจธิปไตยย่อมมาจากปวงชนชาวไทย พระ

มหากษัตริย์เป็นผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นโดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ” ดังนี้ แต่ลักษณะการใช้อำนาจอธิปไตยของชาวไทยย่อมเป็นไปตามวิธีที่ ๒ (ตั้งกล่าวในภาค ๑) คือ ราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยโดยทางผู้แทน ซึ่งปรากฏตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ดังนี้

“มาตรา ๑๖ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งราษฎรเป็นผู้เลือกตั้งขึ้น

“มาตรา ๑๗ คุณสมบัติแห่งผู้เลือกตั้ง และผู้สมัครรับเลือกตั้ง ชักทวงสิทธิเลือกตั้ง และจำนวนสมาชิก ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”

“มาตรา ๒๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย มิใช่แทนแต่เฉพาะผู้เลือกตั้งคนชนมา ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอำนาจมอบหมายใด ๆ”

ตามบทบัญญัตินี้ตั้งกล่าวแล้ว ย่อมแสดงว่า

(๑) ประเทศไทย มี การ ปกครอง ตาม ระบบ ประชาธิปไตย อำนาจสูงสุดในการปกครองแผ่นดินมาจากปวงชนชาวไทย

(๒) ราษฎรใช้อำนาจอธิปไตยโดยทางผู้แทน คือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๓) การเลือกตั้ง สมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ราษฎร เป็นผู้เลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง

กฎหมายการเลือกตั้ง

(๔) ต่มาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมเป็นผู้แทน ของปวงชนชาวไทยทั่วไป

โดยเหตุฉะนั้น จึงเป็นมเหตุให้รัฐบาลต้องตรากฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้น

ส่วนที่ ๒

การใช้กฎหมายเลือกตั้ง

ในระหว่างมีบทเฉพาะกาลแห่งรัฐธรรมนูญ

ตามหลักการนี้ ผู้แทนราษฎรต้องเป็นผู้ที่ราษฎรได้ออกเสียงเลือกตั้งขึ้น ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง ดังปรากฏความที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖, ๑๗ แห่งรัฐธรรมนูญ

แต่ในรัฐธรรมนูญนี้เอง ได้มีบทเฉพาะกาลบัญญัติความไว้ในมาตรา ๖๕ ว่า "เมื่อราษฎรผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ยังมีการศึกษาไม่จบประถมสามัญ มากกว่ากึ่งจำนวนทั้งหมด และอย่างช้า ต้องไม่เกินกว่าสิบนับแต่วันใช้พระราชบัญญัติ ธรรมนูญ การปกครอง แผ่นดินไทยชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท มีจำนวนเท่ากัน

(๑) สมาชิกประเภทที่ ๑ ได้แก่ผู้ที่ราษฎรเลือกตั้งขึ้นตามเงื่อนไขในบทบัญญัติมาตรา ๑๖, ๑๗

(๒) สมาชิกประเภทที่ ๒ ได้แก่ผู้ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ใน

กฎหมายการเลือกตั้ง

ระหว่างเวลาที่ใช้บังคับบัญญัติ เฉพาะภาคใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕

ฉะนุน การศึกษากฎหมายการเลือกตั้งในทั้น จึงพึงเข้าใจว่า เฉพาะที่เกี่ยวแก่สมาชิกประเภทที่ ๓ ซึ่งราษฎรผู้มั่งคั่งหรืออกเสียงเลือกตั้งเท่านั้น

ดังนั้นการที่รัฐธรรมนูญ มีบทเฉพาะภาคบัญญัติสมาชิกไว้เป็น ๒ ประเภทเช่นนี้ ก็กล่าวได้ว่า เพราะการปกครองระบอบแบบเฟื่องฟูใช้เป็นของใหม่สำหรับไทย ราษฎรยังไม่มีความเข้าใจระเบียบวิธีการดี จึงสมควรมีสมาชิกประเภทที่ ๒ ไปด้วย เพื่อได้ช่วยกันกับสมาชิกประเภทที่ ๓ ดำเนินการปกครอง ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย แต่สมาชิกประเภทที่ ๒ นั้น ก็คงจะได้เลือกตั้งขึ้นจากบุคคลผู้มีความรู้ความชำนาญและระเบียบวิธีการระบอบแบบ เป็นการฝึกฝนอบรมไปในตัว เมื่อดังเวลาอันสมควรซึ่งราษฎรจำนวนมากน่าจะเข้าใจวิธีการเลือกตั้งแล้ว สมาชิกประเภทที่ ๒ ก็จะมีหน้าตาไป คงมีแต่สมาชิกประเภทที่ ๓ ประเภทเดียว

กำหนดระยะเวลาโดยบัญญัติไว้เป็น ๒ นัย คือ
(๑) เมื่อราษฎรผู้มั่งคั่งหรือออกเสียงเลือกตั้งได้รับการศึกษาจนประถมน่ามีญ่มากกว่ากึ่งจำนวนทั้งหมดแล้ว หรือ
(๒) ช่างช้าไม่เกินเวลา ๓๐ ปี นับแต่วันใช้พระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินไทยชั่วคราว คือนับแต่วันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ และซึ่งจะครบ ๓๐ ปีในวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕

กฎหมายการเลือกตั้ง

๔๑

ทรงขอวารัฐธรรมนูญผู้สมัครออกเสียงเลือกตั้ง (ไม่ใช่ราษฎร
ทั้งประเทศ) มีการศึกษาจบประถมสามัญมากกว่ากึ่งจำนวนทั้งหมด
ก่อนเวลา ๓๐ ปีเมื่อใด สมาชิกสภาจะต้องมีแต่ประเภทที่ ๑ ประเภท
เดียวเหมือนหรือแม้ราษฎรผู้สมัครออกเสียงเลือกตั้งจะมีการศึกษา
จบประถมสามัญไม่เกินกว่าครึ่ง หรือยังไม่ถึงครึ่งก็ตาม แต่เมื่อถึง
กำหนด ๓๐ ปีแล้ว สมาชิกประเภทที่ ๒ ก็เป็นอันหมดสภาพไป สมาชิก
สภาต้องมีแต่สมาชิกประเภทที่ ๑ ประเภทเดียวเช่นกัน

ฉันท ๓

ประวัติกฎหมายการเลือกตั้งของไทย

นับแต่ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญ การปกครองแผ่นดิน คือ
ตั้งแต่วันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา ถึงฉบับบรรยายส่วน
(๑/๗/๘๓) แม้การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรตามวาระ คือการเลือกตั้ง
ทั่วไปจะได้มีแต่เพียง ๒ ครั้งหรือ ๒ สมัยเท่านั้น แต่กฎหมายว่า
ด้วยการเลือกตั้งของไทยก็ได้มีแต่เป็นหลายฉบับ โดยมีการแก้ไข
เพิ่มเติมกฎหมายเรื่องหลายครั้ง ด้วยเหตุผลประการต่าง ๆ

การศึกษาวินิจฉัยหลาย หม่อมสมควร ศึกษาถึงประวัติที่มา
โดยตลอดด้วย เพื่อให้ทราบเหตุผลและวัตถุประสงค์โดยชัดเจน อัน
เป็นทางให้เกิดความคิดไปในทางที่ถูกต้องได้อย่างดี ฉะนั้น ในการศึกษา
กฎหมายการเลือกตั้งนี้ ก็สมควรปฏิบัติเช่นกล่าวด้วยเหตุดังนี้ จึงจะ
ได้นำกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งของไทยเท่าที่มาแล้ว แม้จะยกเลิกไป

แต่อดีต ฉะนั้นในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ๆ มากต่างไว้ทุกฉบับ เพื่อ
จะได้เป็นเครื่องพิจารณาเทียบเคียงหาเหตุผลในบรรดากฎหมายนั้น ๆ
แล้วจึงจะได้ศึกษาเฉพาะฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยละเอียดต้องแท้
ต่อไป

บทที่ ๑

กฎหมายบัญญัติถึงการเลือกตั้งฉบับแรก

พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินไทยชั่วคราว
พุทธศักราช ๒๔๗๕ (ซึ่งจะเรียกต่อไปโดยย่อว่า “ธรรมนูญชั่วคราว”)
ได้บัญญัติถึงวิธีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรไว้ด้วย จึงนับ
ว่าธรรมนูญชั่วคราวฉบับนี้เป็นกฎหมายเลือกตั้งไปในตัว แต่การ
เลือกตั้งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญชั่วคราวคงได้ปฏิบัติไป ฉะนั้น
การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรชั่วคราว จำนวน ๗๐ นายโดยคณะราษฎร
ซึ่งมีคณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร เป็นผู้ใช้อำนาจลงคะแนนตาม
บทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๐ ในวาระที่เป็นสมัยที่ ๓ เท่านั้น แต่รัฐธรรมนูญ
ชั่วคราวก็ได้ถูกยกเลิกไป เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวร
คือฉบับปัจจุบัน ซึ่งได้ออกประกาศเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม พุทธ
ศักราช ๒๔๗๕

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับปัจจุบัน) ได้
บัญญัติให้กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรขึ้นต่างหาก มี
บัญญัติควมไว้ ในรัฐธรรมนูญเช่นธรรมนูญชั่วคราว ทั้งนี้เพราะว่า

กฎหมายการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ยาก โดยเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ แต่กฎหมายการเลือกตั้งนั้น ย่อมมีเหตุผลที่จะต้องมีแก้ไขเพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อให้เป็นการเหมาะสมแก่เหตุการณ์และพฤติการณ์ของราษฎร ฉะนั้น ถ้าบทบัญญัติแห่งเรื่องนั้นรวมอยู่ในรัฐธรรมนูญก็จะเป็นความยุ่งยาก และผิดหลัก จึงได้บัญญัติให้แยกออกจากกันดังนี้

บทบัญญัติการ เลือก ตั้งผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ ชั่วคราวได้วางหลักเกณฑ์ที่เป็นสาระสำคัญอันควรยกขึ้นพิจารณา ดังนี้

๑. กำหนดระยะเวลา และ ประเภทแห่ง สมาชิก สภาผู้แทนราษฎร

ได้กำหนดไว้เป็นสมัยและประเภทตามความ ในมาตรา ๓๐ ดังนี้ สมัยที่ ๑ นับแต่วัน ใช้รัฐธรรมนูญเป็นต้นไป จนกว่าจะถึงเวลาที่สมาชิกในสมัยที่ ๒ จะเข้ารับตำแหน่ง ให้คณะราษฎรซึ่งมีคณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารเป็นผู้ ใช้อำนาจแทน จัดตั้งผู้แทนราษฎรชั่วคราวจนเป็นจำนวน ๗๐ นายเป็นสมาชิกสภา

สมัยที่ ๒ ภายในเวลา ๒ เดือนหรือจนกว่าการจัดประเทศเป็น

ปกติเรียบร้อยแล้ว สมาชิกในสภาจะต้องมีบุคคล ๒ ประเภททำกิจการร่วมกัน คือ

ประเภทที่ ๑ ผู้แทนซึ่งราษฎรจะได้เลือกตั้ง จนถึงจังหวัดละ ๑ นาย

ถ้าจังหวัดใดมีสมาชิกเกินกว่า ๑๐๐,๐๐๐ คน ให้จังหวัดนั้นเลือกผู้แทนเพิ่มชนอก ๑ นาย ทุก ๆ ๑๐๐,๐๐๐ คน เศษของ ๑๐๐,๐๐๐ ถ้าเกินกว่าครึ่ง ให้นับเพิ่มชนอก ๑

กฎหมายการเลือกตั้ง

ประเภทที่ ๒ ผู้เป็นสมาชิก อยู่แต่ใน ต้มยที่ ๑ มีจำนวน เท่ากับ
สมาชิกประเภทที่ ๑ ถ้าจำนวน เกินให้ เติบ กนเอง ว่า ผู้ใด จะ คง เป็น
สมาชิกต่อไป ถ้าจำนวนขาด ให้ยุบหมดอยู่แต่อกบคคใด ๆ เข้าแทน
จนครบ

ต้มยที่ ๓ เมื่อจำนวน ราษฎร ทว พระราชาณาเขตได้ด้อยได้
วิชาประถมศึกษาได้เป็นจำนวนมากกว่าครั้ง และอย่างช้าต้องไม่เกิน
๓๐ ปี นับแต่วันใช้ธรรมนญน ต้มยที่ในสภาพผู้แทนราษฎรจะต้องเป็น
ผู้ราษฎร เติเตอกคงชนเองท้องถิ่น ต้มยที่ประเภทที่ ๒ เป็นอนไม่
อีกต่อไป

บทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๐ นี้ มีข้อความเป็นสาระสำคัญอันควร
บันทึกดังต่อไปนี้ คือ

แบ่งระยะกาลและประเภทแห่งต้มยที่ออกเป็น ๓ ต้มย

ต้มยที่ ๑ ในเขตารเริ่มใช้ธรรมนญน ซึ่งเหตุการณ์ บ้านเมืองยังไม่
เป็นปกติ ต้มยที่ดภา ๆ ยังไม่มีเตย และตามระบอบการปกครองจำ
ต้องม ณะนจิงให้อานาจแก่คณะราษฎรซึ่งมคณะผู้รักษาพระนคร
ฝ่ายทหาร เป็นผู้ ใช้อานาจแทน (ราษฎร) จิตตงผู้แทนราษฎรชวคราว
ชนเบินจำนวน ๗๐ นาย และทกำหนดจำนวนคิงนคกถอตามจำนวน
จังหวัดทมอย ๗๐ จังหวัดนเอง เพอเจดยเบินผู้แทนจังหวัดละ ๓ นาย
ต้มยที่ ๑ คงมีต้มยที่ประเภทเดียว

อนึ่ง การที่จะได้มธรรมนญนปกครองแผ่นดินระบบนชนผู้ กัดวย
คณะราษฎรเป็นผู้คานเินการขอพระราชทาน แต่ในขณะเขตาระหว่าง

ผ้นขอพระราชทาน (๒๔-๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕) นั้น คณะราษฎร
 ฝ่ายทหารได้รับอำนาจเป็นผู้รักษาพระนคร ตั้งธรรมนูญชั่วคราว
 จึงบัญญัติให้อำนาจจัดตั้งผู้แทนราษฎรชั่วคราวด้วย เพื่อเป็น ความ
 สะดวกเรียบร้อย และจำนวนผู้แทน ๗๐ นายซึ่งคณะผู้รักษาพระนคร
 ฝ่ายทหารได้จัดตั้งขึ้นตามธรรมนูญชั่วคราวนี้ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
 เล่ม ๔๘ หน้า ๓๓๓๘ วันที่ ๓๗
 กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

สมัยที่ ๒ แห่งวาระที่ใหม่มาตรา ๒ ประเภท แต่กำหนดเงื่อนไข
 ไว้ ๒ ประการ คือ เงื่อนไขเวลาประการหนึ่ง ว่าภายใน ๖ เดือน
 (คงนับแต่วันใช้ธรรมนูญชั่วคราว) เงื่อนไขเหตุการณ์ประการหนึ่ง
 ว่าจนกว่าการจัดประเทศเป็นปกติเรียบร้อย จึงสถาปนาในสภาจะต้อง
 มีบุคคล ๒ ประเภททำกิจการร่วมกัน

มาตราที่ ๑ คือผู้แทนซึ่งราษฎรได้เลือกขึ้นจังหวัด
 ละ ๓ นาย ทั้งนี้จะเป็นเกณฑ์ชนคนว่า อย่างน้อยจังหวัดหนึ่งต้องมี
 ผู้แทน ๓ คน แต่ถ้าจังหวัดใดมีสมาชิก (ราษฎร) เกินกว่า ๓๐๐,๐๐๐
 คน ให้จังหวัดนั้นเลือกผู้แทนเพิ่มขึ้นอีก ๓ นายทุก ๆ ๓๐๐,๐๐๐ คน
 และเศษของ ๓๐๐,๐๐๐ คน ถ้าเกินกว่าครึ่งให้เพิ่มเพิ่มขึ้นอีก ๓ คน
 เป็นการถือเอาจำนวนราษฎรเป็นเกณฑ์ออกประการหนึ่ง และตาม
 เกณฑ์ ถ้าจังหวัดใดมีจำนวนราษฎรถึง ๓๕๐,๐๐๓ คน จะมีผู้
 แทนได้ ๒ คน

สมัครประเภทที่ ๒ คือผู้เป็นสมัครอยู่แต่ในสมัยที่ ๑ ซึ่ง
 คณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารจัดตั้งขึ้นนั้น ทั้งนี้ใหม่จำนวนเท่ากับ
 สมัครประเภทที่ ๑ แต่ถ้าจำนวนเกินก็ให้ลดเอง (ในระหว่าง
 สมัครประเภทที่ ๒) ว่าผู้ใดจะคงอยู่และผู้ใดจะออกไป หรือถ้า
 จำนวนขาด (ไม่เท่ากับจำนวนสมัครประเภทที่ ๑) ก็ให้ผู้ที่คงอยู่
 (สมัครประเภทที่ ๒) เต็มครบคดใด ๆ บรรจุเข้าจนครบ

สมัยที่ ๓ เป็นวาระที่ใหม่สมัครในสภาแต่ประเภทเดียว ฉะนั้น
 ทราษฎรใดเลือกคงตนเอง และโดยตรงทั้งต้น แต่กำหนดเงื่อนไข
 ไว้ ๒ ประการ ประการหนึ่งคือเอาความรู้อของราษฎร คือเมื่อ
 ราษฎรทวพระราชาณาเขตฯ ได้สอบได้วิชาประถมศึกษาได้เป็น
 จำนวนเกินกว่าครึ่งแล้ว อีกประการหนึ่งคือเอาเวลา คือกำหนด
 เวลา ๓๐ ปีเป็นอย่างช้า นับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญ (๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕)
 แม้เงื่อนไขประการใดก่อนไม่บังเกิดผล ก็ต้องบังเกิดผลตามเงื่อนไข
 ประการหลัง

๒. กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกเป็นผู้แทนประเภทที่ ๑
 (คือทราษฎรเลือก) มีความตามมาตรา ๓๓ ดังนี้

- (๑) สอบได้วิชาการเมื่อได้ตามหลักสูตรซึ่งสภาจะได้ออกขึ้นไว้
- (๒) มีอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์
- (๓) ไม่เป็นผู้ไร้หรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (๔) ไม่ถูกศาลพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิในการรับเลือก
- (๕) ต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย

(๖) ฉะนั้นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนประเภท ๓ ในสมัยที่ ๒ จะต้องได้รับความเห็นชอบของสมาชิกในสมัยที่ ๓ เสียก่อน ว่าเป็นผู้ที่ไม่ควรตั้งสงสัยว่าจะนำมาซึ่งความไม่เรียบร้อย”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวมานี้ จะสังเกตเห็นว่า มีวัตถุประสงค์ในเบื้องต้นจะเป็นเปิดโอกาสแก่คนไทย (ตามกฎหมาย) ทว่าไม่ได้ออกเพศเด็กชน ไม่ว่าชายหรือหญิงจะมีอาชีพอย่างไร เป็นข้าราชการ มีฐานันดรศักดิ์หรือไม่ก็ตาม เมื่อมีอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ และไม่เป็นผู้ไร้หรือเสมือนไร้ความสามารถ ไม่ถูกศาลพิพากษาเพิกถอนสิทธิแล้ว ก็มิได้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ๒ ประเภท คือ

ประการหนึ่งต้องสอบได้วิชาการเมืองได้ ขอนคงหวังที่จะให้ผู้แทนซึ่งมีความรู้พอควรแก่การเป็นสมาชิกในสภา ซึ่งมีอำนาจในแต่สมัยนั้น โรงเรียนวิชาการเมืองยังไม่เกิดในประเทศไทย ฉะนั้นถ้าได้ใช้บทบัญญัติจริง ก็คงจะเป็นความยุ่งยากในเบื้องต้น และเดี๋ยวนี้จะเป็นบทบังคับที่ยุ่งแม้แต่สำหรับสมัยนี้

อีกประการหนึ่ง แม้ผู้สมัครจะมีคุณสมบัติทุกประการครบถ้วนแล้ว แต่เพราะในสมัยที่ ๒ จะได้รับความเห็นชอบของสมาชิกสมัยที่ ๓ (ซึ่งผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารจัดตั้ง) ก่อนจึงสมัครได้ ข้อขัดข้องประการนี้คงทำความยุ่งยากไม่น้อยเช่นเดียวกัน

อนึ่ง เมื่อคิดถึงว่าคุณสมบัติที่กำหนดนี้ (เงื่อนไข ๖) ได้บัญญัติให้เป็นคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนหมบ้าน และผู้แทนตำบลด้วยแล้ว ก็ย่อมเห็นว่าจะเป็นการดำเร่ร้ายระบอบโดยยาก แต่ทั้งนี้ก็นักควรจะเห็นความจำเป็น เพราะการร่างธรรมนูญชั่วคราว มีเงาไม่

เกิน ๓ วัน และเป็นเวลาแรกเปิดยื่นระบอบการปกครองด้วย ฉะนั้น จึงยอมไม่มีโอกาสพิจารณาจัดทำให้เหมาะสมไปทุกดังทกอย่างได้ และ กฎหมายนี้ชอบกบอชยแต่กว่าเป็นของชั่วคราว และคงจะเห็นข้อพิ้งจน ต่อไปว่า พระราชบัญญัติการเลือกตั้งออกมาระบบหลัง ๆ ก็หาได้มี บทบัญญัติ ๒ ประการนี้ไม่

๓. วช.เดือกตั้งสมาชิกประเภทที่ ๓ และที่ ๒ (เข้าใจว่าเป็นสมัยที่ ๒

เพราะการเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ ๒ มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐ แล้ว ให้ เดือกกันเองเป็นพิเศษส่วนหนึ่ง) ตามความในมาตรา ๓๒ ให้เดือกเป็น ๓ ชั้นดังนี้

- “(๑) ราษฎรในหมู่บ้านเดือกผู้แทนเพื่อออกเสียงคนผู้แทนตำบล
- (๒) ผู้แทนหมู่บ้านเดือกผู้แทนตำบล
- (๓) ผู้แทนตำบลเป็นผู้เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”

วช.การเลือกตั้งตามบทบัญญัตินี้ เป็นวช.เดือกทางอ้อม และที่ สัญญาไว้หลายชนชั้นนี้ คงเพื่อหวังให้เป็นความระมัดกแก่ราษฎรที่จะ ไปทำการเลือกตั้งประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งน่าจะเพราะเห็นว่า ราษฎรยังไม่มีความรู้ความเข้าใจทั่วกัน การจะให้เดือกโดยตรงย่อม ยิงยากและมีผิดพลาดได้มาก จึงให้มีการเดือกผู้แทนใน หมู่บ้าน ชน ชนหนึ่งก่อน ซึ่งราษฎรย่อมจะมีความระมัดกเดือกผู้แทนของตนได้ดี ให้ไปทำการเดือกผู้แทนตำบลตอกชนหนึ่งก่อน แล้วจึงให้ผู้แทนตำบล รวมกันเดือกผู้แทนราษฎร ดังนี้

อนึ่ง โดยมาตรา ๓๒ นี้ใบบัญญัติไว้ด้วยว่า “การเลือกตั้ง สมาชิกในสมัยที่ ๓ จะมีกฎหมายบัญญัติภายหลัง โดยจะดำเนินวิธี

การที่ให้สมาชิก ได้เลือกตั้งผู้แทนในสภาโดยตรง” ทั้งนี้เป็นการ
แสดงถึงความประสงค์ที่จะให้สิทธิการ เลือก ตั้งแก่ราษฎร อย่าง สมบูรณ์
และย่อมแสดงด้วยว่าบทบัญญัติ เรื่องการเลือกตั้ง ใน ธรรมนูญชั่วคราว
๕๔ เป็นของชั่วคราวที่ทางชน โดยรีบเร่งเช่นกัน

๔. กำหนดสมัย (อายุ) ของผู้แทนราษฎร มีความตามมาตรา

๓๓ ว่า

“ผู้แทนประเภทที่ ๓ จะอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ ๔ ปี นับแต่
วันเข้ารับตำแหน่ง แต่เมื่อถึงสมัยที่ ๓ แล้ว แม้ผู้แทนในสมัยที่ ๒ จะ
ได้อยู่ในตำแหน่งไม่ถึง ๔ ปีก็ ต้องออกจากตำแหน่ง นับแต่วันที่ผู้
แทนในสมัยที่ ๒ ได้เข้ารับตำแหน่ง

ถ้าตำแหน่งผู้แทนว่างลงเพราะเหตุอื่น นอกจากถึงคราวออก
ตามเวร (วาระ) ให้สมาชิกเลือกผู้คนตั้งชนใหม่ให้เต็มทว้าง แต่ผู้
แทนใหม่มี เวลาอยู่ใน ตำแหน่งได้ เพียง เท่า กำหนด เวลา ที่ผู้ ออกไปนั้น
ชอบที่จะอยู่ได้”

ตามบทบัญญัติที่กล่าวแล้ว มีข้อน่าสังเกตอยู่ ๒ ประการ คือ
ประการหนึ่ง ความในวรรคแรกที่ว่า สมาชิกอยู่ในตำแหน่งได้
คราวละ ๔ ปี นับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง นั้น ถ้าเป็นการถือกำหนดจาก
สมาชิกเป็นคนที่ มิได้ถือเอาที่กำหนดวาระสมัยของสภาแล้ว ก็จะมี
เป็นความยุ่งยากไม่น้อย เพราะกำหนดวาระของสมาชิกอาจจะต่างกัน
เป็นคนที่ โดยวันเข้ารับตำแหน่งย่อมจะไม่พร้อมเป็นวันเดียวกันได้เต็ม
ไป ดังตัวอย่างที่เห็นอยู่ทุกวันนี้ การนี้จึงเห็นว่า เมื่อถึงวาระสิ้น

ผู้สมัครผู้หนึ่งแล้ว แต่ผู้สมัคร (อายุ) ของผู้สมัครบางคนอาจยังไม่ครบ
 ๕ ปีตามกฎหมาย แต่วิธีการที่ปฏิบัติอยู่ในขณะการนับผู้สมัคร
 ย่อมถือเอาวันแรกเปิดสภาแทนราษฎร เป็นวันเริ่มตนอายุของผู้สมัคร
 ผู้แทนท้องถิ่น แม้ผู้ใดจะมีอายุครบในวันนั้นก็ตาม

อีกประการหนึ่ง ตามความในวรรคหลังทว่า ถ้าตำแหน่ง
 ผู้แทนว่างลงเพราะเหตุอื่น ให้ผู้สมัครเดิกรับรองขึ้นใหม่ให้เต็มทว่า
 บทบัญญัติวรรคหน้ากล่าวถึง ผู้สมัคร หมายถึงผู้สมัครสภาผู้แทนราษฎร
 แล้ว ก็เป็นถาวรศักดิ์ของราษฎรและให้สิทธิแก่ผู้สมัครสภาเป็นพิเศษ
 อย่างผิดหลัก แต่คำว่า ผู้สมัคร ในรัฐธรรมนูญชั่วคราว ตามที่
 บทบัญญัติไว้บางแห่งเช่นใน มาตรา ๓๐ และ ๓๒ ย่อมแปลความหมายได้ว่า
 มุ่งถึงราษฎร ฉะนั้นคำว่า ผู้สมัคร ในมาตรา ๓๓ นี้ ก็คงมีความ
 หมายถึงราษฎรเช่นเดียวกัน ประกอบด้วยพิจารณาถึงวัตถุประสงค์
 ของเรื่อง โดยตลอดแล้ว ก็พอทำความเข้าใจได้ว่า เมื่อผู้สมัคร
 ในสภาว่างลง ก็ให้ราษฎรเลือกตั้งขึ้นแทนตามวิธี หากใช้ให้ผู้สมัคร
 ในสภาเลือกใคร ๆ ขึ้นเป็นแทนตามชอบใจไม่

๕. กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครออกเสียง เลือกผู้แทนหม่าบ้าน

มีบทบัญญัติตามมาตรา ๓๔ ว่าต้องประกอบด้วยของคุณ ดังนี้

- (๑) มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์
- (๒) ไม่เป็นผู้ไร้หรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (๓) ไม่ตกค้างพิพาทขอให้เสียสิทธิในการออกเสียง
- (๔) ต้องเป็นบุคคลที่มิใช่ชาติเป็นไทยตามกฎหมาย

กฎหมายการเลือกตั้ง

คุณสมบัติของผู้สมัครออกเสียงตามกติกาต่างแคว้น ท่านองเดียว กับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือก (มาตรา ๓๓) ไม่จำกัดเพศ ไม่จำกัดชนบคคต เว้นแต่ไม่ต้องสอบได้อวิชากรเมือง และไม่ต้องให้ด้มาชิกัดมยท ๓ เห็นชอบด้วย ทงนถเพราะว่าเป็นเพียงผู้ออกเสียงเสียงตงเทานน

ส่วนคุณสมบัติของผู้แทนหมู่บ้านและผู้แทนตำบล ให้เป็นไปเหมือนตงมาตรา ๓๓ (คือคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกเป็นผูแทนราษฎร) เว้นแต่ไม่ต้องให้ด้มาชิกัดมยท ๓ รับรองเห็นชอบก่อน

(๖) กำหนดวอชนบคคตเนนไ้รับเลือกตง มบทบญญตตาม มาตรา ๓๕ ว่า “การเลือกตงผูแทนใด ๆ ให้ตอตามคระเนนตียงข่างมาก ถ้าคระเนนตียงเทากัน ให้มการเลือกตงครั้งที่ ๒ ถ้าครั้งที่ ๒ มีคระเนนตียงเทากัน ให้ตงคนกตงออกเสียงขชาติ และให้ผู้สมัครรับตงคนกตงไ้”

ตามบทบัญญัตินี้ ในขหนทให้คระเนนตียงข่างมากนน ย่อมเป็นไปตานระเบียบขรรคมา แต่ ถ้าคระเนนตียงเทากัน ให้มการเลือกตงครั้งที่ ๒ นน เป็นวอชททาคความมยขากให้แกผลตงเกยวของออยบาง ทงไมขดวากการเลือกตงครั้งที่ ๒ นจะด้สำหรับผู้ทมคระเนนตียงเทากันเทานน หรือเลือกใหม่ทงหมดออยางไรไมแน แต่พิเคระห้ตามทวงทว่า “ถ้าครั้งที่ ๒ มีคระเนนตียงเทากันให้ตงคนกตงออกเสียงขชาติ และให้ผู้สมัครรับเลือกตงคนกตงไ้” ดงน ก็เป็นทงให้ด้นนิษฐานว่า การเลือกตงครั้งที่ ๒ ให้เลือกนระเพาะผู้ทมคระเนนตียงเทากัน

๕. กำหนดการหมดสมาชิกภาพ ตามบทบัญญัติมาตรา ๑๖ มีความว่า สมาชิกจะต้องออกจากตำแหน่งโดยประการดังนี้

(๓) ออกตามวาระ

(๒) เมื่อขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๑ แต่อย่างใดอย่างหนึ่ง

(๒) ตาย

(๔) ต่ภาวจินจดยให้ออกเมื่อเห็นว่าเป็น ผู้ทาคความเสื่อมเสียให้

แก่สภา

๘. กำหนดสิทธิในการฟ้องร้อง มีความตามมาตรา ๑๗ ว่า

“การฟ้องร้องสมาชิกเป็นคดีอาญาในโรงศาล จะต้องได้รับอนุญาตจากสภาก่อน ศาลจึงจะรับฟ้องได้”

ส่วนเรื่องคัดค้านการเลือกตั้งมิได้บัญญัติไว้โดยใด

บทที่ ๒

กฎหมายเลือกตั้งฉบับที่ ๑

โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๗ รัฐบาลจึงได้ตรา
กฎหมายการเลือกตั้งชนบทฉบับแรก เรียกชื่อว่า “พระราชบัญญัติ
ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในระหว่างเวลาที่ใช้บท
บัญญัติเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๔๗๕” ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕
และให้เรียกชื่อพระราชบัญญัตินี้โดยย่อว่า “พระราชบัญญัติการเลือก
ตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕”

กฎหมายการเลือกตั้ง

พระราชบัญญัติฉบับหนึ่งเป็นกฎหมายการเลือกตั้งระบบที่ ๓ (ซึ่งจะได้เรียกโดยย่อคือต่อไป) และกระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ แต่การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรตามพระราชบัญญัติระบบที่ ๓ นั้น ยังหาชนใดมีพระราชกฤษฎีกาให้ดำเนินการเลือกตั้งไม่ก็พอดีมีพระราชกฤษฎีกาปิดสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๓ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๖ การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรจึงพลอยระงับลงชั่วคราว

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งระบบที่ ๓ มีหลักการอันเป็นสาระสำคัญ ซึ่งสมควรจะยกขึ้นพิจารณาดังต่อไปนี้ :-

๑. แบ่งบทบัญญัติออกเป็น ๒ ภาค คือ ภาค ๑ กำหนดวิธีการสำหรับสมาชิกประเภทที่ ๑ ซึ่งราษฎรเลือกตั้ง ภาค ๒ สำหรับสมาชิกประเภทที่ ๒ ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงตั้ง โดยประกาศพระราชกฤษฎีกาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕

บทบัญญัติดังกล่าวนี้ แตกต่างกับรัฐธรรมนูญชั่วคราวอันเป็นความสำคัญที่ว่า สมาชิกประเภทที่ ๒ นั้น ในชั้นต้น (คือครั้งแรก) ให้พระมหากษัตริย์ทรงตั้งขึ้น โดยประกาศเป็นพระราชกฤษฎีกาซึ่งในรัฐธรรมนูญชั่วคราวบัญญัติให้อำนาจคณะผู้ศึกษาพระนครฝ่าย ทหารเป็นผู้จัดตั้ง แต่ภายหลังคือไปการเพิ่มหรือตัดสมาชิกประเภทที่ ๒ เพื่อให้คงมีจำนวนเท่ากับสมาชิกประเภทที่ ๑ นั้น คงเป็นอำนาจของสมาชิกประเภทที่ ๒ ประชุมกันจัดการเพิ่มลดเช่นเดียวกัน

๓. กำหนดการเลือกตั้ง มาตรา ๓ บัญญัติว่า ให้ดำเนินการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเป็น ๒ ชั้น คือ :-

(๑) ราษฎรมีสถิติออกเสียงในตำบล เดิมยกผู้แทนตำบล ตำบลละ ๑ คนชนหนึ่งก่อน

(๒) แลผู้แทนตำบลในจังหวัดเดิมยกผู้แทนราษฎร จังหวัดละ ๑ คนออกชนหนึ่ง ถ้าจังหวัดมณฑลเมืองเกินกว่า ๑๐๐,๐๐๐ ให้เลือกผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นอีก ๑ คนทุก ๆ ๑๐๐,๐๐๐ เศษของ ๑๐๐,๐๐๐ ถ้าถึงครึ่งให้นับเป็น ๑๐๐,๐๐๐ ถ้าค่ากว่าครึ่งให้คิดเศษ

บทบัญญัตินี้ ตรงกับธรรมเนียมชั่วคราวที่กำหนดใหม่การเลือก ๒ ชน ซึ่งธรรมเนียมชั่วคราวใหม่การเลือกเป็น ๓ ชน โดยให้ราษฎรในหมู่บ้านเดิมผู้แทนเพื่อออกเสียงผู้แทนตำบลด้วย แต่พระราชบัญญัติฉบับที่ ๑ นี้ให้ราษฎร ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้แทนตำบล โดยตรงทีเดียว แต่อย่างไรก็ดี วัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับนั้นยังเป็นการเลือกทางอ้อม มิใช่การเลือกโดยตรงเช่นเดียวกัน

๓. กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มาตรา ๔ บัญญัติว่าผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

(๓) มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย แต่

ก. ถ้าบิดาเป็นชาวต่างประเทศ จะได้แต่งงานกับมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ต้องเป็นผู้ที่เตรียมหนังสือไทยจนได้ประกาศนียบัตรชั้นมัธยมปีที่ ๓ หรือได้รับราชการประจำการตามพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารแล้ว หรือได้รับราชการประจำแผนกอื่น ๆ ในตำแหน่งตั้งแต่เสมียนพนักงานขึ้นไป โดยมีเงินเดือนประจำแล้วไม่ต่ำกว่า ๕ ปี

(๔) ถ้าเป็นคนแปลงชาติมาเป็นไทย ต้องมีคุณสมบัติอย่างใด

กฎหมายการเลือกตั้ง

๕๕

อย่างหนึ่ง ตามที่กำหนดไว้ใน ก. หรือได้อยู่ในราชอาณาจักรไทย
เป็นเวลาติดต่อกันนับแต่ได้แปลงชาติมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓๐ ปี

(๒) มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์

(๓) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือจิตตผกเพี้ยนไม่สมบูรณ์

(๔) ไม่เป็นผู้ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในขณะมีการ

เลือกตั้ง

(๕) ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช ในขณะ
มีการเลือกตั้ง

(๖) ไม่ถูกศาลพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิออกเสียง

กำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิออกเสียงดังกล่าวมานั้น มีข้อยก
ต่างกับที่กำหนดไว้ในธรรมนูญชั่วคราว อันเป็นลำดับถูกต้อง ในเรื่อง
สัญชาติ ได้ขยายออกไปถึงบุคคลที่ดาเป็นชาวต่างประเทศโดยเงื่อน
ไข และไม่ให้สิทธิแก่ภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช และ
ผู้ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาล ซึ่งธรรมนูญชั่วคราวได้ให้สิทธิด้วย
(ดูข้อสังเกตในการพิจารณาธรรมนูญชั่วคราว)

๕. กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง มาตรา ๕ บัญญัติ

ว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ หรือเป็นผู้แทนราษฎร จะ
ต้องมีคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา (๓) (๓) (๔) (๕) (๖)
(ดังกล่าวมาแล้ว) และทั้งจะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้อีกด้วย

(๓) มีอายุครบ ๒๓ ปีบริบูรณ์

(๒) ไม่เป็นบุคคลที่มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือชด
ยาเสพติดให้โทษ

(๓) มีความรู้ตามที่จะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้ (ไม่
ทันได้มีพระราชกฤษฎีกา)

(๔) ไม่เป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะเห็นอกการเมืองตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๓๑

กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีข้อแตกต่างกับที่
กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญชั่วคราวอันเป็นสำคัญคือ ไม่ต้องสอบได้
วิชาการเมือง แต่ต้องมีความรู้ตามที่จะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนด
ไว้ เพิ่มอายุจาก ๒๐ ปี เป็น ๒๓ ปี บริบูรณ์แล้ว ทั้งต้องไม่เป็น
บุคคลที่อยู่ในฐานะเห็นอกการเมือง และคดีขาดพยานให้โทษ หรือ
มีความประพฤติเสื่อมเสียจนอาจินด้วย

๕. กำหนดความเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

มาตรา ๗ บัญญัติว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้แทนตำบล ของ
ตำบลใด ต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ หรือมอตั้งหาวิทยาลัย หรือ
เป็นบุคคลที่เกิดในตำบลนั้น

มาตรา ๘ บัญญัติว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้แทนราษฎร ของ
จังหวัดใดต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ หรือมอตั้งหาวิทยาลัย หรือ
เป็นบุคคลที่เกิดในจังหวัดนั้น

ข้าราชการรับพระราชทานเงินเดือนของรัฐบาลในตำแหน่งประจำ
ในจังหวัดใด จะสมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้แทนราษฎร จังหวัดนั้น ไม่ได้
แต่ถ้าได้รับเลือกตั้ง จาก จังหวัดอื่น แล้ว ต้องลาออกจาก ตำแหน่ง
ประจำการ

มาตรา ๘ บัญญัติว่า บุคคลหนึ่ง จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทน
ตำบลได้แต่กระเพราะตำบลเดียว และจะสมัครรับเลือกเป็นตัวแทนราษฎร
ได้แต่กระเพราะจังหวัดเดียวต้งกัน

บทบัญญัติดังกล่าวมานี้ ขรรมนบัญญัติควรมติบัญญัติโดย

๖. กำหนดค่าธรรมเนยมสมัคร ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทน
ตำบล ต้องนำค่าใช้จ่าย ในการเลือกตั้ง เป็นจำนวน ๔ บาท มอบแก่
กรมการอำเภอ (มาตรา ๑๒)

ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็น ผู้แทนราษฎร ต้องนำเงินค่าใช้จ่าย ใน
การเลือกตั้ง เป็น จำนวน ๕๐ บาท มอบ แก่ ผู้ว่า ราชการ จังหวัด
(มาตรา ๒๖)

๗. กำหนดขอขึ้นทะเบียนได้รับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งผู้แทน
ตำบลผู้สมัครรับเลือกคนใดได้คะแนนสูงที่สุด ได้เป็นผู้แทน ถ้าคะแนน
เสียงเท่ากันได้แก่ผู้มีอายุสูงกว่า (มาตรา ๒๐)

ในการเลือก ผู้แทนราษฎร ผู้สมัครรับเลือก คนใดได้ คะแนน
เสียง เกินกว่ากึ่ง แห่งจำนวนทั้งหมดได้เป็นผู้แทน (มาตรา ๓๓)
ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันได้แก่ผู้มีอายุสูงกว่า (ขณ โสุม ตามมาตรา ๒๐)
แต่ถ้าในการเลือกครั้งแรกไม่มีผู้ใดได้ คะแนนเกินกว่ากึ่ง หรือมีผู้ได้
คะแนนยังไม่ครบจำนวนผู้แทน ซึ่งจังหวัดนั้นจะพึงมีได้ ก็ให้มีการ
เลือกตั้งผู้แทนราษฎรตามจำนวนที่ยังขาดชยอีกครึ่งหนึ่ง ภายในเวลา
๓ วัน นับตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งแรก ในการเลือกตั้งครั้งที่ ๒ นี้ ให้

กฎหมายการเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่มคะแนนสูง ตาม ตำดับ ดังมา เป็น ผู้แทนราษฎร จนครบจำนวน

บทบัญญัติ ในเรขงเดยกตงผู้แทนราษฎร ตงถาวรณ วุฒิกวามเป็น ฎการทจะทาคความดำบายยกยาก ให้แก่ทางปฏิบัตมี ไซ่นอย ด้วยการ ทัผู้สมัครจะได คะแนนเดียง เกนกวากงจำนวน ทงหมดนน ย่อมหาได้ ยาก และเมื่อไม่ไดผู้แทนหรือได้ยงไม่พอจำนวน ต้องทำการเลือกตั้ง อกครั้งหนงในเวดา ๓ วัน ย่อมเป็นภาวะไม่ชอบ ทงเหตุการณกนั้นจะ มีให้ต้องทำเช่นนทว ๆ ไปด้วย

๘. กำหนดวิธีการร้องคัดค้าน มาตรา ๒๓ บัญญัติว่า ภายใน ๒๐ วันนับแต่วันเลือกตั้งผู้แทนตำบล บุคคลใด เห็นว่า การเลือกตั้ง ของ ผู้ใดรับคะแนนสูงมิได้เป็นไปโดยชอบ ผู้นั้น มีสิทธิร้องคัดค้านต่อศาล ทงถนได้ และเมื่อศาลถนได้จนจฉยมคำสั่งอย่างใดแล้วถนถนเป็นที่สุด

บทบัญญัตินี้ให้ใช้ทกับบุคคลทงไปร้องคัดค้านได้ แต่กระเพาะ ในเหตุการเลือกตั้ง ของผู้ใด คะแนนสูง มิได้เป็นไปโดยชอบเท่านั้น หาได้คลุมถงเหตุอื่น ๆ ด้ยไม่

มาตรา ๓๘ บัญญัติว่า ภายใน ๒๐ วัน นับตงแต่วันเลือกตั้ง ผู้แทนราษฎร บุคคลใด เห็นว่า การเลือกตั้งนั้น มิได้ เป็นไปโดย ชอบ ผู้นั้น มีสิทธิร้องคัดค้าน ต่อผู้ว่า ราชการจังหวัด และให้ผู้ว่า ราชการ จังหวัดตั้งคำร้องเด้นอกกระทรวงมหาดไทย เพื่อส่งไปยงประธานสภา ผู้แทนราษฎร และให้ประธาน สภาผู้แทนราษฎร เด้นอคำร้องคัดค้าน ต่อ สภา ผู้แทนราษฎร เพื่อส่งบถงวัน จฉยมว่า จะ ให้ มี การเลือกตั้ง ใหม่ หรือไม่ ตามแต่จะเห็นสมควร

บทบัญญัติ ให้อำนาจการร้องคัดค้าน แก่บุคคลทั่ว ๆ ไปไม่จำกัด ส่วน การวินิจฉัยให้เป็นอำนาจสิทธิ์ขาด ของสภา ไม่เกี่ยวแก่ศาลยุติธรรมเลย และฝ่ายบริหารจะต้องทำการเลือกตั้งใหม่หรือไม่ ก็สุดแต่คำวินิจฉัยของสภาที่จะสั่งมา

บทที่ ๓

กฎหมายเลือกตั้งระบบที่ ๒

ในระหว่างปิดสภาผู้แทนราษฎร รัฐบาลได้ออพระราชบัญญัติการเลือกตั้งออกฉบับหนึ่ง เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖ เรียกชื่อว่า "พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๖" ซึ่งนับว่าเป็น พระราชบัญญัติ การเลือกตั้งระบบที่ ๒ (ซึ่งจะได้เรียกโดยย่อตั้งนิตยภัท)

แต่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งระบบที่ ๒ นี้ แม้จะได้มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดเวลาให้ ดำเนินการเลือกตั้งแล้วก็ตาม แต่การปฏิบัติยังหาได้ดำเนินไปตาม พระราชบัญญัตินี้ไม่ โดย ประจวบ กับ เวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลใหม่ ซึ่งรัฐบาลคณะพระยามโนปกรณนิติธาดาต้องออกไป การเลือกตั้งจึงต้องระงับลงอีกครั้งหนึ่ง

พระราชบัญญัติ การเลือกตั้ง ระบบที่ ๒ มีหลักการ อันเป็น สำคัญสำคัญ ซึ่งสมควรยกขึ้นพิจารณาตั้งต่อไปนี้

๑. กำหนดการแก้ไข พระราชบัญญัติ ให้ยกเลิก พระราชบัญญัติระบบที่ ๑ และพระราชบัญญัติ ในภาค ๑ ซึ่งเป็นบทบัญญัติลงวิธีการเลือกตั้ง ผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ เท่านั้น ส่วนบทบัญญัติใน

กฎหมายการเลือกตั้ง

ภาค ๒ สำหรับกาเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ ๒ ยังคงอยู่ และให้ถือ
ใช้ไปตามเดิม (มาตรา ๓)

๒. กำหนดเขตจังหวัดเพื่การเลือกตั้ง มาตรา ๔ บัญญัติว่า

“จังหวัด” หมายความว่า จังหวัดเพื่การเลือกตั้ง ซึ่งจะ
กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาเป็นคราว ๆ

“ผู้ว่าการจังหวัด” หมายความว่า ผู้ว่าการจังหวัด
เพื่การเลือกตั้ง ซึ่งจะได้รับไว้ในพระราชกฤษฎีกากำหนดจังหวัด
เพื่การเลือกตั้ง

“ศาลากลางจังหวัด” หมายความว่า ศาลากลางของ
ผู้ว่าการจังหวัดเพื่การเลือกตั้ง

ตามความมาตรานี้ดังกล่าว เขตการเลือกตั้ง ตาม พระราช
บัญญัติฉบับที่ ๒ ไม่ถือเอาเขตจังหวัดตามทางการปกครอง โดย
จะมีพระราชกฤษฎีการะบุเขตจังหวัดเลือกตั้งชั้นเบาะ ซึ่งอาจ
รวมจังหวัดในกาปกครองหลายจังหวัดชั้นเบาะเลือกตั้งจังหวัด
หนึ่ง และเมื่อได้กำหนดจังหวัดเลือกตั้งชั้นเบาะเช่นนี้แล้ว ก็
จำเป็น ต้อง กำหนด ผู้ว่าราชการจังหวัด และ ศาลากลางจังหวัด
สำหรับกันตามไปด้วย ดังได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตจังหวัด
เพื่การเลือกตั้ง ชั้นตาม พระราชบัญญัติฉบับหนึ่ง เมื่อวันที่ ๓๔
มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๖ พร้อมกับพระราชกฤษฎีกาใหม่กา
เลือกตั้งผู้แทนตำบลและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๓ ดัง
เดอนับเดยวกัน ตัวอย่าง เขตจังหวัดเลือกตั้งทั้งชั้นตาม พระราช
กฤษฎีกาดังนี้

กฎหมายการเลือกตั้ง

“มาตรา ๖ จังหวัดนครปฐม และจังหวัดกาญจนบุรี รวมกัน
ให้ถือว่าเป็นเขตจังหวัดหนึ่ง เพื่อการเลือกตั้ง เรียกว่าจังหวัด
นครปฐม ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด
เพื่อการเลือกตั้ง”

มาตรา ๗ จังหวัดราชบุรี ให้ถือว่าเป็นจังหวัดเพื่อการเลือกตั้ง
เรียกว่าจังหวัดราชบุรี ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรีเป็นผู้ว่าราชการ
จังหวัดเพื่อการเลือกตั้ง”

เหตุผลที่บัญญัติเช่นนี้ ก็เข้าใจว่า คงประประสังคจะลดจำนวน
สมาชิกสภาให้ย่อยลงไปบ้าง เพราะพระราชบัญญัติระบบที่ ๒ มาตรา ๕
(๒) บัญญัติว่า ในจังหวัดหนึ่ง ให้เลือกตั้งผู้แทนราษฎรชนคนหนึ่ง
จังหวัดในทางปกครองมีอยู่ ๗๐ จังหวัด แต่จังหวัดเพื่อการเลือกตั้ง
ซึ่งกำหนดขึ้นตามกฎหมายเพียง ๔๑ จังหวัด ดังนี้ แคร่ต่ำกว่าหลัก
การในเรื่องนครวมจังหวัด กำหนดค่าสากลทางจังหวัด และตั้งผู้
ว่าราชการจังหวัดขึ้นเป็นคณะแพะนม ถ้าหากได้มีการรื้อปรับจริงๆ ก็น่าจะ
เป็นความสับสนยิ่งยากไม่หยก ทั้งในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่และ
ราษฎรผู้เกี่ยวข้อง

๓. กำหนดการเลือกตั้ง มาตรา ๕ บัญญัติว่า การเลือกตั้งผู้
แทนราษฎรให้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

(๑) ราษฎรผู้มีสิทธิออกเสียงในตำบลหนึ่ง เลือกตั้งผู้แทน
ตำบล ๑ คน

(๒) ผู้แทนตำบลในจังหวัดหนึ่ง เลือกตั้งผู้แทนราษฎร ๑ คน
ถ้าจังหวัดได้มีพดเมืองเกินกว่า ๒๐๐,๐๐๐ ให้เลือกตั้งผู้แทนราษฎร

กฎหมายการเลือกตั้ง

เพิ่มขึ้นอีก ๓ คน ทุก ๆ ๒๐๐,๐๐๐ เศษของ ๒๐๐,๐๐๐ ถึง ๓๐๐,๐๐๐
ให้นับเป็น ๒๐๐,๐๐๐ ถ้าต่ำกว่า ๓๐๐,๐๐๐ ให้คิดเศษ

ตามบทบัญญัตินี้ คงใหม่การเลือกตั้งเป็น ๒ ชั้นเช่นเดียวกับ
พระราชบัญญัติระบบที่ ๓ แต่เกณฑ์เพิ่มจำนวนผู้แทนของจังหวัด
ได้เพิ่มจำนวนพดเมืองมากจนอกเขตใด เพราะพระราชบัญญัติระบบ
ที่ ๓ กำหนดจำนวนพดเมืองเพียง ๓๐๐,๐๐๐ เท่านั้น ดังนั้น จึงเป็นเหตุ
ผลประกอบความที่ต่างในข้อ ๒ ว่า มีความประสงค์จะลดจำนวน
ผู้แทนราษฎรให้ชยลง

๔. กำหนดคุณสมบัติ ของ ผู้มีสิทธิ ออก เสียง เลือก ตั้ง ผู้ แทน

ตำบล ตามมาตรา ๖ คงบัญญัติคุณสมบัติไว้เพียง ๒ ประการ คือ

(๑) มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย และมีเงื่อนไขในเมื่อเรดา
เป็นชาวต่างประเทศ เช่นเดียวกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติ
ระบบที่ ๓

(๒) มีอายุ ๒๕ บบริบูรณ์แล้ว ซึ่งพระราชบัญญัติระบบที่ ๓
กำหนดอายุเพียง ๒๐ บบริบูรณ์แล้วเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติใหม่ว่า บคคคคือไปนจะ
ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งหรือสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบล หรือ
เป็นผู้แทนราษฎรไม่ได้ ถ้าหากในขณะมีกรเลือกตั้ง

- (๑) เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๒) เป็นผู้ต้องคุมขังอยู่ตามหมายจับหรือหมายของศาล
- (๓) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

กฎหมายการเลือกตั้ง

(๕) ถูกเพิกถอนสิทธิ์ออกเสียง หรือถูกเพิกถอนสิทธิ์สมัครรับเลือกตั้งตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญา.

ข้อซึ่งเกิดในเรื่องนักคือ พระราชบัญญัติฉบับที่ ๒ ได้กำหนดคุณสมบัติไว้ส่วนหนึ่ง และกำหนดข้อห้ามไว้อีกส่วนหนึ่ง แต่ก็เป็นเพียงวิธีเขียนกฎหมายแบบหนึ่งเท่านั้น.

๕. กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้แทนตำบลและผู้แทนราษฎร มาตรา ๗ บัญญัติไว้ดังนี้.

- (๑) มีสัญชาติเป็นไทยดังกำหนดไว้ในมาตรา ๖ (๑)
- (๒) มีอายุ ๓๐ ปีบริบูรณ์แล้ว
- (๓) เป็นบุคคลที่มีอาชีพและความประพฤติเรียบร้อย และไม่ติดยาเสพติดให้โทษ.

(๔) ไม่เป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะเหนือการเมืองตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๑

ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรนั้น ต้องมีคุณสมบัติดังกล่าวมาส่วนหนึ่ง และนอกจากนี้ยังต้องมีความรู้ตามที่จะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้ด้วย.

บทบัญญัติในเรื่องนี้ ก็มีหลักการทำนองเดียวกับพระราชบัญญัติฉบับที่ ๓ แต่ได้เพิ่มกำหนดอายุผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ๓๐ ปีบริบูรณ์แล้ว (ฉบับที่ ๓ กำหนดอายุ ๒๓ ปี)

๖. กำหนดความเกี่ยวข้องของภักดิ์ของของผู้สมัครรับเลือกตั้งตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓๐ คงมีความทำนองเดียวกับพระราชบัญญัติ

กฎหมายการเลือกตั้ง

ระบบที่ ๓ คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้แทน ตำบลใด หรือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดใด ต้องมีภูมิตำเนาถิ่นที่อยู่หรือมีอสังหาริมทรัพย์อยู่ในตำบลหรือจังหวัดนั้น ๆ ผิดกันแต่มีใบอนุญาตเลือกตั้งของผู้สมัครไว้ด้วยเท่านั้น ซึ่งพระราชบัญญัติเดิมให้ถือที่เกิดเป็นทางมาแห่งสิทธิด้วยประการหนึ่ง

มาตรา ๓๑ บัญญัติว่า บุคคลผู้รับพระราชทานเงินเดือนจากรัฐบาลในตำแหน่งใด ๆ นอกจากตำแหน่งการเมือง ท่านว่าจะสมัครรับเลือกตั้งไม่ได้

มาตรา ๓๒ จากคดีสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง ของบุคคลที่ได้รับเงินเดือนจากรัฐบาลทุกประเภททุกชนิดทั้งสิ้นทีเดียว แต่ในพระราชบัญญัติระบบที่ ๓ จำกัดแต่เพียงข้าราชการมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรในจังหวัดที่มีตำแหน่งประจำอยู่เท่านั้น และหากจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลในจังหวัดนั้นก็ยังได้

๗. กำหนดค่าธรรมเนียมสมัคร พระราชบัญญัติระบบที่ ๑ มิได้บัญญัติให้มีค่าธรรมเนียมในการสมัครรับเลือกตั้งใด ๆ เช่นพระราชบัญญัติระบบที่ ๓

๘. กำหนดวิธีนับคะแนนได้รับเลือกตั้ง มาตรา ๒๒ บัญญัติว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลใด ได้คะแนนสูงสุด ผู้นั้นได้เป็นผู้แทนตำบล ถ้าคะแนนเท่ากันให้ถือว่าผู้มีอายุสูงกว่า เป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง

บทบัญญัติตรงกับพระราชบัญญัติระบบที่ ๓

มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า ในจังหวัดซึ่งจะมีผู้แทนได้เพียงคนเดียว ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดคะแนนสูงสุดเป็นผู้แทนราษฎร ส่วนในจังหวัดที่มีผู้แทนได้มากกว่า ๓ คน ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดคะแนนสูงตามลำดับลงมาเป็นผู้แทนราษฎรจนครบจำนวน ถ้าคะแนนเท่ากัน ผู้มีอายุสูงกว่าได้รับเลือกตั้ง

บทบัญญัติมาตรานี้ เป็นวิธีการที่บัญญัติได้สดวกเรียบริยกว่า ที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระบบบท ๓

๗. กำหนดวิธีการร้องคัดค้าน พระราชบัญญัติที่กำหนดวิธีการร้องคัดค้านการเลือกตั้งผู้แทนตำบล (มาตรา ๒๕) และการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร (มาตรา ๓๕) ไว้มีความเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติระบบบท ๓ แต่มีข้อยกเว้นคือไปเพียงว่าผู้ร้องคัดค้านในการเลือกตั้งผู้แทนตำบลนั้น จักต้องเป็นบุคคลผู้มีสิทธิ์ออกเสียงในตำบลนั้น และในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร จักต้องเป็นผู้แทนตำบลในจังหวัดนั้น จึงจะมีสิทธิ์ร้องคัดค้านได้ ซึ่งในชั้นพระราชบัญญัติระบบบท ๓ ได้บัญญัติให้สิทธิแก่บุคคลทั่วไป

บทที่ ๔

กฎหมายเลือกตั้งระบบบท ๓

เมื่อได้มีประกาศพระบรมราชโองการให้เปิดสภาผู้แทนราษฎร (ซึ่งรัฐสภาต่อคณะพระยามโนปกรณนิติธาดา ได้ออกพระราชกฤษฎีกาปิดเมื่อวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๒) เพื่อเรียกประชุมวิสามัญเมื่อ วันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๒ พร้อมกับประกาศพระบรมราช

กฎหมายการเลือกตั้ง

โครงการตั้งนายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี
 ในคราวเดียวกันนี้แล้ว ต่อมา รัฐสภาได้ออกพระราชบัญญัติการ
 เลือกตั้งออกฉะระบบหนึ่งเมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ เรียกว่า
 “พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช
 ๒๔๗๗ ระเบียบที่ ๒” อันนับเป็นกฎหมายเลือกตั้งของไทย ระเบียบที่ ๓
 (ซึ่งจะได้เรียกโดยย่อตั้งต่อไปนี้)

โดยพระราชบัญญัติระเบียบที่ ๓ นี้ ได้มีพระราชกฤษฎีกาให้
 ดำเนินการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ถึงวันที่ ๓๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๖
 ดับเเองมา เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกาดำเนินการเลือกตั้ง ตาม
 พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช
 ๒๔๗๖ ระเบียบที่ ๒” ซึ่งกำหนดให้กรมการอำเภอดำเนินการเลือกตั้ง
 ผู้แทนตำบล ในระหว่างวันที่ ๓ ตุลาคม ถึง วันที่ ๓๕ พฤศจิกายน
 พ.ศ. ๒๔๗๖ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินการเลือกตั้งผู้แทน
 ราษฎรในระหว่างเดือนพฤศจิกายน กับ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๖
 ดังนี้ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภทที่ ๓ ตาม
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงได้มีขึ้นเป็นครั้งแรก โดย
 พระราชบัญญัติระเบียบที่ ๓ และกาเลือกตั้งครั้งนี้มีจำนวนสมาชิก
 ๗๘ คน

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งระเบียบที่ ๓ มีหลักการอันเป็นสาระ
 สำคัญซึ่งสมควรยกขึ้นพิจารณาต่อไปนี้

๑. กำหนดการแก้ไข พระราชบัญญัติระเบียบที่ ๓ นี้ ให้ยกเลิก
 พระราชบัญญัติระเบียบที่ ๒ ก็ยกเลิกเพราะบทบัญญัติที่เกี่ยวแก่การ

เลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ ๓ เท่านั้น ส่วนที่เกี่ยวกับ การเลือกตั้ง
สมาชิกประเภทที่ ๒ คงใช้ความบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติฉบับ
ที่ ๓ ค่ะไป (มาตรา ๓)

๒. กำหนดเขตจังหวัดเพื่อการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติฉบับ
ที่ ๒ ให้กำหนดเขตจังหวัดเพื่อการเลือกตั้งชนเป็นเฉพาะ ไม่ถือ
ตามเขตจังหวัดในทางปกครอง แต่พระราชบัญญัติฉบับที่ ๓ กัด
บัญญัติให้ขอเขตจังหวัดในทางปกครองเป็นเขตจังหวัดเพื่อการเลือก
ตั้งคือไป ตามกฎหมายฉบับก่อน ๆ.

๓. กำหนดการเลือกตั้ง คงกำหนดให้ มีการเลือกเป็น ๒ ชั้น
เช่นเดียวกับ พระราชบัญญัติฉบับที่ ๒ คือ ราษฎรผู้มีสิทธิออกเสียงใน
ตำบล เลือกตั้งผู้แทนตำบล ตำบลละ ๓ คนชั้นหนึ่งก่อน แล้วผู้แทน
ตำบลใน จังหวัดจึงเลือกตั้ง ผู้แทนราษฎร จังหวัดละ ๓ คน อีกชั้นหนึ่ง
(มาตรา ๔).

๔. กำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ผู้แทนตำบล
คงบัญญัติไว้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติฉบับที่ ๒ เว้นแต่ที่กำหนด
อายุลงมาเพียง ๒๐ ปีบริบูรณ์แล้ว (พระราชบัญญัติฉบับที่ ๒ กำหนด
อายุ ๒๕ ปี) เท่ากับที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับที่ ๓ (มาตรา ๕)

๕. คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบล และ
ผู้แทนราษฎร มาตรา ๖ บัญญัติว่า ต้องมีคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้
ในมาตรา ๕ แต่ต้องมีอายุ ๒๐ ปี บริบูรณ์แล้ว และมีความรู้ตามที่
ได้ มพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้ ทั้งต้องไม่เป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะ

เหนือการเมืองตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๑ พงกเบนหดกเดยวกนกับ
 พระราชบัญญัติระบบที่ ๒ เว้นแต่อายุได้ตดตงมาเป็น ๒๓ บับรบูรณ
 แล้ว (พระราชบัญญัติระบบที่ ๒ กำหนดอายุ ๓๐ ปี) เท่ากับพระราช
 บัญญัติระบบที่ ๑.

๖. กำหนดความเกี่ยวข้องของ กับ ทองถน ของ ผู้สมัคร รับผิดชอบ

มาตรา ๘ สำหรับผู้แทนตำบล และ มาตรา ๘ สำหรับผู้แทนราษฎร คง
 บัญญัติไว้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติระบบที่ ๑ โดยบริบูรณ์ คือ
 ว่า จะสมัครในตำบลหรือจังหวัดใด ต้องมีภูมิตำเนาหรือถนทชย
 หรือมอสงหารมทรพย หรือเป็นบุคคลที่เกิดในตำบลหรือจังหวัดนั้น
 ซึ่งพระราชบัญญัติระบบที่ ๒ มิได้บัญญัติถึงกเกิดตวย.

๗. กำหนดค่าธรรมเนียมสมัคร มาตรา ๒๖ บัญญัติให้ผู้สมัคร

รับผิดชอบเป็นผู้แทนราษฎรนำเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งเป็นจำนวน
 ๓๐ บาทไปมอบแก่ผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนผู้สมัครรับผิดชอบ
 ผู้แทนตำบล กฎหมายมิได้บัญญัติให้เสียค่าธรรมเนียมอย่างใด.

เรื่องค่าธรรมเนียมการเลือกตั้งน พระราชบัญญัติระบบที่ ๒

มิได้กำหนดให้เรียกแต่อย่างใดเลย แต่พระราชบัญญัติระบบที่ ๑ กำหนด
 ให้เรียกแก่ผู้สมัครรับผิดชอบผู้แทนตำบลเป็นเงิน ๔ บาท และแก่
 ผู้สมัครรับผิดชอบผู้แทนราษฎรเป็นเงิน ๕๐ บาท.

๘. กำหนดจวชนบคะแนนได้รับผิดชอบ ตามความในมาตรา ๒๐

สำหรับผู้แทนตำบลให้ถอกระแนนส่งสด ถ้ากระแนนเท่ากนให้ถอชอายุ
 เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระบบที่ ๑ และระบบที่ ๒

กฎหมายการเลือกตั้ง

๖๕

มาตรา ๓๐ สำหรับผู้แทนราษฎร บัญญัติไว้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติฉบับที่ ๒ คือในจังหวัดที่มีผู้แทนคนเดียว ให้คณะกรรมการในจังหวัดที่มีผู้แทนได้มากกว่า ๑ คน ให้ถือว่าคะแนนดังกล่าวตามลำดับลงมา ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ได้แก่ผู้มีอายุสูงกว่า

๘. กำหนดวิธีการร้องคัดค้าน มาตรา ๒๓ สำหรับผู้แทนตำบล และมาตรา ๓๓ สำหรับผู้แทนราษฎร บัญญัติความไว้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติฉบับที่ ๑ คือบุคคลทั่วไปมีสิทธิร้องคัดค้านได้ ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับที่ ๒ กำหนดให้สิทธิการร้องคัดค้านแต่ละเพราะบุคคลผู้มีสิทธิออกเสียงในตำบลนั้น และผู้แทนตำบลในจังหวัดนั้นเท่านั้น

บทที่ ๕

กฎหมายเลือกตั้งฉบับที่ ๔

โดยความประสงค์ของรัฐบาลที่จะให้การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เป็นที่เรียบร้อยเสมอภาค และเหมาะสมกับกาลสมัยยิ่งขึ้น โดยประการสำคัญนั้น ก็ขอเจตนาจะให้ราษฎรได้ใช้สิทธิของตนสำคัญ โดยตนเอง คือให้โอกาสราษฎรผู้มีสิทธิทุกคนได้เลือกตั้งผู้แทนราษฎรโดยตรง ไม่เป็นวิธีเลือกตั้งทางอ้อมหลายชั้นดังที่แต่ก่อนมา ฉะนั้น จึงได้มีการแก้ไขกฎหมายการเลือกตั้งออกครั้งหนึ่ง ซึ่งได้ออกพระราชบัญญัติชื่อว่า

“พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓)”

พ.ศ. ๒๔๗๕” ตราไว้ ณ วันที่ ๓๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๕ .
ฉบับแก้ไขฉบับที่ ๔

โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้มีพระราชกฤษฎีกาเพื่อให้ปฏิบัติ
ดำเนินการตามพระราชบัญญัติออกตามมา ๒ ฉบับ คือ

(๑) พระราชกฤษฎีกาดำเนินการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร พุทธ-
ศักราช ๒๔๘๐ คราวได้ ณ วันที่ ๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐ มีข้อ
ความสำคัญให้คณะกรรมการจังหวัดกำหนดคนเลือกตั้งผู้แทนราษฎรใน
ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๓ พฤศจิกายน ถึงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พุทธ-
ศักราช ๒๔๘๐

(๒) พระราชกฤษฎีกาแบ่งเขตเลือกตั้ง พุทธศักราช ๒๔๘๐
คราวได้ ณ วันที่ ๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐ มีความสำคัญคือ กำหนด
เขตเลือกตั้งแห่งจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งจะมีผู้แทนได้มากกว่า ๓ คน ตาม
ผลของการสำรวจสำมะโนครัวครั้งหลังที่สุด.

โดยพระราชกฤษฎีกา ดังกล่าวแล้วกระทรวงมหาดไทยผู้เป็น
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติดำเนินการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ทวไปซึ่งออกวาระ
ในสมัยแรกพร้อมกันทุกเขตเลือกตั้งพระราชาณาจักรในวันเดียวกัน
คือ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๐ เป็นการสำเร็จด้วยความ
เรียบร้อย และในการเลือกตั้งครั้งนี้ ได้จำนวนสมาชิก ๘๓ คนมากกว่า
สมัยแรก ๓๓ คน ทั้งนี้เพราะจำนวนพลเมืองของประเทศเพิ่มขึ้น

นอกจากการเลือกตั้งทวไปดังกล่าวแล้ว โดยพระราชบัญญัติ
การเลือกตั้งฉบับนี้ ยังได้มีพระราชกฤษฎีกาให้ดำเนินการเลือกตั้ง
ผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างออก ๓ ครั้ง คือ

(๑) เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ ทำการเลือกตั้งผู้
แทนราษฎรในจังหวัดพังงา แทนหลวงวิมลนะคดี ผู้แทนราษฎรซึ่งถึง
แก่กรรม

กฎหมายการเลือกตั้ง

๗๑

(๒) เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๐ ทำการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรในจังหวัดสงขลา เขตเลือกตั้งที่ ๒ แทนนายกตั้งผู้กระโหลก ผู้แทนราษฎรซึ่งถึงแก่กรรม

(๓) เมื่อวันที่ ๓๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๓ ทำการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรในจังหวัดพระนคร เขตเลือกตั้งที่ ๓ แทนนายอรณ ทองบั้งไซ ผู้แทนราษฎรซึ่งศาลฎีกาสั่งให้ทำการเลือกตั้งใหม่

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๘๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๘ นี้ คงเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในบัดนี้ และซึ่งจะได้บรรยายโดยละเอียดต่อไป

อนึ่ง เนื่องจากได้มีพระราชกฤษฎีกายกส่งผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๓ จึงได้มีพระราชกฤษฎีกาให้ดำเนินการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรขึ้นมาใหม่ ตั้งวันที่ ๑๒ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๓ ตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฉบับปัจจุบัน ซึ่งทางการกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้จังหวัดต่าง ๆ ทำการเลือกตั้งในวันเดียวกันพร้อมกัน คือวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๓ นับว่าได้มีการเลือกตั้งทั่วไปตามพระราชบัญญัติฉบับนี้อีกครั้งหนึ่งและนับเป็นสมัยที่ ๓

หมวดที่ ๒

หลักการทั่วไปแห่ง พ.ร.บ. เลือกตั้งฉบับปัจจุบัน

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งใช้อยู่ในขณะนี้คือพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๘๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช

กฎหมายการเลือกตั้ง

๒๔๗๗ อันนับเป็นกฎหมายการเลือกตั้งระบบที่ ๕ ส่วนข้อความที่จะได้
 บรรยายต่อไปนั้น จะได้แบ่งออกเป็นสองส่วน ๆ ตามเรื่องที่มีบทบัญญัติไว้
 อันพอจะรวมเข้ากันได้ มิใช่บรรยายไปตามลำดับมาตราในกฎหมาย
 แต่การแบ่งส่วนแบ่งหมวดนั้น จะได้พยายามให้คล้ายคลึงใกล้เคียงกับ
 ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ ทั้งนี้หวังเพื่อความสะดวกแก่การศึกษา
 ในทุก ๆ ทาง

บทที่ ๑

หลักการเรื่องดำเนินการเลือกตั้ง

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง เป็นกฎหมายวางกำหนดระเบียบ
 วิธีการอันเกี่ยวแก่การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรขึ้นไว้ เพื่อดำเนินการและ
 ชำนาญหาการปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัตินั้น ๆ แต่เมื่อจะมีการ
 เลือกตั้งขึ้นแต่ละครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งทั่วไป การเลือกตั้ง
 ช่อมหรือการกดดับเลือกตั้งใหม่กดี จะต้องมพระราชาคณะผู้ใหญ่ให้คำเน
 การเลือกตั้งขึ้นก่อน จึงจะปฏิบัติการตามบทบัญญัตินั้น ๆ ได้ ดัง
 ปราบกฏความตามมาตรา ๕ ว่า "การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร จะทำ
 ได้ต่อเมื่อได้มพระราชาคณะผู้ใหญ่ให้เลือกตั้งผู้แทนราษฎรแล้ว และ
 พระราชาคณะผู้ใหญ่ให้ระบระยะเวลาวันบั้งมครผู้ตั้งมครรับเลือกตั้ง และ
 ระบระยะเวลาอันจะพึงกำหนดวันเลือกตั้งด้วย

- ดังนั้น จึงเป็นอนว่า การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรจะมขึ้นได้กแต่โดย
- (๑) มีพระราชาคณะผู้ใหญ่ให้คำเนการเลือกตั้งแล้ว
 - (๒) พระราชาคณะผู้ใหญ่ให้ระบระยะเวลาวันบั้งมคร และ
 - (๓) ระบระยะเวลาอันจะกำหนดวันเลือกตั้งด้วย

กฎหมายการเลือกตั้ง

ตัวอย่าง พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๗๓ ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๔๗๓ ว่าโดยที่ได้มีพระราชกฤษฎีกายกผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๗๓ เพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ ๑ ชนิดใหม่ จึงให้ดำเนินการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๗๗ และการขยับเขยื้อนบัตรเลือกตั้ง ให้ยื่นได้ในระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๑-๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ และให้คณะกรรมการจังหวัดแห่งจังหวัดที่เขตเลือกตั้งอยู่ กำหนดวันเลือกตั้งในเขตคนนั้น ในระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๑๒-๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๓ ดังเป็นต้น.

อนึ่ง กำหนดการเลือกตั้งนั้น พระราชกฤษฎีกาได้กำหนดระยะเวลาเว้นระวางไว้ เพื่อให้โอกาสแก่จังหวัดใดเลือกตั้ง กำหนดวันในระวางนั้นจนใดวันหนึ่งเป็นเวลาเลือกตั้ง เพื่อความสะดวกเรียบร้อยแก่การปฏิบัติ แต่ปรากฏว่าในการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ ทุกจังหวัดได้กำหนดเอาวันที่ ๗ พฤศจิกายน วันเดียวกับวันพระราชทานาเขตต์ และในการเลือกตั้ง ครั้งที่จะถึงนี้ ทุกจังหวัดได้กำหนดเอาวันที่ ๑๒ พฤศจิกายนวันเดียวกับประเทศอื่น เช่นนี้ ก็โดยคำแนะนำของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของจังหวัดในการนี้โดยควรประสงค์จะให้การเลือกตั้งได้เสร็จไปในวันเดียวพร้อมกัน ซึ่งความจริงเป็นการกระทำโดยยากอยู่ แต่เมื่อทำโดยยอมเป็นผลดีแก่คนเลือกตั้งทั้งหลายประการ

กฎหมายการเลือกตั้ง

บทที่ ๒

หลักการเรื่องกำหนดเขตเลือกตั้ง

เขตเลือกตั้งนั้น ตามหลักการ โดยปกติย่อมถือตามเขตการปกครอง เช่น จังหวัดหนึ่งเป็นเขตเลือกตั้งหนึ่ง และเขตเลือกตั้งนั้น ๆ โดยปกติชนคนย่อมมีผู้แทนราษฎรได้เขตละหนึ่งคน ส่วนที่จะเพิ่มจำนวนผู้แทนชนอนัน ก็ถือเอาจำนวนราษฎรเป็นเกณฑ์ แต่ตามพระราชบัญญัติระบบนี้ได้มีบทบัญญัติเรื่อง เขตเลือกตั้งชนเฉพาะ ซึ่งในชนคนก็เหลือเขตจังหวัดในทางปกครอง เป็นเขตเลือกตั้ง แต่หลักการสำคัญแตกต่างกับพระราชบัญญัติระบบก่อน ๆ โดยตรงที่ว่า เขตเลือกตั้งหนึ่งให้มีผู้แทนได้แต่คนเดียว ฉะนั้นจังหวัดใดที่จะมีผู้แทนราษฎรได้เกินกว่าหนึ่งคน จึงต้องแบ่งออกเป็นหลายเขตเลือกตั้ง ไม่ใช่จังหวัดใดจะมีผู้แทนราษฎรได้คนเดียว ก็ให้ราษฎรในจังหวัดนั้นเลือกตั้งขึ้นมาจนครบจำนวน ดังบทบัญญัติมาตรา ๕ "เขตเลือกตั้ง" หมายความว่า เขตภูมิภาคซึ่งกำหนดให้ราษฎรในเขตคนนเลือกตั้งผู้แทนราษฎรได้คนหนึ่ง

มาตรา ๗ "ให้เขตจังหวัดหนึ่งเป็นเขตเลือกตั้งเขตหนึ่ง ถ้าจังหวัดใดมีจำนวนราษฎรตามผลการสำรวจสำมะโนครัวครั้งหลังสุดเกินกว่าสองแสนคน ให้จังหวัดนั้นมเขตเลือกตั้งเพิ่มชนอกเขตหนึ่งต่อจำนวนราษฎรทุกสองแสนคน เศษของสองแสนถ้าถึงหรือกว่าหนึ่งแสน ให้นับเป็นสองแสน

กฎหมายการเลือกตั้ง

ถ้าจังหวัดใดมีเขตเลือกตั้งน้อยกว่าเขตหนึ่ง ให้ประกาศแบ่งเขตโดยพระราชกฤษฎีกาก่อนวันเลือกตั้ง อันจะพึงกำหนดไม่น้อยกว่าหกสิบวัน และในการแบ่งเขตนั้น ให้มีจำนวนราษฎรใกล้เคียงกันเท่าที่จะแบ่งได้ โดยใช้เขตของบรรดาอำเภออันต่อเนื่องกันติดกันเป็นเขตในพระราชกฤษฎีกา นั้นให้เรียกว่า เป็นเขตเลือกตั้งที่เท่าใดในจังหวัดใด

ดังกล่าวมานี้ คงปรากฏเป็นหลักการอันคือ

- ๑) เขตเลือกตั้งหนึ่งมีผู้แทนใดคนหนึ่ง
- ๒) เขตเลือกตั้งกำหนดขึ้นจากเขตจังหวัด จังหวัดหนึ่งก็เป็นเขตเลือกตั้งหนึ่ง และมีผู้แทนใดคนหนึ่ง โดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนราษฎรว่าจจะมีเท่าใด
- ๓) แต่ถ้าจังหวัดใดมีจำนวนราษฎรเกินกว่าต้องตั้ง (ต้องตั้งตามเส้น) ก็ให้เพิ่มเขตเลือกตั้งนอกเขตหนึ่งคือจำนวนราษฎรทุกต้องตั้งนั้น คือนับราษฎรตั้งตามเส้นนั้นก็เพิ่มนอกเขตหนึ่งและมีผู้แทนเพิ่มนอกหนึ่งคน
- ๔) จังหวัดใดมีเขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งเขต ต้องประกาศแบ่งเขตโดยพระราชกฤษฎีกา
- ๕) พระราชกฤษฎีกาแบ่งเขตเลือกตั้งต้องออกก่อนวันกำหนดเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหกสิบวัน
- ๖) เขตที่แบ่งนั้น ให้มีจำนวนราษฎรใกล้เคียงกันเท่าที่จะแบ่งได้

กฎหมายการเลือกตั้ง

๗) ให้ถือเขตตำบลเภอที่ต่อเนื่องกันเป็นเขตในการแบ่ง

๘) พระราชกฤษฎีกาต้องระบุว่า เขตคนใด เป็นเขตเลือกตั้งเท่าใด ในจังหวัดใด

ตัวอย่าง พระราชกฤษฎีกาแบ่งเขตเลือกตั้ง พุทธศักราช ๒๔๙๑ ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๔๙๑ ว่า "จังหวัดพระนคร แบ่งเป็น ๓ เขต คือ

เขตเลือกตั้งที่ ๑ อำเภอพระนคร อำเภอป้อมปราบ อำเภอสัมพันธวงศ์

เขตเลือกตั้งที่ ๒ อำเภอดุสิต อำเภอปทุมวัน อำเภอบางรัก อำเภอบานทวนาย

เขตเลือกตั้งที่ ๓ อำเภอบางเขน อำเภอบางกระบือ อำเภอมนบุรี อำเภอหนองจอก อำเภอพระโขนง" ดังนี้เป็นคน

หลักการอย่างใหม่แห่งพระราชบัญญัติระบบนี้ ทกำหนดให้เขตเลือกตั้งชน และให้ราษฎรที่อยู่ในเขตเลือกตั้งแทนได้เขตคนเดียวกันเมื่อพิจารณาจะปรากฏผลดี ๓ ประการ คือ

๓. ราษฎรได้โอกาสเลือกผู้แทนเสมอกัน คือว่า ตามวิธี

พระราชบัญญัติระบบนี้ยกเลิกตัวแทนดีชในการเลือกตั้งได้เปรียบเสียเปรียบกันอยู่ เช่น ราษฎรจังหวัดหนึ่งที่มีผู้แทนได้คนเดียว ก็มีโอกาสได้เลือกผู้แทนแต่คนเดียว ส่วนอีกจังหวัดหนึ่งที่มีผู้แทนได้ ๓ คน ราษฎรก็มีโอกาสได้เลือกผู้แทนถึง ๓ คนดังนี้ ซึ่งโดยธรรมดาราษฎร

ทุกคนย่อมมีสิทธิ์และเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยด้วยกันเสมอด้วยกัน แต่
 ในอันจะมีโอกาสใช้สิทธิไม่เสมอกัน หากจะถือว่าเพราะจังหวัดหนึ่งมี
 ราษฎรมาก จึงสมควรมีโอกาสมากกว่าจังหวัดที่ราษฎรน้อย เช่นนั้น
 ก็ไม่น่าจะกล่าวได้ เพราะไม่คงด้วยหลักการปกครองระบอบนี้ การที่
 จะถือเอาจังหวัดใหญ่ เล็ก หรือราษฎรมากน้อยมาเป็นเครื่องได้เปรียบ
 เสียเปรียบในการใช้สิทธิตามอำนาจอธิปไตยนั้น หากควรไม่ ไม่เป็นการ
 เสมอภาคตามระบอบการ ซึ่งโดยหลักการมีประสงค์จะให้มีความ
 เสมอภาคกัน ฉะนั้น จึงต้องมีข้อกำหนดเขตเลือกตั้งจากจำนวนคนดังนี้
 นอกจากกล่าวแล้ว การที่ให้ราษฎรคนหนึ่งเลือกผู้แทนคนหนึ่ง
 นั้น ย่อมเป็นทางให้การเลือกเป็นไปด้วยดี ไม่ยุ่งยากใจแก่ราษฎร
 แก่ราษฎร โดยราษฎรย่อมพึงได้เลือกเพราะผู้ที่เขาพอใจที่สุด และ
 เมื่อราษฎรทุกคนต่างได้เลือกด้วยความคิดเห็นเป็นอย่างดี ผู้ที่
 รับผิดชอบย่อมมั่นใจว่าได้คนกรองมาเป็นชนที่ดียิ่งแล้ว

๒. ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่ได้เปรียบเสียเปรียบกันในการเสียเวลา
 ลงทุนหาคะแนน ชอนจะเห็นได้ง่ายๆว่า วิธีการเลือกตั้งตามพระราช
 บัญญัติยกก็แตกต่าง ซึ่งมีได้กำหนดเขตคนใน จังหวัดใดมีอาณา
 เขตเลือกตั้งไม่ใหญ่โต ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ออกทำการหาคะแนนได้ง่ายได้
 ง่าย ไม่ต้องเสียเวลาและลงทุนค่าพาหนะมาก ถ้าจังหวัดใดใหญ่โต
 กว้างขวาง ผู้สมัครรับเลือกตั้งทำการหาคะแนนได้ง่ายก็ยากต้องเสียค่า
 พาหนะและเวลามาก ยิ่งจังหวัดใดมีผู้แทนราษฎรได้หลายคน หรือ
 มีผู้สมัครมากด้วยกัน ต้องมีการแข่งขันมากขึ้น การลงทุนก็

มากจนตาม ในเรื่องนั้นตามที่คิดคำนวณกันตลัดแล้ว ปรากฏว่า สำหรับ
 ผู้รับสมัคร ในจังหวัดอุบลราชธานี ต้องเสียเปรียบ คือต้องทุกมากกว่าผู้รับ
 สมัคร ในจังหวัดภูเก็ตถึง ๒๒ เท่า เพราะเหตุที่จังหวัดอุบลราชธานี
 เขตกว้างใหญ่ และมีราษฎรมากกว่าจังหวัดภูเก็ตหลายเท่าตัวนั่นเอง
 แต่เมื่อได้ปฏิบัติตามหลักการแห่งพระราชบัญญัติฉบับนั้นแล้วความได้เปรียบ
 เสียเปรียบกันจะมีเพียง ๔-๕ เท่า เท่านั้น ทั้งนี้ก็เพราะไม่มีทางใดจะ
 ทำให้อีกด้านใดอีก

๓. เหมาะแก่วิธีการเลือกตั้งโดยตรง การแบ่งเขตทำให้เสียลง
 และจำกัดการเลือกผู้แทนได้เพียงเขตละหนึ่งคนนั้น ย่อมทำให้เป็น
 ความสะดวกแก่การปฏิบัติในการเลือกตั้งของราษฎรในการที่จะไปออก
 เสียงลงคะแนนและในการที่จะพิจารณาหรือรับทราบผู้สมัครที่ตนจะเลือกได้ชัด
 เจน เพราะเมื่อเขตแคบเข้าจำนวนผู้สมัครจำกัด ย่อมเป็นความ
 ง่ายสะดวกด้วยประการทั้งปวง และข้อสำคัญนั้น ราษฎรชาวไทย
 ยังไม่ทราบซึ่งในการนี้โดยทั่วกัน ถ้าในการเลือกตั้งโดยตรงนั้น
 ในวิธีที่ไม่เป็นความสะดวกแก่ราษฎรมากนัก และการพิจารณาให้เลือก
 เป็นการเรากลุ่มกันไป ก็ไม่เป็นการที่จะหวังได้ผู้แทนที่ดั่งที่ตน
 การตามพระราชบัญญัติ นั้นจึงเป็นการเหมาะแก่วิธีการ และพฤติการณ์
 ในปัจจุบัน

บทที่ ๓

หลักการเลือกตั้งโดยตรง

พระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นกฎหมาย ระบบแรก ที่บัญญัติให้การ

เดออกตงผู้แทนราษฎร ของ ประเทศไทย ดำเนินใน วิธ เดออก ตง โดยตรง
กฎหมายว่าดวยการเดออกตงระบบก่อน ๆ ที่ยกเลิกไปแล้ว ได้บัญญัติ
วิธีการเดออกตงเบนทางอ้อมต้องชันบาง ด้ามชันบางทงชัน ดังที่ได
บรรยายมาแล้ว

หลักพิจารณาในการที่จะให้มีการเดออก ตง โดย ตรงหรือโดยทาง
อ้อมนั้น ได้กล่าวไว้ในภาคที่ ๑ ว่าจะต้องพิจารณาหลังการศึกษารอง
พลเมือง ๑ การคมนาคมและความสะดวกอื่น ๆ ๑ ความสุจริตในการ
เดออกตง ๑ ซึ่งทงนรัฐบาศคงจะได้สอบตงวนพิจารณาโดยตงแท้แล้ว
และมีใจว่าในทางปฏิบัติจะดำเนินการไปได้เรียบร้อย เพราะรัฐบาศ
เป็นฝ่ายรับผิดชอบในการนี้ นอกจากนั้นก็คงด้วยความประสงค์ที่จะให้
ราษฎรได้ใช้สิทธิของตนโดยสมบูรณ์ตามระบอบการ จึงได้บัญญัติ
กฎหมายให้มีการเดออกตง โดยตรง และตามเหตุการณ์ที่ผ่านตงมา
แล้วก็เป็นที่ปรากฏว่าการ ปฏิบัติในเรองนี้ ได้เบนไปดวยคตตชด แม้
คมนาคมจะไม่เป็นทีสะดวกทวไปนัก และการศึกษาของราษฎรส่วน
มากจะยังอยู่ในฐานะที่หย่อนถด แต่ความริ่คความเข้าใจในการนับดา
กทวหน้าไปอย่างรวดเร็ว วิธีการเดออกตง โดยตรง จึงเป็นผลที่ ใช้ได้ดง
ปรารภณา

บทที่ ๔

หลักการเรื่องผู้สมัครไม่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการเดออกตงทงระบบที่ยกเลิกแล้ว (ยกเว้นแต่
รรมนญชัวคราว) ได้ถือเอาเรองเหตุฐานถิ่นที่อยู่ของผู้สมัครรับ

๕๒๗ ๕๒๘
 ๕๒๙ ๕๓๐
 ๕๓๑ ๕๓๒
 ๕๓๓ ๕๓๔
 ๕๓๕ ๕๓๖
 ๕๓๗ ๕๓๘
 ๕๓๙ ๕๔๐
 ๕๔๑ ๕๔๒
 ๕๔๓ ๕๔๔
 ๕๔๕ ๕๔๖
 ๕๔๗ ๕๔๘
 ๕๔๙ ๕๕๐
 ๕๕๑ ๕๕๒
 ๕๕๓ ๕๕๔
 ๕๕๕ ๕๕๖
 ๕๕๗ ๕๕๘
 ๕๕๙ ๕๖๐
 ๕๖๑ ๕๖๒
 ๕๖๓ ๕๖๔
 ๕๖๕ ๕๖๖
 ๕๖๗ ๕๖๘
 ๕๖๙ ๕๗๐
 ๕๗๑ ๕๗๒
 ๕๗๓ ๕๗๔
 ๕๗๕ ๕๗๖
 ๕๗๗ ๕๗๘
 ๕๗๙ ๕๘๐
 ๕๘๑ ๕๘๒
 ๕๘๓ ๕๘๔
 ๕๘๕ ๕๘๖
 ๕๘๗ ๕๘๘
 ๕๘๙ ๕๙๐
 ๕๙๑ ๕๙๒
 ๕๙๓ ๕๙๔
 ๕๙๕ ๕๙๖
 ๕๙๗ ๕๙๘
 ๕๙๙ ๖๐๐

๖๐๑ ๖๐๒
 ๖๐๓ ๖๐๔
 ๖๐๕ ๖๐๖
 ๖๐๗ ๖๐๘
 ๖๐๙ ๖๑๐
 ๖๑๑ ๖๑๒
 ๖๑๓ ๖๑๔
 ๖๑๕ ๖๑๖
 ๖๑๗ ๖๑๘
 ๖๑๙ ๖๒๐
 ๖๒๑ ๖๒๒
 ๖๒๓ ๖๒๔
 ๖๒๕ ๖๒๖
 ๖๒๗ ๖๒๘
 ๖๒๙ ๖๓๐
 ๖๓๑ ๖๓๒
 ๖๓๓ ๖๓๔
 ๖๓๕ ๖๓๖
 ๖๓๗ ๖๓๘
 ๖๓๙ ๖๔๐
 ๖๔๑ ๖๔๒
 ๖๔๓ ๖๔๔
 ๖๔๕ ๖๔๖
 ๖๔๗ ๖๔๘
 ๖๔๙ ๖๕๐
 ๖๕๑ ๖๕๒
 ๖๕๓ ๖๕๔
 ๖๕๕ ๖๕๖
 ๖๕๗ ๖๕๘
 ๖๕๙ ๖๖๐
 ๖๖๑ ๖๖๒
 ๖๖๓ ๖๖๔
 ๖๖๕ ๖๖๖
 ๖๖๗ ๖๖๘
 ๖๖๙ ๖๗๐
 ๖๗๑ ๖๗๒
 ๖๗๓ ๖๗๔
 ๖๗๕ ๖๗๖
 ๖๗๗ ๖๗๘
 ๖๗๙ ๖๘๐
 ๖๘๑ ๖๘๒
 ๖๘๓ ๖๘๔
 ๖๘๕ ๖๘๖
 ๖๘๗ ๖๘๘
 ๖๘๙ ๖๙๐
 ๖๙๑ ๖๙๒
 ๖๙๓ ๖๙๔
 ๖๙๕ ๖๙๖
 ๖๙๗ ๖๙๘
 ๖๙๙ ๗๐๐

๗๐๑ ๗๐๒
 ๗๐๓ ๗๐๔
 ๗๐๕ ๗๐๖
 ๗๐๗ ๗๐๘
 ๗๐๙ ๗๑๐
 ๗๑๑ ๗๑๒
 ๗๑๓ ๗๑๔
 ๗๑๕ ๗๑๖
 ๗๑๗ ๗๑๘
 ๗๑๙ ๗๒๐
 ๗๒๑ ๗๒๒
 ๗๒๓ ๗๒๔
 ๗๒๕ ๗๒๖
 ๗๒๗ ๗๒๘
 ๗๒๙ ๗๓๐
 ๗๓๑ ๗๓๒
 ๗๓๓ ๗๓๔
 ๗๓๕ ๗๓๖
 ๗๓๗ ๗๓๘
 ๗๓๙ ๗๔๐
 ๗๔๑ ๗๔๒
 ๗๔๓ ๗๔๔
 ๗๔๕ ๗๔๖
 ๗๔๗ ๗๔๘
 ๗๔๙ ๗๕๐
 ๗๕๑ ๗๕๒
 ๗๕๓ ๗๕๔
 ๗๕๕ ๗๕๖
 ๗๕๗ ๗๕๘
 ๗๕๙ ๗๖๐
 ๗๖๑ ๗๖๒
 ๗๖๓ ๗๖๔
 ๗๖๕ ๗๖๖
 ๗๖๗ ๗๖๘
 ๗๖๙ ๗๗๐
 ๗๗๑ ๗๗๒
 ๗๗๓ ๗๗๔
 ๗๗๕ ๗๗๖
 ๗๗๗ ๗๗๘
 ๗๗๙ ๗๘๐
 ๗๘๑ ๗๘๒
 ๗๘๓ ๗๘๔
 ๗๘๕ ๗๘๖
 ๗๘๗ ๗๘๘
 ๗๘๙ ๗๙๐
 ๗๙๑ ๗๙๒
 ๗๙๓ ๗๙๔
 ๗๙๕ ๗๙๖
 ๗๙๗ ๗๙๘
 ๗๙๙ ๘๐๐

อนึ่ง รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๐ กับบัญญัติไว้ว่า “ตมาชิกสภา

กฎหมายการเลือกตั้ง

ผู้แทนราษฎรย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย มิใช่แทนแต่เฉพาะ
ผู้ที่เลือกตนขึ้นมา และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความคิดเห็นของตน
โดยบริสุทธิ์ใจ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติ มอบหมาย ใดๆ
ต่องาน เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า การที่บัญญัติให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเกิด
มีความผูกมัดแต่เฉพาะท้องถิ่นที่เลือกตนนั้น กลับจะขัดกับเจตนาร
มณ์แห่งระบอบการอันเป็นหลักสำคัญอีกด้วย

อีกประการหนึ่ง โดยปกติท่วงไป ในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร
ก็ย่อมประสงค์จะให้ได้คนดีที่สุด แต่ผู้มีอำนาจรณรงค์หาได้มีประจำ
ตามท้องถิ่นท่วงไปไม่ ถ้ามีการจำกัดชนก่อกับการปิดหนทางไม่ให้คน
ดีเป็นผู้แทนท่วงไปตามประสงค์ และการที่ไม่จำกัดรณรงค์หาเปิด
โอกาสให้สมัครได้ท่วงไปนั้น นอกจากเปิดทางให้ได้ผู้สมัครที่ดีแล้ว ยัง
เป็นทางให้เกิดความวุ่นวายในความเป็นชนชาติเดียวกันไพศาลขึ้น เนื่อง
จากความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างราษฎรกับผู้แทน ซึ่งมีใช้คนในท้องถิ่น
นั้น

ฉะนั้นจะเห็นด้วยเหตุผลในทำนองที่กล่าวนี้ พระราชบัญญัติ
การเลือกตั้งฉบับปัจจุบันได้กำหนดถึง หักฐานถิ่นที่อยู่ไว้ดัง พระราช
บัญญัติฉบับก่อนๆ เปิดโอกาสให้ผู้สมัครสมัครตามกฎหมายสมัครรับ
เลือกได้ ในเขตใดเขตหนึ่งตลอดราชอาณาจักร ดังนี้

บทที่ ๕

หลักการเรื่องคัดค้าน การเลือกตั้ง

เรื่องการร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ในกรณีผู้สมัครมีได้

กฎหมายการเลือกตั้ง

มีบทบัญญัติไว้อย่างใด และในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งระบบ
 ต่าง ๆ ที่ยกเลิกแล้วบัญญัติไว้เป็นทำนองเดียวกันว่า คำร้องคัดค้าน
 ให้ยื่นต่อข้าหลวงประจำจังหวัด ภายในเวลาที่กำหนดไว้แล้วให้ข้าหลวง
 ประจำจังหวัดเสนอไปยังกระทรวงมหาดไทย เพื่อส่งไปยังประธาน
 ผู้แทนราษฎร และให้ประธานสภา ฯ เสนอคำร้องคัดค้านต่อสภา
 ผู้แทนราษฎรเพื่อสอบสวน แล้ววินิจฉัยว่าจะให้มีการเลือกตั้งใหม่
 หรือไม่ ตามแต่จะเห็นสมควร

บทบัญญัติที่มีความคงตัวมานาน เป็นการมอบอำนาจไว้แก่สภา
 ผู้แทนราษฎร ไม่เกี่ยวแก่ฝ่ายบริหารและศาลยุติธรรมแต่อย่างใด
 การพิจารณาวินิจฉัยเป็นอำนาจหน้าที่ของสภา ฯ โดยตลอด คือใน
 การสอบสวนชั้นต้นนั้น สภา ฯ อาจมอบให้คณะกรรมการเป็นผู้
 ทำได้ แต่การวินิจฉัยเด็ดขาดจะต้องเป็นมติของสภา ฯ

การปฏิบัติตามวิธีใหม่มาแต่ในสภา ฯ สมัยที่ ๓ แต่พระราช
 บัญญัติฉบับนี้ได้เปลี่ยนแปลงการแก้ไขใหม่ โดยให้อำนาจหน้าที่ในเรื่อง
 นี้ไว้แก่ศาลยุติธรรม ดังปรากฏความในมาตรา ๕๑, ๕๒ และ ๕๓

(ซึ่งจะได้บรรยายต่อไปในหมวดหลัง) เป็นอันว่า บทนการพิจารณา
 วินิจฉัยคำร้องคัดค้านในการเลือกตั้ง ตลอดจนการจะสั่งให้เลือกตั้ง
 ใหม่หรือไม่ เป็นอำนาจของศาลฎีกา ไม่เกี่ยวกับสภา ฯ เช่นแต่ก่อน

การที่เปลี่ยนแปลงหลักการไปเช่นนั้น อาจพิจารณาถึงมรดก
 และต้นนิษฐานได้ว่า ชั้นเดิมมอบอำนาจไว้แก่สภา ฯ นั้น ก็น่าจะ
 เพราะถือว่าการเลือกตั้งเป็นกิจการของสภา ฯ แม้ฝ่ายบริหารจะเป็น
 ผู้จัดการ แต่กระทำการเพื่อสภา ฯ ฉะนั้น เมื่อมีคดีขึ้นอนเกี่ยวเพราะ
 คิวส์สมาชิก จึงควรเป็นหน้าที่ของฝ่ายสภาจะเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยเป็น

การให้สิทธิพิเศษแก่สมาชิก แต่การปฏิบัติในทางนี้ย่อมเป็นทางให้
 คิดไปในทางไม่งามได้มาก เช่นอาจกล่าวได้ว่า สมาชิกผู้ใดของคำคัดค้าน
 เมื่อเข้ามาในสภา ฯ แล้ว ย่อมเป็นพวกเดียวกับสมาชิกอื่น ๆ
 ทั้งหมด การพิจารณาวินิจฉัยของสภา ฯ ก็คือ บรรดาสมาชิกนั่นเอง
 จะเปรียบเทียบกับพวกจำเลยเป็นผู้พิจารณาคดีตนจำเลยเอง ย่อมเป็น
 เครื่องด่าบดขยี้ใจไม่น้อย แม้จะเป็นการกระทำด้วยความบริสุทธิ์
 เพียงใด ก็คงไม่ยากที่บุคคลหรือคนอื่นจะคิดเห็นไปในทางอกุศลต่าง ๆ
 ฉะนั้น จึงสมควรที่จะให้หน้าทอนพ้นไปจากสภา ฯ โดยให้เป็นหน้าที่
 ของศาลยุติธรรม (ศาลฎีกา) ซึ่งนับว่าเป็นกลางไม่เกี่ยวกับฝ่ายใด
 แม้อัตถุแห่งหลายหมื่นโทษอาญาแรงกว่า ก็ยังมอบให้ศาลด้วยความไว
 วางใจ ในคดีเรื่องจริงไม่มอบแก่ศาล หากจะถือว่าคดีชนิดนี้เป็น
 เรื่องของการเมือง เป็นเรื่องของฝ่ายนิติบัญญัติ จึงไม่ควรยกแก่
 อำนาจส่วนอื่น แต่กล่าวไม่ได้ถนัด เพราะเหตุมีใตเกิดขึ้นในวงของ
 สภา ฯ แต่เหตุใตเกิดก่อนที่ผู้ต้องหาได้มีฐานะเป็นสมาชิกสภา ฯ ฉะนั้น
 จึงยังไม่สมควรจะไต่รับสิทธิคุ้มครองเป็นพิเศษแต่อย่างใด

หมวดที่ ๓

สิทธิเลือกตั้ง และสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

ประเทศไทยมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในวิธราษฎร
 ใช้อำนาจอธิปไตยทางผู้แทน ฉะนั้น การเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง
 เป็นผู้แทนราษฎรจึงเป็นสิทธิอันสำคัญของราษฎรประการหนึ่ง และ
 ซึ่งตามกฎหมายได้บัญญัติให้สิทธิประการนี้แก่พลเมืองชายหญิงเสมอ

กฎหมายการเลือกตั้ง

กัน ไม่จำกัดภาษา อาชีพ เชื้อชาติศาสนา และภูมิลำเนา ทวิ
 สมมติบุคคลประเภทใด คงมีแต่กำหนดลักษณะคุณสมบัติของผู้จะใช้
 สิทธิได้เท่านั้นของเดียวกันกับข้าราชการต่างประเทศซึ่งหลาย ดังจะได้บรรยาย
 ต่อไปใน

ส่วนที่ ๑

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้แทนราษฎร

ผู้ที่จะใช้สิทธิประเภทนี้ได้ กฎหมาย (มาตรา ๓๓) บัญญัติ
 คุณสมบัติไว้ซึ่งจำแนกออกได้เป็น ๓ ประเภท คือ

๑. ต้องมิใช่เป็นผู้ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในวันเลือกตั้ง
๒. ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๓๔ และ
๓. ต้องไม่ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๓๕

บทที่ ๑

ต้องมิใช่เป็นผู้ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในวันเลือกตั้ง

คำว่าศาลในบทนี้ หมายถึงศาลยุติธรรม ซึ่งตั้งขึ้นโดยพระราช
 บัญญัติตามรัฐธรรมนูญ ผู้ใดถูกคุมขังอยู่ในวันเลือกตั้งโดยหมายของ
 ศาล เช่น ผู้ที่ศาลตัดสินจำคุก ศาลสั่งขังระหว่างพิจารณาหรืออุทธรณ์
 ฎีกา ดังนี้จึงขาดสิทธิ

ส่วนผู้ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองนั้น
 ยังมีสิทธิในการเลือกตั้งอยู่ แต่การที่จะไปลงคะแนนเลือกตั้งได้หรือ
 ไม่นั้น เป็นอีกเรื่องหนึ่ง คือถ้าสามารถประกันตัวออกไปได้ ก็ย่อม

กฎหมายการเลือกตั้ง

มีโอกาสใช้สิทธิของตนได้ ถ้าไม่สามารถประกันออกไปก็ย่อมนับว่า
คนทำให้สิทธิของตนหมดไปเอง เพราะการที่เจ้าพนักงานคุมขังตนไว้
นั้น ทำได้ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้เป็นส่วนหนึ่ง ทั้งนี้จึงเห็นได้ว่า
การมีสิทธิเลือกตั้ง กับ การไป ลงคะแนนเลือกตั้ง นั้น คำนึงกันเป็นอัน
ละเรื้อง

บทที่ ๒

ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๔

มาตรา ๑๔ กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ดังนี้

๑. สัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย แต่ผู้มีสัญชาติเป็นไทยคนใด
ก. ถ้าบิดาเป็นคนต่างประเทศ ซึ่งได้สมรสกับมารดาโดยชอบ
ด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ต้องเป็นผู้ที่ไดเรียนภาษาไทยจนได้รับ
ประกาศนียบัตรไม่ต่ำกว่า ชั้นมัธยมศึกษา ๓ ตามหลักสูตรของกระทรวง
ธรรมการ หรือได้รับราชการประจำการตามกฎหมายลักษณะเกณฑ์
ทหาร หรือเป็นข้าราชการ พนักงานเทศบาล พนักงานตำรวจ
หรือครูโรงเรียนประชาบาล โดยมีเงินเดือนประจำมาแล้วไม่น้อยกว่า
๕ ปี

ข. ถ้าเป็นบุคคลแปลงชาติเป็นไทย ต้องมีคุณสมบัติอย่างใด
อย่างหนึ่งอันกำหนดไว้ใน ก. หรือได้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรติด
ต่อกันนับแต่เมื่อแปลงชาติมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓๐ ปี

๒. อายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์ ในวันแรกแห่งระยะเวลาซึ่ง
กำหนดให้มีการเลือกตั้งในพระราชกฤษฎีกา

๒๕๖๖ ๒๕๖๗ ๒๕๖๘ ๒๕๖๙ ๒๕๗๐ ๒๕๗๑ ๒๕๗๒ ๒๕๗๓ ๒๕๗๔ ๒๕๗๕ ๒๕๗๖ ๒๕๗๗ ๒๕๗๘ ๒๕๗๙ ๒๕๘๐ ๒๕๘๑ ๒๕๘๒ ๒๕๘๓ ๒๕๘๔ ๒๕๘๕ ๒๕๘๖ ๒๕๘๗ ๒๕๘๘ ๒๕๘๙ ๒๕๙๐ ๒๕๙๑ ๒๕๙๒ ๒๕๙๓ ๒๕๙๔ ๒๕๙๕ ๒๕๙๖ ๒๕๙๗ ๒๕๙๘ ๒๕๙๙ ๒๖๐๐

ขอทบทวนมติของมัญชาติเป็นไทยนั้น ก็เป็นไปตามหลักการ
 ทดสอบบุคคลในนานาประเทศ เพราะเป็นธรรมดาว่ากิจการบ้านเมือง
 ของชาติใดก็ควรเป็นสิทธิ์ของคนชาตินั้น เพราะคนชาติค้นหาได้มีอำนาจ
 เกียวข้องเป็นเจ้าของบ้านเมืองด้วยแต่ประการใดไม่ ยิ่งสิทธิทางการเมือง
 เมืองของชาติเป็นสิทธิ์ของตนสูงแต่สำคัญอยู่แล้ว ก็จึงจำเป็นต่องานกิจการ
 ๒๕๖๖ ๒๕๖๗ ๒๕๖๘ ๒๕๖๙ ๒๕๗๐ ๒๕๗๑ ๒๕๗๒ ๒๕๗๓ ๒๕๗๔ ๒๕๗๕ ๒๕๗๖ ๒๕๗๗ ๒๕๗๘ ๒๕๗๙ ๒๕๘๐ ๒๕๘๑ ๒๕๘๒ ๒๕๘๓ ๒๕๘๔ ๒๕๘๕ ๒๕๘๖ ๒๕๘๗ ๒๕๘๘ ๒๕๘๙ ๒๕๙๐ ๒๕๙๑ ๒๕๙๒ ๒๕๙๓ ๒๕๙๔ ๒๕๙๕ ๒๕๙๖ ๒๕๙๗ ๒๕๙๘ ๒๕๙๙ ๒๖๐๐

เรื่องนียงวน

ส่วนปัญหาข้อไปในเรื่องที่ว่า อย่างไรจึงจะเรียกว่ามัญชาติเป็น
 ไทยนั้น ก็คงอาศัยบทบัญญัติจากกฎหมายที่มีอยู่ในขณะนี้ คือ
 พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งบัญญัติถึงบุคคลที่มัญชาติ
 ไทยไว้ว่า

- (๑) บุคคลผู้กำเนิดแต่บิดาเป็นไทย แม้จะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรก็ดี
- (๒) บุคคลที่กำเนิดแต่มารดาเป็นไทย แต่ฝ่ายบิดาไม่ปรากฏ
- (๓) บุคคลผู้ได้กำเนิดในราชอาณาจักรไทย
- (๔) หญิงต่าง ชาติผู้ได้ทำการ สัมรส กับคนไทยตามกฎหมาย
 ประเวณี
- (๕) คนต่าง ประเทศผู้ได้แปลง ชาติมาเป็นคนสัญชาติไทยตาม
 พระราชบัญญัติสัญชาติ

กำหนดสัญชาติดังกล่าวมานี้ จะต้องพิจารณาประกอบกับสัญญา
 ทางพระราชไมตรีกับนานาประเทศ ตามที่ตกลงกันไว้ไม่ให้เป็นการขัด
 กันประการหนึ่ง และจะต้องพิจารณาประกอบกับบทบัญญัติใน

กฎหมายเลือกตั้งออกด้วย ตามข้อ ก. และ ข. ที่กล่าวมาแล้ว คือใน
เมื่อเป็นคนต่างประเทศ หรือเป็นบุคคลที่แปลงชาติมาเป็นไทย

ข้อบัญญัติในเรื่องอายุที่ว่า อายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์ ใน
ในวันแรกแห่งระยะเวลาซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้ง ให้พระราชกฤษฎีกา
เช่นพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้งระหว่างวันที่ ๑๒ ถึง
วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๒ พฤศจิกายนเป็นวันกำหนดสำหรับ
คำนวณอายุผู้สมัครทั่วครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์หรือไม่ ส่วนวิธีนับถือตาม
ประมวลแพ่ง

อายุผู้สมัครเลือกตั้งนี้ กฎหมายทุกฉบับได้กำหนดอายุไว้ ๒๐
ปีเหมือนกัน เว้นแต่พระราชบัญญัติฉบับที่ ๒ ฉบับที่แตกต่าง
ไป คือกำหนดไว้ ๒๕ ปี การที่กำหนดอายุ ๒๐ ปีคงเนื่องจากหลัก
ประมวลแพ่งซึ่งเป็นเกณฑ์บัญญัติว่าบุคคลบรรลุนิติภาวะ แต่ไม่
หมายคตอดถึงผู้บรรลุนิติภาวะโดยการสมรสด้วย คือถือเขาอายุ ๒๐
ปีโดยตรงแต่ตั้งถานเดียว

บทที่ ๓

ต้องไม่ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๕

มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า ผู้ขาดคุณสมบัติของผู้สมัครเลือกตั้ง คือ

(๑) บุคคลวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๒) บุคคลหูหนวก และเป็นใบ้ ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียน

หนังสือได้

(๓) ภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

กฎหมายการเลือกตั้ง

(๕) ผู้ใดในระหว่าง ถูกศาลพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

๑. ที่จำกัดสิทธิของบุคคลใดกรณีหรือจุดที่เพื่อนไม่ส่ง

ประกอบนั้น ก็เพราะว่าบุคคลผู้นั้นขอขาดสติความรับผิดชอบจนเจตนา
ที่จะพิจารณาและปฏิบัติการให้เป็นปกติของตนได้ หากให้กระทำไปก็
เป็นการเสียเปล่า หรือทำไปไม่สำเร็จ

บุคคลใดผู้ใดขอตั้งตนว่า ย่อมอาศัยคำสั่งของศาลทางหนึ่ง
หรือจากการพิจารณาของกรมการอำเภอออกทางหนึ่ง ก็เมื่อกรมการ
อำเภอพิจารณาเห็นว่า บุคคลใดขาดคุณสมบัติตามข้อนี้ ก็ย่อมไม่
ได้ชื่อลงในบัญชีรายชื่อได้ และถ้าผู้ถูกจำกัดสิทธิไม่เห็นชอบด้วย กัด
สิทธิจะร้องคัดค้านต่อศาลได้ตามมาตรา ๓๕

(๖) บุคคลที่ของขาดสิทธิในข้อนี้ คือผู้มดกษณะครบทุก

ประการดังนี้

ก. หนวก

ข. เป็นใบ้

ค. ไม่สามารถอ่านหนังสือได้

ง. ไม่สามารถเขียนหนังสือได้

ถ้าขาดแต่ประการหนึ่งประการใด ก็ไม่ต้องข้อห้ามตามอน
มาตรา ๓๕ ทั้งนี้โดยเหตุว่า สิทธิการเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญ ฉะนั้นการ
จะตัดสิทธิของบุคคลจึงต้องให้มีเหตุผลอันสมควรจริง ๆ และข้อห้าม
กฎหมายฉบับก่อน ๆ ก็หาได้บัญญัติห้ามไม่

(๗) ภิกษุ ตามฉนร ๆ ที่ต้องห้ามนั้น ก็โดยเหตุผลที่กล่าว

แล้วว่า ท่านเป็นผู้ดำเนินในทางธรรม ทางศาสนา จึงหาสมควรจะ

มาดำเนินในทางโลกทางการเมืองด้วยไม่ ด้วยเป็นทางขัดกัน ขึ้น
จะทำให้เสียความบริสุทธิ์

คำว่า "ภิกษุ สามเณร" ไม่มีปัญหาที่จะต้องอธิบาย ส่วน
คำว่า นักบวช และนักพรตนั้น ตามปทานุกรม นักบวชแปลว่า ผู้
ถือบวช และนักพรต แปลว่าผู้บวช ผู้ประพฤติพรต ตามคำแปล
ดังนี้ ดูไม่น่าจะเข้าใจได้ชัดเจน และเมื่อได้ดูไปถึงคำว่า บวช และ
พรต แปลว่าอะไร ก็ยังจะไปกันใหญ่ (ขอให้ดูปทานุกรม) ฉะนั้น
การแปลในหนังสือของถือเอาตามความหมายของทางราชการที่ได้บัญญัติ
อยู่ซึ่งคงได้ความดังนี้

นักพรต คือบุคคลผู้ถือและปฏิบัติตน เนื่องในทาง ศาสนา
โดยประการใด ๆ ซึ่งมีความคิดเห็นว่าเป็นทางสำเร็จทางตัวเศษ หรือ
เป็นบุญกุศล แต่ไม่เข้าตักขณะเป็นนักบวช เช่นพวกในอินเดีย ถือ
การบำเพ็ญทรมานเพื่อความสำเร็วจนตน แต่ทั้งนี้ไม่หมายถึงพวก
ภิกษุ หรือพวกเจ้าเช่นซึ่งมีการทำพิธีกันอย่างไรในประเทศไทย เพราะ
การกระทำของพวกเหล่านั้นเป็นการชั่วคราว มิได้ปฏิบัติเป็นกิจวัตร
ประจำ

นักบวช ความจริงภิกษุ สามเณร กิจจริงรวมอยู่ในศัพท์คำ
นี้ได้ แต่เพราะเรามีคำเรียกขานและความหมายสำหรับภิกษุ สามเณร
เป็นเฉพาะบัญญัติ จึงได้แยกบัญญัติออกเป็นส่วนหนึ่ง ส่วนนักบวช
ในความหมายแห่งเรื่องนี้โดย ฉะนั้นคือผู้ถือบวช ในศาสนาที่อื่น ๆ
เช่นในศาสนาอิสลาม ทางราชการถือว่าโต๊ะอิหม่า โต๊ะบิดา และโต๊ะ
กาเด็บ เป็นนักบวช อันได้รวมยกเว้นไม่ของจากเกณฑ์เข้ารับราชการ

กฎหมายการเลือกตั้ง

ทหาร และไม่ต้องเสียราชการ ตำแหน่งนักเลือกตั้ง ๓ ปี จึงไม่
สิทธิในการเลือกตั้งด้วย

(๕) ผู้อยู่ในระหว่างถูกคำพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
ชอนโดยคำพิพากษานายอมมีกำหนดเวลา ฉะนั้น เมื่อมีการเลือกตั้ง
ในระยะเวลาที่อยู่ในกำหนดคำพิพากษา ผู้นั้นก็ยอมขาดสิทธิ และการ
ที่บุคคลจะมีความผิดถูกเพิกถอนสิทธิ ก็โดยที่กระทำความผิดตามที่
พระราชบัญญัติการเลือกตั้งบัญญัติไว้

อนึ่ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นอกจากจะต้องมีคุณสมบัติและไม่ขาด
คุณสมบัติดังกล่าวมาแล้ว ในการที่จะขอเลือกตั้งกระนั้นเลือกตั้งได้
ยวิจักต้องเป็นผู้มีชื่อปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ ซึ่งกรรมการอำเภอ
ได้ประกาศออกด้วย ถ้าไม่ปรากฏชื่อในบัญชีของอำเภอแล้ว ก็จะไม่ออก
เลือกตั้งกระนั้นไม่ได้

ส่วนที่ ๒

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร

ผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรได้ กฎหมาย (มาตรา

๑๖) บัญญัติไว้ว่า จะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะดังต่อไปนี้

๑. เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๓๓
๒. ไม่ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๓๗

๓. ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่ ๒ ปีขึ้นไป โดยได้พ้น
โทษมายังไม่ถึง ๕ ปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ความผิดส่วนตัว หรือ

ฐานประมาท

กฎหมายการเลือกตั้ง

๕. ทั้งคองมคฺลนสํมบตฺทในประการตงคอไปนตํโดย

ก. อายุไมคํากวา ๒๓ ปํบบริบรณ ในฉนแรกหนํงระยเวลายัง
กำหนดใหมการเตอกลงในพระวาทกฤษฏีกา

ข. มคความรไมคํากวาประถมศีกษาดํวมย ตามหตักศํตรของ
กระทรวงธรรมการ หรือมคความรทงกระทรวงธรรมการบริบรองวา
เทียบไดไมคํากวาฉน

บทที่ ๑

ตองเปนผมสํททเลือกตงตามมาตรา ๑๓

คอบวคณา กอนจะเปนผมสํททสํมครวบเลือกตงโคณน เอง
คนตองเปนผมสํททออกเตยงเตอกลงเตยงกอน ทงนเปนการตํมคอร
อยางยง เพราะจะถือไดวา สํททรวบเลือกยอมตงหรือสําคัญกวาสํทท
การเตอก ฉะนั้น กอนทจรมสํททขเปนผรวบเลือก จงควรมสํททขเปนผ
เตอกลงมากอน มีฉนฉน คนสํมบตของผสํมครวบเลือกอาจหยอนกวา
ผเตอกลงทงนเปนการไมสํมคอร

บทที่ ๒

ตองไมขาดคนสํมบตตามมาตรา ๑๖

มาตรา ๑๖ บัญญัติไววา " ผขาดคนสํมบตของผสํมครวบ
เลือกตง " คอ:

- (๓) ผอยในฐานะเห็นอการเมองตามรัฐธรรมนุญ มาตรา ๑๓
- (๔) บุคคลทงนพวก หรือเปนใบ หรือทาขอตทง ๒ ราว

(๓) ผู้ลดยาเสพติดให้โทษ

(๔) บุคคลผู้ล้มตายซึ่งคำตังไม่ตั้งให้พ้นจากคดี

(๗) ผู้อยู่ในฐานะเห็นอการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓

คือ พระบรมวงศานุวงศ์ ดังแต่ชนหม่อมเจ้าขึ้นไป จะโดยกำเนิดหรือโดยแต่งตั้งก็ตาม ไม่มีสิทธิจะสมัครรับเลือกตั้งได้ (แต่คงมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้)

ข้อบัญญัติทงนี้ มีเหตุผลว่า พระบรมวงศานุวงศ์ ย่อมดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพ เห็นอกความทจะพึงยกตเคยน ไม่ควรกต่าแห่งการเมือง ซึ่งเป็นกรงานที่นำมาทงในทางพระเดชและพระคุณ ย่อมอยู่ในวงอันจะตจะตถกตถกขมประการหนึ่ง อกประการหนึ่งเพื่อความสงบเรียบร้อยดีมคร ดีมานเป็น อนหนึ่ง อนเดียวกัน ในระหวางเจ้านายกับราษฎร พระบรมวงศานุวงศ์สมควรดำรงอยู่เห็นอการเมือง เพราะในทางการเมืองย่อมจะนำมาซึ่งความขมขั้น และกระทบกระเทือนกันได้ง่าย เช่นในเวตาเมื่อทำ Electoral campaign ซึ่งต่างฝ่ายต่างหาโยกาส์ Attack ซึ่งกันและกันเบตน และทมหากหนดประการนั้น กตงเนื่องจากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนเอง.

(๒) บุคคลหนวก หรือเบนไป หรือคาบอดตงตงชาง ขอน

พึงสังเกตว่ามกบใจ กวาง กวางทงมกบแกมม ตถชเลือกตั้งตามทกถาว มาแตง ตช เมอบคตไดหนวกกต เป็นเบกต หรือคาบอดตงตงชางกต แมตชอย่างหนงชอย่างใด ก็เบอนอนขาดตถกตจะตมครรับเลือกตั้ง แต่ทงนกเบนการตมครวแตง เพราะบุคคลชงมชากวตถกถาวน ย่อมเห็นได้วาระไปจาหนชมูเจนราษฎรได้อย่างไร

(๓) ผู้ตบตาผู้เลือกตั้งให้โทษ ซึ่งห้ามปรามการนท.เพราะว่า

ผู้ตบตาผู้เลือกตั้งยอมเป็นท.พึงรังเกียจแก่ประชาชน ประการหนึ่ง และ
โดยมาก ย่อมไม่สมบูรณ์ด้วยสถิติมี ประการหนึ่ง จึงไม่
สมควรจะมาเป็นผู้แทนราษฎร ส่วนนายผู้เลือกตั้งให้โทษคืออะไรนท.
ต้องถือตามพระราชบัญญัติว่าด้วยนายผู้เลือกตั้งให้โทษ เช่น มอฬ
ผู้ กนชา ๆ เป็นต้น และต้องเป็นผู้ที่ผู้เลือกตั้งหรือผู้เลือกตั้งประจำ
เช่นคนคิดเงิน คิดกนชาเป็นต้น ถ้าผู้เลือกตั้งนั้นเพราะครั้งคราว เช่นเพิก
บ้างบดโรค บ้างตทกชนน ไม่นับว่าเป็นผู้เลือกตั้ง.

๔. บุคคลผู้ตบตา ซึ่งค่าตงไม่ตั้งให้พ้นจากคดี ชยณ

กฎหมายเดิมได้บัญญัติห้ามไว้ แต่พึงเห็นจากตำแหน่งผู้แทนราษฎร
นน มีหน้าที่อันสำคัญในทางการเมือง จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่ง
ที่จะต้องให้โดยบุคคลดี และบริสุทธิ์ ไม่เป็นท.นท.นท. บุคคลผู้
ใดชยณว่าเป็นบุคคลผู้ตบตา ย่อมไม่น่าเป็นท.นท.นท.ได้ และเรียก
ว่าไม่มีอะไร จะต้องรับผิดชอบเกี่ยวของด้วยกบการบ้านเมือง ฉะนั้น
จึงไม่สมควรที่จะให้สิทธิในการนี้ เว้นแต่เมื่อค่าตงได้ตั้งให้พ้นจากคดี
แล้ว ส่วนบุคคลผู้ตบตาชยณอย่างใดนท. ต้องถือตามกฎหมาย
ลักษณะผู้ตบตาที่ชยณ

บทที่ ๓

ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่ ๒ ปีขึ้นไป

โดยได้พ้นโทษมาไม่ถึง ๕ ปี ๆ

ชยณเป็นเหตุการท.บัญญัติชยณใหม่ โดยกฎหมายฉบับเดิมไม่มี

กฎหมายการเลือกตั้ง

มีแต่บัญญัติในข้อบทคดีประพฤดิ์เพ็ดเบ็นอาจัน (ตุมาตรา ๖ (๒) พ.ร.บ. เดอกตง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก็ไขเพ็ดเคิม พทศักรารช ๒๔๗๖ ฉบบัที่ ๒) ซึ่งค้ำว่า ประพฤดิ์เพ็ดเบ็นอาจันนึ เป็นควมที่เป็ดไดยาก เบ็นบัญญัติไม่แน่อน พระราชบัญญัติระบบนัจเป็ดยนหัดถการใหม่ ซึ่งบทบัญญัติใหม่ทาเห็บญทาหมดไป และกึเบ็นการเหมาด้อมดัวที่บทคดีญคยตองค้ำพพากษาไมทางอาญา ยนเบ็นทคอรวงเกยจเมือพนมายังไมถึง ๕ ปี จึงไมด้อมคอรให้มดีชชในการเบ็นผู้แทนราชฎว แต่ควมผดนนเว็นจากควมผดดัวนตัว และฐานประมาท

บทที่ ๔

ก. ม้อายุไมต่ำกว่า ๒๓ บบวิบูรณ

ในวันแรกแห่งระยะเวลาซึ่งกำหนดให้ มีการเลือกตั้ง

ชอน การน้อยุเบ็นไปเซ่นเดยวกับทกดาวดว สำหรับผู้มดีชช เดอกตง ด้อนทกกำหนดชอยดิ่งถวามดีชชเดอกตง ๓ ปีค้อ ๒๓ บนนกนัจจะ.นองคยเหคผดเหตถน ค้อบคคคตชอย ๒๐ ปี เบ็นผู้บวรตททวจะตามกฎหมายฉว และตามประเพณชองพระพุทศค้ำนากถึงเกณทให้ชปล่มบท เมือชอย ๒๓ บบวิบูรณกถกกำหนดเชารบราชการททวตามหนาทชองพดเมือ และเมือชอย ๒๓ บบวิบูรณกึเบ็นชนพนภาระทงทางประเพณและทางบานเมือฉว หนีควาเบ็นผู้มควมรูและดัดดัมปชญญชอนคอรแก้ทกำหนดเบ็นผู้แทนราชฎวได้ ในเรืองก้ำหนดชอยน ชรรมญชอครวกำหนดไเวเพียง ๒๐ ปี และพระราชบัญญัติ

เลือกตั้งระบบที่ ๒ กำหนดไว้ ๓๐ ปี ส่วนระบบอื่น ๆ คงกำหนด ๕๓ ปี
เท่ากัน

๗. มีความรู้ไม่ต่ำกว่าประถมศึกษาสามัญ ฯ

ความรู้ประถมศึกษาสามัญตามที่กำหนดนั้น ถัดจากหลักสูตรของ
กระทรวงธรรมการ หรือความรู้ซึ่งกระทรวงธรรมการรับรองว่าเทียบ
ได้ไม่ต่ำกว่านั้น ทั้งนี้เพราะการศึกษางานแห่งมิได้ถือหลักสูตรของ
กระทรวงธรรมการ บางแห่งก็มีหลักสูตรไม่ตรงกันเช่น จึงให้
โอกาสไว้ให้กระทรวงธรรมการเป็นผู้เทียบให้ มิฉะนั้น จะเป็นการ
บังคับว่าทุกคนจะต้องได้ศึกษาในโรงเรียนของกระทรวงธรรมการ
หรือทำให้หลักสูตรของกระทรวงธรรมการ อันจะไม่เป็นการเต็มอภาค
อนึ่ง หลักความวิทักษาหนดเพียงประถมศึกษาสามัญนั้น ว่าที่
จริงก่อนจะเข้าไป แต่ทงนั้นจะมีเหตุผลที่มากคือ บทบัญญัติเฉพาะ
ภาคแห่งรัฐธรรมนุญก็ได้ถือเอาการศึกษาประถมศึกษาสามัญเป็น
เกณฑ์ที่จะให้ราษฎรได้มีสิทธิโดยสมบูรณ์ และเพราะการศึกษาตาม
ชนบทยังไม่ถึงขั้นสูง ๆ ทวกัน หากกำหนดไว้ดังนี้จะเป็นการตัดสิทธิ
ของชาวชนบทไปในตัว ออกประการหนึ่ง ความรู้ของผู้แทนนั้นมีใช้
สำคัญเฉพาะในการศึกษา แต่ความรู้ความชำนาญในกิจการย่อม
สำคัญเหมือนกัน เช่นบุคคลบางคนมีการศึกษาคำ แต่มีความรู้ในทาง
อาชีพต่าง ๆ ดี เช่นความรู้ในการค้าขาย การถลุงกรรม หัตถกรรม ฯ
เป็นต้น ซึ่งในสภาพแทนราษฎรย่อมต้องการผู้มีความรู้ในกิจการ
ต่าง ๆ ด้วยไม่น้อย ดังนั้น การกำหนดความรู้สูงหรือต่ำจึงย่อมจะมีผล
ดีไม่ขัดแย้งกันทั้งสองทาง

หมวดที่ ๔

บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งและการสมัครรับเลือกตั้ง

เพื่อความเรียบร้อยในอันที่จะให้ราษฎรได้ใช้สิทธิเลือกตั้ง
ร่วมกันในการเลือกตั้ง กฎหมายจึงได้บัญญัติถึงการทำบัญชีรายชื่อ
ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและวิธีการสมัครรับเลือกตั้งไว้ ดังจะได้กล่าวต่อไป

ส่วนที่ ๓

บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ตั้งแต่กล่าวแล้วว่า ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งนั้น แม้จะมคอ
สมัครรับเลือกตั้งไม่ต้องขอห้ามด้วยประการใด ๆ แต่กต แต่การที่จะ
ออกเสียงลงคะแนนได้ จำต้องมีชื่อปรากฏในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ
เลือกตั้งตามที่กรรมการอำเภอได้ประกาศไว้ในหน่วย ลงคะแนนหน่วยใด
หน่วยหนึ่ง ถ้าหากไม่มชื่อในบัญชีดังกล่าวแล้ว ก็จะออกเสียงลง
คะแนนไม่ได้ เป็นการผิดสิทธิไปในตัว ฉะนั้น บัญชีรายชื่อฉบับ
ซึ่งสำคัญในการเลือกตั้งประการหนึ่ง ซึ่งกฎหมายได้วางบทบัญญัติ
ไว้ดังจะกล่าวต่อไป

บทที่ ๑

การทำบัญชี

บัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องมีเป็นหลักฐานเพื่อให้ราษฎรทราบ
ว่ามีได้ มสิทธิจะได้ใช้สิทธิของตนตามหน้าที่ การทำบัญชีนี้ พระราช
บัญญัติ ฯ มาตรา ๓๒ ได้กำหนดหลักการไว้ ซึ่งจำแนกออกได้ดังนี้

กฎหมายการเลือกตั้ง

๓. เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการอำเภอแห่งหนึ่งหรือสองแห่งนั้น ๆ
จัดทำเมื่อใดมีประกาศพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งผู้แทนราษฎรแล้ว

๔. บัญชีนั้นให้ทำขึ้นสำหรับหน่วยลงคะแนนเป็นหน่วย ๆ คือ
หน่วยลงคะแนนหน่วยหนึ่งกับบัญชีเป็นส่วนหนึ่งไม่ปะปนกัน

๕. รายชื่อจะทำขึ้นเป็นบัญชีนั้นให้ถือตามทะเบียนสำมะโนครัว
ที่ได้สำรวจครั้งสุดท้าย และได้นักไขเพิ่มเติมเท่าที่มหาดฐานจะ

ทราบได้ /

ข้อกำหนดทั้ง ๓ ข้อนี้ ล้มควรทำความเข้าใจเพิ่มเติมคือไป คือ

๓. การจัดทำบัญชีของกรมการอำเภอหนึ่ง หากไขจะต้องถือเป็น
การตายตัวเด็ดขาดว่า คือเมื่อใดมีพระราชกฤษฎีกาให้กรมการเลือกตั้ง
แล้วจึงจะเริ่มทำได้เช่นนั้นไม่ ถ้าหากบัญชีรายชื่อของเดิมมีอยู่แล้ว

เมื่อกรมการอำเภอทราบข้อเท็จจริงอันควรจะต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ถูก
ต้องประการใดก็ยอมทำได้ ตัวอย่าง เช่นบุคคลที่ช่วยเพียงครบ ๒๐ ปี
บริบูรณ์ โดยยังมีได้เข้าอยู่ในบัญชีรายชื่อมาก่อนนั้น ย่อมจะเป็น
จำนวนไม่น้อยทุก ๆ ปี ซึ่งทั้งนี้กรมการอำเภอยอมทราบได้จาก

ทะเบียนสำมะโนครัว จึงเป็นหน้าที่ที่จะเพิ่มรายชื่อบุคคลจำพวกนี้เข้า
ในบัญชีผู้มั่งคั่งได้ หรือเช่นเมื่อปรากฏว่าบุคคลผู้มั่งคั่งเลือกตั้ง

คนใดตายลง ก็ยอมเป็นหน้าที่ที่จะต้องหมายเหตุขอกจากบัญชี ดังนั้น
ส่วนที่กฎหมายบัญญัติความไว้เป็นเชิงจำกัดเช่นนั้น ก็พออนุมานได้ว่า

เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งแล้ว กรมการอำเภอต้องจัดทำบัญชี
รายชื่อ เพราะบัญชีรายชื่อผู้มั่งคั่งเลือกตั้งของเรามีเดิมอยู่แล้วเป็นประจำ

ฉะนั้น ย่อมทำขึ้นเป็นคราว ๆ ตามการสำรวจสำมะโนครัว และโดย

กฎหมายการเลือกตั้ง

มีความหมายต่อไปถึงการ ทำให้ถูกต้องครบถ้วนตามข้อกำหนดอื่น ๆ อีกด้วย

๒. บัญชีนามได้ทำรวมคือน้องกันทั้งอำเภอ ให้แยกออกเป็น ส่วน ๆ ตามหน่วยลงคะแนนที่มี เพื่อความสะดวก ไม่สับสนปะปนกัน และในเรือนได้มีกฎกระทรวงมหาดไทยข้อ ๕ บัญญัติความเพิ่มเติมไว้ อีกว่า "ถ้าหน่วยลงคะแนนใด แบ่งเขตการปกครองเป็นหมู่บ้าน ให้ทำบัญชีรายชื่อเป็นหมู่บ้าน ถ้าหน่วยใดมีได้แบ่งหมู่บ้านก็ให้ทำ บัญชีรายชื่อเรียงตามเลขบ้าน ทั้งนี้เพ้ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มี สหสิทธิ์เลือกตั้ง หมายความว่า และท้องที่ซึ่งมีได้แบ่งการปกครองเป็นหมู่บ้าน นั้น กรมเช่นเขตอำเภอชนในของจังหวัดพระนคร ถ้าไม่กำหนดไว้ ดังนี้ การปิดประกาศในท้องที่เช่นนี้ไม่ปรากฏหลักฐานจะให้ทำ อย่างไร อันจะไม่สะดวกเรียบร้อยแก่การปฏิบัติด้วย

๓. การทำบัญชีให้ถือรายชื่อจากทะเบียนสำมะโนครัวซึ่งสำรวจ ครองหลังที่สุด นั้น เพียงเวลานการสำรวจสำมะโนครัวครั้งหลังที่สุด ของประเทศไทยคือ การสำรวจเมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ และได้แก้ไขเพิ่มเติมเท่าที่หลักฐานจะทราบได้ คือดังที่กล่าวแล้วใน ข้อ ๑

บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ถือจากทะเบียนสำมะโนครัวเช่น นั้นไม่เป็นความสะดวก และไม่ใครจะถูกต้องเรียบร้อยดังปรากฏข้อเท็จจริงมาแล้ว ด้วยการสำรวจสำมะโนครัวประมาณว่า ๓๐ ปี จะมี สหสิทธิ์ครั้งหนึ่งเป็นอย่างดี และตามธรรมดาก็ไม่ใครจะถูกต้องครบถ้วน การที่จะให้บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเรียบร้อย ก็โดยจะต้องทำบัญชี

จุดระเบียบผู้มีสิทธิชนเป็นเฉพาะ และระเบียบการแจ้งความแก้ไข
เปลี่ยนแปลงดังที่บางประเทศได้ปฏิบัติอยู่ การที่ประเทศไทยยังมีได้
ทำเช่นนั้น ก็มาจะยังขัดข้องด้วยทันท่วงที แต่พอจะคาดได้ว่าคงจะได้
กระทำในกาลต่อไป

บทที่ ๒๒

การประกาศบัญชีรายชื่อ

บัญชีรายชื่อชน กำหนดโดยกบว โดยยังตั้งถาวรเช่นที่ว่าการ
อำเภอ ไม่ประกาศให้แพร่หลาย ผู้ใดที่ใครสนใจต้องการทราบก็ไป
ตรวจสอบเองยังที่ว่าการอำเภอ นั้น ย่อมไม่เป็นความสะดอก ทางการ
ประสงค์ให้ราษฎรได้ทราบสิทธิของตนโดยทั่วไป เพื่อจะได้ปฏิบัติกร
ใช้สิทธิโดยทงหน้า ฉะนั้นกฎหมายจึงได้บัญญัติให้การประกาศ
บัญชีรายชื่อ ดังมีความตามพระราชบัญญัติมาตรา ๓๓ กำหนดให้
การไว้ ซึ่งจำแนกออกได้ดังนี้

๑. คณะกรรมการอำเภอเจ้าของท้องที่จะต้องประกาศบัญชีราย-
ชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งก่อนวันกำหนดเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

ร. ๓๐)

๒. บัญชีรายชื่อชนจะต้องประกาศไว้ ณ ที่ซึ่งเห็นได้ง่ายส่วนหนึ่ง
และณ ที่เลือกตั้งแต่ละหน่วยตงครแนชออกส่วนหนึ่ง

อนึ่ง ในเรื่อง นมกฎกระทรวงมหาดไทยข้อ ๖ บัญญัติความ
เพิ่มเติมไว้ว่า บัญชีรายชื่อชนใหม่คประกาศไว้ดังนี้

ก. ถ้าหน่วยตงครแนชใดแบ่งเขตการปกครองเป็นหมู่บ้าน

กฎหมายการเลือกตั้ง

บัญชีรายชื่อสำหรับผู้สมัครเลือกตั้งหมู่บ้านใด ให้ปิดไว้ ณ ที่ซึ่งเห็นได้
ง่ายในหมู่บ้านนั้น

ข. ถ้าหน่วยลงคะแนนใด มีใบแจ้งเขตการปกครองเป็นหมู่บ้าน
บัญชีรายชื่อ ผู้สมัครเลือกตั้งสำหรับหน่วยลงคะแนนนั้น ให้แบ่งออก
เป็นส่วนไม่น้อยกว่าสี่ส่วน และแต่ละส่วนให้ปิดไว้ ณ ที่ซึ่งเห็นได้ง่าย
ใกล้ที่อยู่ของผู้สมัครเหล่านั้นเท่าที่จะทำได้ ภายในหน่วยลงคะแนนนั้น

ค. ให้ประกาศบัญชีรายชื่อผู้สมัคร สำหรับ หน่วยลงคะแนน แต่ละ
หน่วยไว้ ณ ที่เลือกตั้งหมู่บ้าน

ข้อกำหนดดังกล่าวมานี้ สัมควรทำความเข้าใจเพิ่มเติมต่อไปคือ

๑. การที่กำหนดให้อำเภอประกาศบัญชีรายชื่อ ก่อนวันเลือกตั้ง
ไม่น้อยกว่าสามสิบวันนั้น ก็เพื่อให้มีเวลาพอสำหรับผู้สมัครจะได้
ตรวจสอบชื่อของตนๆ และรายชื่อของผู้ใดขาดไป ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้
ร้องขอต่อกรรมการอำเภอก่อนวันเลือกตั้งสิบห้าวัน ก็จะได้มีโอกาส
เพียงพอ หรือผู้สมัครคนใดเห็นว่าปรากฏชื่อตามบัญชีนั้นคนใดเป็น
ผู้ไม่สมัครเลือกตั้ง ก็ให้ร้องขอต่อกรรมการอำเภอให้ถอนชื่อออก
ได้ภายใน ๑๕ วัน ก่อนวันเลือกตั้ง ก็จะได้มีเวลาเพียงพอเช่นเดียวกัน

๒. ข้อกำหนดในการปิดประกาศบัญชีรายชื่อที่แยกแยะไว้หลาย
ประการนั้น ก็เพื่อความสะดวกทั่วถึงและเห็นได้ง่ายแก่ผู้สมัครทั้ง
หลาย จะได้ไม่เป็นเหตุให้ขาดองค์เสียสิทธิ์ สรรบเรียงบัญชีรายชื่อจะ
ต้องประกาศในที่เหล่านั้น

ก. ทลหน่วยลงคะแนนและที่เลือกตั้ง

ข. หน่วยลงคะแนนใดหมู่บ้าน ให้ปิดไว้ทุกหมู่บ้าน

ค. หน่วยงคะเนนที่ไม่มหุบ้าน ใหญ่ดไม่น้อยกว่าสี่แห่ง (ซึ่งมีในเขตอำเภอชนในจังหวัดพระนคร)

ง. ใหญ่ดไว้จนทชงเห็นได้ง่าย คคเป็นทสาธารณะ และให้ใกล้คยู่ของมผู้สมัครเหตานั้นเท่าทจะทำได้

นอกจากนั้น การปฏิบคของเจ้าหน้าทฝ่ายปกครองยงได้ใช้วิธีประชุมราษฎรตามหมู่บ้าน อ้างวรายชื่อในบัญชีใหญ่ดเสียก่อน แลวจบคประกาศไว้ เป็นการช่วยให้ผู้สมัครได้ทราบเรื่องเร็วชนอกคถ่วงหนง

บทที่ ๓

การร้องขอใส่ชื่อในบัญชี

เพราะเหตุทลอว่าการเลือกตั้งเป็นสิทธิ์สำคัญของราษฎร จึงได้มีการทำบัญชีรายชื่อ และประกาศโดยเปิดเผยให้เป็นความสะอาดคังกล่าวมาแต่ด แต่บัญชีนั้นยอมจะมผิดพลาดคบกพร่องได้เป็นธรรมดา ฉะนั้น เพอมีให้ราษฎรคองได้ยสิทธิ์ กฎหมายจึงบัญญัติให้มการร้องขอใส่ชื่อเพิ่มเติมในบัญชีได้ คังปรากฏความคามาตรา ๓๕ ซึ่งจำแนกออกได้คังน

๓. ผู้ใดไม่มชื่อในบัญชี ผู้สมัครเลือกคังในหน่วยง คระเนนใด ถ้าเห็นว่าคนสมควรมชื่อเป็นผู้สมัครเลือกคังในหน่วยนั้น ก็ให้ยื่นคำร้องคอคณะกรรมการอำเภอให้คังชื่อคนในบัญชีภายในสิบห้าวัน ก่อนวันกำหนดเลือกตั้ง

กฎหมายการเลือกตั้ง

๒. ถ้าคณะกรรมการอำเภอเห็นว่าผู้ร้องเป็นผู้มีสิทธิจริง ก็ให้
เดิมชื่อลงในบัญชีโดยเร็ว แต่ถ้าเห็นว่าผู้ร้องไม่มีสิทธิตามกฎหมายก็
ให้สั่งยกคำร้องโดยเร็วเช่นกัน

๓. หากผู้ร้องไม่พอใจคำสั่งของคณะกรรมการอำเภอ ก็มีสิทธิ
ยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาคำสั่งได้อีกครั้งหนึ่ง โดยยื่นคำร้องต่อศาล
จังหวัดนั้น และไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนิน กระบวน
พิจารณา ให้ศาลดำเนินการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่งโดยเร็ว และวินิจฉัยว่ามีคำสั่งว่าให้ตั้งบัญชีรายชื่อตามคำ
ร้องหรือไม่ คำสั่งของศาลนั้นให้ถือเป็นที่สุด (ทั้งนี้อนุโตมตาม
มาตรา ๒๓)

ข้อกำหนดดังกล่าวมานี้ ก็เพื่อเป็นการป้องกันหรือสงวนสิทธิ
ของราษฎรมิให้เสียเปล่า ทั้งบังคับให้ศาลและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติกร โดย
เร็ว เพื่อทนเวลาการใช้สิทธิ และไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลให้เป็น
การหมดเปลืองของตัว แต่การร้องครั้งแรกของผู้ร้องต่อคณะกรรมการอ่า
เภอ นั้น จะต้องภายในสิบห้าวันก่อนวันกำหนดเลือกตั้งซึ่งกมเวลาพอ
สมควรแล้ว เพราะบัญชีรายชื่อจะต้องประกาศก่อนวัน กำหนดเลือก
ตั้งไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

บทที่ ๔

การร้องขอให้ถอนชื่อในบัญชี

ตั้งกล่าวแล้วว่า บัญชีรายชื่ออาจผิดพลาดบกพร่องได้ และสิทธิ
การเลือกตั้งนั้นสมควรได้แต่เฉพาะบุคคลผู้สมัครและคณะผู้สมัคร

กฎหมายการเลือกตั้ง

ถูกต้องดังที่กฎหมายกำหนดไว้จริงๆ ด้วยเหตุดังนี้ กฎหมายจึงได้บัญญัติให้สิทธิแก่บุคคลอื่นที่จะคัดค้าน ขอร้องให้ถอนชื่อบุคคลใดออก จากบัญชี เพราะเหตุที่ไม่มีสิทธิเลือกตั้งได้ ดังมีความตามมาตรา ๓๖ บัญญัติไว้ ซึ่งจำแนกออกได้ดังนี้

๑. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนใดเห็นว่า ตามบัญชีรายชื่อที่เขาประกอบร่าง กาศนั้น มีบุคคลใดที่ไม่มีสิทธิเลือกตั้งได้ตามกฎหมาย ก็มีสิทธิยื่นคำ ร้องต่อคณะกรรมการอำเภอให้ถอนชื่อบุคคลนั้นออกเสียได้ แต่ต้อง ร้องคัดค้านก่อนวันกำหนดเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

๒. เมื่อคณะกรรมการอำเภอพิจารณาแล้ว จะต้องมีคำสั่งให้ถอน ชื่อหรือยกคำร้องเสียก็ได้ ให้แจ้งแก่บุคคลทั้ง ๒ นั้นทราบโดยเร็ว

๓. บุคคลทั้ง ๒ นั้น ถ้าฝ่ายใดไม่พอใจคำสั่ง ของคณะกรรมการ อำเภอก็มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัด ได้อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งศาลจะได้ พิจารณาวินิจฉัย และมีคำสั่ง เป็น การ เต็ดขาดโดยอนุโตม ปฏิบัติตาม มาตรา ๒๓

ข้อกำหนดดังกล่าวมานั้น พึงสังเกตว่า ผู้ที่จะร้องคัดค้านได้นั้น ณะเพราะ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เท่านั้น ผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งจะร้องไม่ได้ และ ก็ไม่จำกัดเขตการร้อง คือขอรับชื่อว่าผู้มีสิทธิแล้ว ย่อมร้องได้ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นเขตใดก็ตาม ทั้งนี้เพราะว่าสิทธิเลือกตั้งนั้นบรรดา ผู้มีสิทธิย่อมเป็นเจ้าของทุกคน จึงมีหน้าที่ของกรมให้บุคคลใดมาถัก ดอบใช้โดยที่ตนไม่มี ฝ่ายผู้คัดค้านนั้น ถ้าเห็นว่าตามสมควรมีสิทธิ ก็ มีทางต่อสู้ให้ประจักษ์ความจริงได้จนถึงศาลชั้นที่สุด

กฎหมายการเลือกตั้ง

ส่วนที่ ๒

การสมัครรับเลือกตั้ง

กำหนดความยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งนั้น ย่อมจะระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกาให้คำวินิจฉัยการเลือกตั้ง เช่นพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๔๗๓ ตราไว้เมื่อวันที่ ๓๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๓ ว่า "การยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งให้ยื่นได้ในระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๓ - ๓๕ ตุลาคม ๒๔๗๓" ดังนั้น และจังหวัดต่าง ๆ ย่อมจะได้ประกาศข่าวอภภายในเขตจังหวัด เพื่อให้เป็นที่แพร่หลายทราบทั่วกัน ตามแบบ ร. ๓๓ ซึ่งกำหนดความรับผิดชอบตรงกับที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกา ผู้ใดมีความประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งในเขตใดก็ให้ไปยื่นใบสมัครต่อข้าหลวงประจำจังหวัดซึ่งเขตเลือกตั้งนั้นคงอยู่ และการยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรนั้น มีข้อกำหนดและวิธีการดังกล่าวต่อไปนี้

บทที่ ๑

ข้อกำหนดเบื้องต้น

ในเบื้องต้น ผู้สมัครรับเลือกตั้ง จะต้องพึงระวังในข้อกำหนด ๓ ประการ คือ

๑. ต้องเป็นผู้มีลักษณะและคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ดังที่กล่าวแล้วในหมวดที่ ๓ ส่วนที่ ๒
๒. จะสมัครได้เฉพาะเขตใด เขตหนึ่ง แต่เขตเดียวตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๔

กฎหมายการเลือกตั้ง

๑๐๕

๓. สำหรับข้าราชการ (นอกจากข้าราชการการเมือง) หรือ พนักงานเทศบาล

ก. เมื่อมีเงินเดือนและตำแหน่งประจำในจังหวัดใด จะสมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดนั้นไม่ได้

ข. เมื่อได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ต้องลาออกจากตำแหน่งประจำการ และเพราะในส่วนของข้าราชการให้มติดังกล่าวไว้ว่า เห็นจำเป็นด้วยเหตุที่ทดแทน ถ้าเป็นข้าราชการทหาร ก็อาจรับเบี่ยงทดแทนมาอนุญาตตามระเบียบของทหาร

ค. ข้าราชการผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อออกจากสมาชิกภาพโดยไม่มีความเสียหาย ประสงค์จะเข้ารับราชการในชั้นและอันดับที่ได้รับอยู่ในขณะได้รับเลือกตั้ง ให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุมัติ

ส่วนข้าราชการการเมืองนั้น คงสมัครได้เช่นบุคคลทั่วไป ไม่อยู่ในข้อห้ามนี้

ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติมาตรา ๑๘

ข้อควรอธิบายในทบทวนเพราะเรื่องข้าราชการและพนักงานเทศบาลที่ประจำในจังหวัดใด ถ้าให้สมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดนั้นได้ ย่อมเป็นทางได้เปรียบบุคคลอื่น ๆ มาก เพราะอาจอาศัยอำนาจหน้าที่หรือโอกาสในราชการทำการโปรปะกัณหาหาคะแนนได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้การหาคะแนนยังเป็นช่องทางอาจให้เกิด

ความเสื่อมเสียแก่ราชการได้ออกด้วย ฉะนั้น เพื่อความยุติธรรม จึง
 ได้บัญญัติห้ามไว้ แต่เมื่อประสงค์จะไปสมัครในจังหวัดอื่นได้นั้น ก็
 คงสมัครได้อย่างบุคคลทั่วไป เพราะถือว่าเมื่อไปนอกเขตจังหวัดแล้ว
 ก็ไม่ อำนาจหน้าที่ อันจะเป็น มูลให้เกิดความได้เปรียบ เสียเปรียบ แก่
 บุคคลอื่น ๆ ชาติใด แต่เมื่อได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรแล้ว ก็
 จำต้องตาออกจากตำแหน่งประจำการ เพราะข้าราชการประจำไม่เกี่ยวข้อง
 กับการเมือง ถ้าไม่เหลือออกกจากเป็นเหตุให้เสื่อมเสียราชการใน
 หน้าที่ แต่คงได้รับบำเหน็จบำนาญเป็นการทดแทน และเมื่อออก
 จากตำแหน่งภาพโดยไม่มีความเสียหาย ก็คงกลับเข้ารับราชการได้อีก
 โดยเจ้ากระทรวงรับบรรจุได้ทีเดียว ไม่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนด
 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

วัตถุประสงค์แห่งบทบัญญัติในวรรคนี้ ดำเนินไปในทางที่จะรักษา
 ประโยชน์ทุก ๆ ฝ่าย ซึ่งนับว่าเป็นทางธรรมอยู่มาก แต่โดยข้อ
 เท็จจริงที่ปรากฏทำให้รู้สึกว่า การที่ให้ข้าราชการประจำสมัครรับ
 เลือกตั้งได้นั้น เป็นความยุ่งยากแก่ฝ่ายบริหารอยู่มาก โดยเฉพาะ
 อย่างยง ข้าราชการผู้สมัครปัญหาการเลือกตั้งโดยตรง เช่นกรรมการ
 อำเภอ เป็นต้น เมื่อไปสมัครเสียแล้ว ก็ยอมทำให้งการในอำเภอซึ่ง
 เป็นหน้าที่ของผู้นั้นหย่อนลง แม้ข้าราชการส่วนอื่น ๆ ก็ได้ทำให้เสีย
 เวลาของราชการไปไม่น้อยเช่นกัน ส่วนข้าราชการการเมืองนั้น โดย
 นามได้บังคับอยู่แล้ว และโดยหน้าที่ก็ไม่อะไรเป็นประจำสำคัญเท่า
 ข้าราชการอื่น ๆ ฉะนั้นการที่กฎหมายเปิดโอกาสให้โดยไม่มีเงื่อนไข
 จึงเป็นการสมควร

หนึ่ง ในการสมัครรับเลือกตั้ง กฎหมายมาตรา ๘ ยังได้บัญญัติให้เมล็ดพืชพิเศษแก่บรรดาผู้สมัครใจอีกว่า นายจ้างทั้งปวง อนุโตมถึงทบวงการเมืองด้วย จะต้องให้ความสะดวกตามควรแก่ลูกจ้าง (อนุโตมถึงข้าราชการ) ในอันที่จะใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สมัครได้ใช้สิทธิตามใจสมัคร โดยทั่วหน้า

บทที่ ๒

วิธีการ

๑. การยื่นใบสมัคร ปฏิบัติตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา

๒๑, ๒๓, ๒๒, และ ๒๓ ดังต่อไปนี้

ก. วันที่จะยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งนั้น ต้องอยู่ในระยะวันที่ข้าหลวงประจำจังหวัดได้ประกาศรับสมัครตามแบบ ร. ๓๓ ในกฎกระทรวงมหาดไทยและผู้สมัครต้องไปยื่นด้วยตนเอง ณ ศาลากลางจังหวัด ซึ่งเขตเลือกตั้งนั้นตั้งอยู่

การที่ไปยื่นด้วยตนเอง ก็เพราะข้าหลวงประจำจังหวัดจะต้องทำการสอบก่อนจึงจะสั่งการได้

ข. ใบสมัครต้องใช้ตามแบบที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง (แบบ ร. ๓) และต้องมีคำรับรองว่าผู้สมัครมีความเต็มใจในการปกครองระบบรัฐธรรมนูญด้วยคามบริสุทธิ์ใจ

๒. การพิจารณาใบสมัคร

ก. ข้าหลวงประจำจังหวัดได้รับใบสมัครแล้ว ต้องลงบันทึก

กฎหมายการเลือกตั้ง

การรับไว้เป็นหลักฐานในวันนั้น และออกใบรับให้แก่ผู้ยื่นใบสมัครไป
(แบบ ร. ๓๘)

ข. ข้าหลวงประจำจังหวัดต้องสอบถาม ผู้สมัครจะสมัครรับ
เลือกตั้งได้ตามกฎหมายหรือไม่ ถ้าสอบถามเห็นว่าสมัครได้ ก็ให้
ประกาศรับไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด (แบบ ร. ๓๒) และแจ้งให้ผู้สมัคร
ทราบโดยเร็ว (แบบ ร. ๓๓)

ค. ถ้าข้าหลวงประจำจังหวัดไม่ยอมรับสมัคร ก็ต้องรับแจ้ง
ให้ผู้สมัครทราบโดยเร็วเช่นกัน (แบบ ร. ๓๕)

๓. การคัดค้านไม่รับสมัคร

ก. ผู้สมัครซึ่งถูกข้าหลวง ประจำจังหวัดปฏิเสธไม่รับสมัครนั้น
มีสิทธิยื่นคำร้อง ต่อ ศาล จังหวัด ให้พิจารณา และมีคำสั่งออก ชน หนึ่ง ได้
โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณา

ข. เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้ว ให้ดำเนิน การพิจารณาตาม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยเร็ว และวินิจฉัยมีคำสั่งว่า
ให้รับสมัครหรือไม่ คำสั่งของศาลนี้ให้ถือเป็นที่สุด (อุทธรณ์ ฎีกา
อีกไม่ได้) แล้วแจ้งคำสั่งไปยังข้าหลวงประจำจังหวัด โดยเร็ว

ค. ในกรณีที่ศาลสั่งให้รับสมัคร ให้ข้าหลวงประจำจังหวัด
ประกาศรับสมัครไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด และ ถ้าได้ คง กรรมการ
ตรวจคะแนนชนแล้ว ก็ให้แจ้งคำสั่ง ศาลให้กรรมการ ตรวจ คะแนน
ทราบโดยเร็วด้วย

ส่วนการใดที่ข้าหลวง ประจำจังหวัด และกรรมการ ตรวจ คะแนน

ได้ปฏิบัติไปตามคำสั่งเดิม ของ ข้าหลวง ประจำจังหวัด ก่อนได้รับทราบ คำสั่งคัดค้านอย่างอื่นนั้น เป็นอันล้มเลิกตามกฎหมาย

ข้อความวรรคท้ายนี้ ให้ถือว่าการใดที่ข้าหลวงได้สั่งปฏิบัติการไปแล้ว อันจะแก้ตามคำสั่ง คัดค้านนั้น ถ้าให้เป็นอย่างอื่นใช้ได้ ไม่เป็นการผิด ไม่ต้องยกทำใหม่ เช่นคำสั่งคัด ให้รับสมัครผู้ร้องคัดค้าน แต่คำสั่งไปถึงข้าหลวงประจำจังหวัดเมื่อการเลือกตั้งเสร็จไปแล้วคงน ก็ถือว่าการเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยชอบ ไม่ต้องรอฟันชันทำใหม่ ผู้สมัครที่คำสั่ง ให้สิทธิสมัครต้องยังยุติการเข้ารับสมัครไปด้วย

๕. การชำระเงินและส่งมอบรูปถ่าย

ก. ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด เมื่อข้าหลวงประจำจังหวัดได้แจ้งการรับสมัครแล้ว ต้องนำเงินและรูปถ่ายไปส่งมอบต่อข้าหลวงประจำจังหวัดภายใน ๗ วัน นับแต่วันได้รับหนังสือแจ้ง (แบบ ร.๓๓) คือ

(๑) เงินสำหรับเจ้าหน้าที่ใช้จ่ายในการเลือกตั้งเป็นจำนวนเงิน

๕๐ บาท

(๒) เงินประกันการสมัครเป็นจำนวน ๓๐๐ บาท

(๓) รูปถ่ายของตนขนาด ๒ นิ้ว เท่าจำนวนหน่วยลงคะแนน และจำนวนอำเภอที่มีเขตเลือกตั้งนั้น และเพิ่มอีก ๒ รูป (เพื่อขาดเมื่อเหลือ)

ข. เงินประกันการสมัครจำนวน ๓๐๐ บาทนั้น เมื่อเสร็จการเลือกตั้งแล้ว ข้าหลวง ประจำจังหวัด จัดการ คืน ให้แก่ผู้สมัคร เงิน

กฎหมายการเลือกตั้ง

แต่ผู้สมัครไม่ได้รับเลือกตั้ง และได้คะแนนไม่ถึง ๓๐๐ คะแนน ของจำนวนคะแนนทั้งสิ้นในเขตเลือกตั้งนั้น หรือถ้าผู้สมัครถอนการสมัครเสียเองก็ดี ให้รับเงินนั้น

๕. การประกาศรับหรือไม่รับ

ก. เมื่อผู้สมัครได้ปฏิบัติตามการครบถ้วนตามข้อ ๔ ก. แล้ว ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดประกาศชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง (แบบ ร. ๓๔) พร้อมทั้งรูปถ่ายและเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัคร (เครื่องหมายตามลำดับ) สำหรับใช้ในการลงคะแนนตามมาตรา ๓๗ วรรคสาม ศาลากลางจังหวัด ทว่าการอำเภอ และที่เลือกตั้งทุกแห่งในเขตเลือกตั้งของผู้สมัครโดยเร็ว (เพื่อให้ทราบได้เห็นทั่วกัน) พร้อมทั้งบัญชีรายนามผู้สมัครรับเลือกตั้งแห่งเขตเลือกตั้งใด ๆ ซึ่งข้าหลวงประจำจังหวัดได้รับไว้แล้วด้วยตามแบบ ร. ๓๗

ข. ถ้าผู้สมัครไม่ปฏิบัติตามให้ครบถ้วนตามข้อ ๔ ก. ภายในกำหนดเวลา (๗ วัน) ก็ให้ถือว่าเป็นอันพ้นจากเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ข้าหลวงประจำจังหวัดประกาศถอนชื่อจากเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง (แบบ ร. ๓๖)

หมวดที่ ๕

หน่วยลงคะแนน ที่เลือกตั้ง

และกรรมการตรวจคะแนน - เสมียนคะแนน

การลงคะแนนได้จัดให้มีเฉพาะเป็นหน่วย ๆ ภายในเขตเลือกตั้งหนึ่ง ๆ และเพื่อความบริสุทธิ์เรียบร้อยในการนี้ กฎหมายได้

กฎหมายการเลือกตั้ง

บัญญัติใหม่คณะกรรมการตรวจ คະແນແຕະ ເລີ່ມນະຄະແນນ ເປັນຜູ້ຕາເນນ
ການເປັນສ່ວນ ໆ ດັ່ງຈະໄດ້ກ່າວຕໍ່ໄປ

ส่วนที่ ๑

หน่วยลงคะแนนและที่เลือกตั้ง

การเลือกตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากจะได้กำหนดเขต
เลือกตั้งขึ้นเพื่อจำกัดให้ราษฎรผู้มีสิทธิภายใน เขตเลือกตั้งหนึ่ง ๆ
เลือกตั้ง ผู้แทน ขึ้นได้ เขตละ ๓ คน แล้ว ยังได้บัญญัติให้กำหนด
หน่วยลงคะแนน และ ที่เลือกตั้งขึ้นด้วย ดังจะได้กล่าวต่อไป

บทที่ ๑

หน่วยลงคะแนน

๑. ปรากฏความตามมาตรา ๕ วรรค ๒ ว่า "หน่วยลงคะแนน"
หมายความว่า พวงถิ่น ซึ่งกำหนดเพื่การลง คະແນນເຂັດຕັ້ງ ແຫ່ງ ໜຶ່ງ
ທົ່ວທັງ ຫຼື ສ່ວນໜຶ່ງຂອງປະເທດ ຫຼື ອື່ນໆ ຫຼື ສ່ວນ ໆ ແລະ
ວົງ ໜຶ່ງ ຫຼື ສ່ວນໜຶ່ງຂອງເມັດເປັນເອກະລັກໜຶ່ງ ເພາະເຂດເຂດເລັດຕັ້ງ
ໜຶ່ງ ໆ ນັ້ນຍ່ອມກວ້າງໃຫຍ່ ເຊັ່ນ ຈັງຫວັດທັງຈັງຫວັດ ດັ່ງນັ້ນ ຖ້າໃບແບ່ງ
ການລະແກນເປັນເອກະລັກ ໆ ຈະໃຫ້ມາລະ ຄະແນນ ຈຳ ນັດ ທີ່ ໜຶ່ງ ທີ່ ໃດແຫ່ງໜຶ່ງ
ແລ້ວ ກໍ່ຈະເປັນຄວາມດັ່ງບາກເຊັ່ນດຽວກັບກະຊວງກຸມາກ ແລະ ຜູ້ ທີ່ ບໍ່ ຈຳ
ໄດ້ ໆ ຈະພາກັນຮັ່ງເຄີຍ ຈຳ ນັດ ລະແກນ ຫຼື ບໍ່ ລະແກນ ຈະມາ ກໍ່ ໄດ້
๒. ปรากฏความตามมาตรา ๒๕ ว่า ตามปกติให้ใช้เขตตำบล

กฎหมายการเลือกตั้ง

หนึ่งเป็นหน่วยลงคะแนนหนึ่ง การกำหนดที่นั่งเพื่อหาความ
 สอดคล้องให้แก่ที่จะไปลงคะแนนเอง เพื่อให้ไปได้ก็ทำได้โดย
 ไม่ต้องเดือดร้อน และเพราะเหตุที่อาณาเขตของตำบลหนึ่ง ๆ ย่อม
 เป็นที่เข้าใจอยู่แล้วว่า ราษฎรย่อมไปมาได้ง่ายโดยสะดวก ทั้งรู้จัก
 เหวอแฉ่งทางอยู่แต่ไกล ฉะนั้น โดยปกติจึงให้กำหนดเอาตำบลหนึ่ง
 เป็นหน่วยลงคะแนนหนึ่ง

แต่ตามธรรมดาอาจจะมีตำบลบางตำบลเล็กเล็กไม่
 กว้างขวางใหญ่โตเต็มอกันทั่วไป หรือบางตำบลมีจำนวนราษฎร
 น้อย ฉะนั้นเพื่อที่จะให้หน่วยลงคะแนนต่าง ๆ มีปริมาณจำนวนราษฎร
 ใกล้เคียงกัน จึงได้มีบทบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕ วรรค ๒ ว่า "ใน
 กรณีที่จำนวนราษฎรในตำบลหนึ่งเขตใดเนื่อง ใกล้เคียงในอำเภอเดียวกัน
 รวมทั้งสิ้นไม่เกินสี่พันคน ความผลการสำรวจสำมะโนครัวครั้งหลังที่สุด
 คณะกรรมการจังหวัดจะประกาศให้ รวมตำบลเหล่านั้น เป็น หน่วยลง
 คะแนนหนึ่งเดียวก็ได้ แต่ห้ามมิให้ รวมกันเกิน กว่า สี่หมื่นตำบล
 ประกาศตั้งวางของระบบข้อที่ ๓ ตำบลที่รวมเป็น หน่วยลงคะแนนเดียวกัน
 นั้นด้วย จะต้องประกาศก่อนกำหนดวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสามสิบวัน"

๓. ข้อความดังกล่าวมาในเรื่องหน่วยลงคะแนนนี้ คงสรุปเป็น
 ข้อกำหนดดังต่อไปนี้

(๑) หน่วยลงคะแนนหนึ่ง โดยปกติให้ใช้เขตตำบลหนึ่ง เป็น
 หน่วยลงคะแนนหนึ่ง

(๒) จะรวมหลายตำบลเป็นหน่วยลงคะแนนหนึ่งก็ได้ แต่
 โดยเงื่อนไขดังต่อไปนี้

กฎหมายการเลือกตั้ง

๑๑๓

ก. รวมกันเกินสามตำบลไม่ได้

ข. ตำบลที่รวมต้องมีเขตติดต่อเนื่องติดต่อกัน และอยู่ในอำเภอ

เดียวกัน

ค. จำนวนราษฎรที่รวมกันต้องไม่เกินสี่พันคน

ง. อำนาจประกาศรวมกันเป็นของคณะกรรมการจังหวัด (ตามแบบ ร. ๕)

จ. ประกาศนั้นต้องระบุชื่อตำบลที่รวมกันทุกตำบล

ฉ. ต้องประกาศก่อนวันกำหนดเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

เงินใช้ทงนุกเพื่อความเรียบร้อย เหมาะสมและให้เป็นเหตุที่ฐาน

ทราบกันดีโดยเปิดเผยทั่วไป ราษฎรจะได้ไม่หลงผิดทำให้เสียสิทธิ

ของเขา และถ้ารวมกันหลายตำบลหรือรวมตำบลที่ไม่ติดต่อกันก็จะเป็น

ความไม่สะดวกถึงความปรารถนา หรือถ้าจำนวนราษฎรมากเกินไป

ก็จะทำการลงคะแนนให้หมดสิ้นทันกำหนดเวลาไม่ได้เป็นคน

บทที่ ๒๒

ที่เลือกตั้ง

๓. ที่เลือกตั้งคือที่ตั้งคะแนนของหน่วยลงคะแนนนั้นเอง ได้

กล่าวได้ว่า หน่วยลงคะแนนนั้นคือเขตของท้องที่ซึ่งได้แบ่งออกเป็น

หรือเป็นส่วน ๆ เพื่อให้ราษฎรในวงเขตนั้นได้ลงคะแนนในที่เดียวกัน

ฉะนกฎหมาย (มาตรา ๒๔) จึงได้บัญญัติใหม่ ที่เลือกตั้งขึ้นทุก

หน่วยลงคะแนน คือหน่วยลงคะแนนหน่วยหนึ่งกมที่เลือกตั้ง คือที่ตั้ง

คะแนนแห่งหนึ่ง

กฎหมายการเลือกตั้ง

๒. หน่วยลงคะแนนเป็นเขตคกวาง แคทเลือกตั้งหนึ่งเป็นล้าน
 ทระเพาะ ฉะนหน จึงตองมีการกำหนดว่าหน่วยลงคะแนนใดจะกำหนด
 ทเลือกตงณฑโต ซึ่งชอนเป็นหน้าทของคณะกรรมการอำเภอจะเป็นผู้
 กำหนดชน และประกาศให้ราษฎรทราบตามมาตรา ๒๕ ซึ่งการปฏิบัติ
 ของกรรมการอำเภอมีหลักพงพจารณาดังน

(๑) ต้องให้เป็นที่ตั้งสะดวกเหมาะสมและเป็นที่ซึ่งประชาชนเข้าออก
 ได้เพื่อการเลือกตั้ง

(๒) ต้องประกาศระบุว่า หน่วยลงคะแนนเดิมที่ทำการลงคะแนน
 เลือกตงอยุทโต เพื่อราษฎรได้ทราบ (ตามแบบ ร. ๗)

(๓) ต้องประกาศก่อนวันกำหนดเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

(๔) กฎกระทรวงมหาดไทยข้อ ๓ บัญญัติว่า ประกาศนั้นให้ปิด

ก. ณที่ว่าการอำเภอ

ข. ณที่เลือกตั้ง

ค. ทุกตำบลในหน่วยลงคะแนนนั้น ณที่ซึ่งเห็นได้ง่าย

๓. ทำการเลือกตั้งซึ่งจะใดกำหนดในสถานที่ใด ๆ ก็ตาม จะ
 ตองมีตักษณะและเครื่องประกอบในทางนี้ ซึ่งกฎหมายมาตรา ๒๖
 บัญญัติว่า ให้เป็นไปตามที่จะได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงมหาดไทย
 และซึ่งกฎกระทรวงมหาดไทยข้อ ๓๔ ได้กำหนดไว้ว่า

ก. ให้มีขนาดพอสมควรที่จะทำการเลือกตั้งได้สะดวก

ข. ให้มีคูหาสำหรับให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าไปทำการลงเครื่อง
 หมายในบัตรเลือกตั้งได้ โดยไม่เป็นภาระพิเศษ ไม่น้อยกว่า ๕ คูหา

กฎหมายการเลือกตั้ง

ค. ส่วนลักษณะประการอื่น และเครื่องประกอบ ให้นุมุโดย
ตามแผนผังท้ายกฎกระทรวง

โดยหลักการดังกล่าวมา การกำหนดที่ทำการลงคะแนนเลือกตั้ง
กึ่งสมควรที่จะได้เป็นสภาารณต์ถาน มีบริเวณและขนาดกว้างใหญ่พอ
ควรแก่จำนวนราษฎรในหน่วยนั้น คุกควรจะมีที่ใต้ อาจคำนวณ
ได้จากจำนวนผู้มีสิทธิและเวลาทำการ และเพราะการลงคะแนนถอ
เป็นความลับ คุกจึงต้องทำให้เป็นที่กำบังตาได้จริง ส่วนลักษณะ
และเครื่องประกอบตามแผนผังนั้น ปรากฏดังต่าง ๆ เหล่านี้

- (๑) โต๊ะกรรมการตรวจคะแนน
- (๒) เก้าอี้กรรมการตรวจคะแนนและเด็่มียนคะแนน
- (๓) ทิวางหีบบัตรเลือกตั้ง
- (๔) กระดานดำหรือสิ่งอื่นที่ใช่แทนได้
- (๕) บ้ายบัตประกาศ รัปถ่าย และเครื่องหมาย ประจำตัวผู้สมัคร
รับเลือกตั้ง
- (๖) บ้ายบอกที่ทำการเลือกตั้ง
- (๗) คุกางเครื่องหมาย
- (๘) ที่สำหรับลงเครื่องหมาย
- (๙) ภาชนะสำหรับทงเครื่องหมายประจำตัวที่เหลือ
- (๑๐) ทางเข้า
- (๑๑) ทางออก

ส่วนที่ ๒

กรรมการตรวจคะแนน และเสมียนคะแนน

การลงคะแนนเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเป็นกิจการสำคัญ จะต้องให้เป็นไปด้วยความถูกต้องเรียบร้อยและบริสุทธิ์ยุติธรรม และถ้าหากจะให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารหรือบุคคลทั่วไป เข้ามายุ่งข้องปฏิบัติการได้โดยไม่จำกัดก็อาจเป็นทางให้เกิดความไม่บริสุทธิ์เรียบร้อย และเกิดปัญหาหรือความครหาได้ ฉะนั้น กฎหมายจึงได้บัญญัติให้คณะกรรมการตรวจคะแนนและเสมียนคะแนนขึ้นเป็นคณะประจำทำหน้าที่เฉพาะหน้าที่การลงคะแนนเลือกตั้งทุกแห่ง นอกจากนั้น เพมิให้เป็นการพิสดารยิ่งขึ้น ยังกำหนดให้กรรมการสำรองไว้ตามสมควรทุกแห่งด้วย

บทที่ ๑

อำนาจการแต่งตั้ง

การแต่งตั้งกรรมการตรวจคะแนน กรรมการสำรอง และเสมียนคะแนนตลอดทั้งการตั้งปิดและตั้งบุคคลแทน เป็นอำนาจของคณะกรรมการอำเภอตามมาตรา ๒๗ จำนวนกรรมการตรวจคะแนนนั้นจะต้องมีประจำหน่วยลงคะแนนหนึ่งไม่น้อยกว่า ๓ คน ส่วนกรรมการสำรองจะมีหน่วยละกี่คนก็ได้ กรรมการอำเภอจะเห็นสมควรและเสมียนคะแนนต้องมีประจำหน่วยลงคะแนนหนึ่งไม่น้อยกว่า หนึ่งคนและการแต่งตั้งนั้น คณะกรรมการ อำเภอ จะ ต้อง ปฏิบัติ ตาม กฎกระทรวงมหาดไทย

กฎหมายการเลือกตั้ง

๑๑๓

ข้อ ๕ คือ ประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง และที่เลือกตั้งนั้น ๆ ตามแบบ ร. ๘ ให้ปรากฏว่าผู้ใดเป็นกรรมการตรวจคะแนน กรรมการดำรงของ และเลขาธิการคณะกรรมการประจำหน่วยลงคะแนนได้ด้วย

บุคคลที่จะแต่งตั้งได้ ไม่ได้

กรรมการตรวจคะแนน กรรมการดำรงของ และเลขาธิการหน่วย กรรมการอำเภอจัดตั้งขึ้นก่อนลงคะแนน มีใช้จะต้องบุคคลใด ๆ เป็นได้หรือไม่ กฎหมายมาตรา ๒๘ ได้บัญญัติขะนั้นบุคคลที่จะเป็นได้ และไม่ได้ไว้ดังนี้

(๑) บุคคลที่จะตั้งเป็นกรรมการ กรรมการดำรงของ และเลขาธิการ คณะกรรมการ คือ

- ก. ต้องเป็นบุคคลที่มั่งคั่งพอ
- ข. ต้องเป็นผู้มีความประพฤติดี
- ค. ต้องสามารถอ่านและเขียนหนังสือไทยได้

(๒) บุคคลที่ต้งเป็นกรรมการและกรรมการดำรงของไม่ได้ คือ

- ก. ข้าราชการประจำการ
- ข. นายกรัฐมนตรี และมนตรีเทศบาล
- ค. พนักงานเทศบาล
- ง. ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

(๓) ห้ามมิให้ตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นเลขาธิการ

ข้อบัญญัติดังกล่าวมานี้ จะเห็นว่าในส่วนบุคคลที่จะตั้งเป็นกรรมการ

กฎหมายการเตือนภัย

การตรวจคะแนน กรรมการตำรวจ และเสมียนคะแนนนั้น มีข้อกำหนด
คุณสมบัติเหมือนกัน แต่ข้อยกเว้นไม่เหมือนกันในระหว่างผู้เป็นกรรมการ
กับเสมียน คือเสมียนนั้นห้ามไม่ให้ตั้งเพราะผู้สมัครรับเลือกตั้งแทน
ส่วนข้าราชการประจำ นายกรัฐมนตรี มন্ত্রী และพนักงานเทศบาล
จะตั้งเป็นเสมียนคะแนนก็ได้

การที่ขอมีขอบัญญัติดังนี้ ก็เพื่อหวังความบริสุทธิ์เรียบร้อยใน
การทำงาน เช่นขอที่กำหนดว่าต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย ก็เพราะการเลือก
ตั้งเป็นกิจการและประโยชน์ของประชาชนผู้มีสัญชาติ จึงไม่สมควรจะให้
ผู้ไม่มีสัญชาติเข้ามาเกี่ยวข้องของการปฏิบัติด้วย มิฉะนั้นจะเป็นการเปิด
กว้างถึงให้คนต่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องได้ อันเป็นการไม่สมควร

ข้อที่ห้าต้องเป็นผู้มีความประพฤติดี ก็เพราะว่าถ้าให้คนประพฤติ
ไม่ดีเข้าปฏิบัติกิจการอาจไม่สำเร็จเรียบร้อยไปด้วยความบริสุทธิ์ อัน
เกิดจากความอคติหรือความไม่เป็นธรรมก็ได้ ส่วนที่อย่างไรจึงจะเรียกว่า
ประพฤติดีนั้น ก็ทราบแต่เขาใจกันอยู่โดยนัย ซึ่งพอจะได้กล่าวว่
บุคคลผู้มีความประพฤติโดยปกติไม่เป็นทรงเกียดแก่ประชาชน เช่นมิใช่
คนอันธพาล เกะกะระราน มิใช่คนเถียงทางอธิบาย ฯลฯ เหล่านี้ โดยปกติ
ย่อมปรากฏได้ว่าเป็น ผู้ที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นมีความนิยมนับถือ
อยู่แล้ว

ข้อที่หกของตัวมารดาอ่านและเขียนหนังสือไทยได้นั้น เป็นความ
จำเป็นโดยตรง เพราะการปฏิบัติกิจการเรื่องนั้นต้องมีการอ่านเขียนเลข
หนังสือภาษาไทยโดยตลอด

ส่วนบุคคลที่ห้ามให้ตั้งเป็นกรรมการทั้ง ๔ ประเภทนั้น ก็เพราะ

กฎหมายการเลือกตั้ง

๑๑๕

ถ้าให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดเป็นกรรมการได้ ผู้สมัครคนอื่น ๆ ก็จะต้องคัดค้านหรือขอรับรองเป็นบาง อันจะเกิดเป็นปัญหาที่ยากประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเป็นทางให้เกิดความไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมขึ้นได้อย่างง่าย ส่วนข้าราชการและพนักงานเทศบาลนั้น กฎหมายบัญญัติห้ามมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดที่ประจำอยู่แล้ว การจะให้เป็นการรวมการย่อมไม่เหมาะในทำนองเดียวกัน เพราะนับว่ามีอิทธิพลอยู่ในท้องถิ่น และไม่เป็นคนกลาง คนทั่วไปจะรังเกียจในความบริสุทธิ์ได้เมื่อนายกมนตรี และมนตรีเทศบาลก็มีเหตุผลโดยนัยเดียวกฎหมายต้องการความบริสุทธิ์โดยแท้จริง และต้องการป้องกันความครหาสงสัยเป็นอย่างยิ่ง จึงได้มีบทบัญญัติไว้เช่นนี้

ส่วนที่ห้ามมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นเสมียนคณะนั้น เพราะโดยธรรมชาติผู้สมัครย่อมไม่สมควร เข้าเกี่ยวของแก่ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่แต่ประการใด ๆ เลย และถ้าให้ผู้สมัครคนใดเป็นเสมียนคณะ ปัญหาความยุ่งยากก็จะคงเกิดขึ้นเช่นนี้ให้เป็นกรรมการเหมือนกัน

บทที่ ๒

อำนาจการปฏิบัติของกรรมการ

๑. กรรมการตรวจคะแนน และเสมียนคณะนั้น ที่คณะกรรมการอำเภอได้ประกาศแต่งตั้งขึ้นนั้น กฎหมาย (มาตรา ๒๗ วรรค ๒) ให้ถือว่า เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ตลอดเวลานับแต่ได้รับการแต่งตั้งจนถึงสิ้นสุดแห่งการงานในหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อบำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ต่อบุคคลทั่วไปได้สะดวกแก่สถานหนึ่ง และเพื่อให้เป็นความมั่นคงแก่

กิจการสถานหนึ่ง ซึ่งกรรมการมีอำนาจและหน้าที่อื่นจะต้องปฏิบัติตาม
ตามทบทวนคดีในมาตรา ๓๑ คือ

“กรรมการตรวจคะแนน มีอำนาจหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย
ในเขตเลือกตั้ง หากปรากฏว่าผู้ใดกระทำความผิดที่ขัดขวางรบกวน
ในกิจการเลือกตั้ง หรือจะทำความไม่เรียบร้อยขึ้น กรรมการตรวจ
คะแนนมีอำนาจที่จะให้ผู้นั้นออกไปเสียจากที่เลือกตั้งได้ แต่ต้องมีให้
ชัดชัดการทรมานผู้เลือกตั้งจะใช้สิทธิในการเลือกตั้ง

ดังนั้น จะเห็นว่า ถ้าไม่ให้อำนาจเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย
การปฏิบัติจะไม่สะดวก หรือไม่สำเร็จได้ เมื่อมีอำนาจเป็นเจ้าพนักงาน
แล้ว ผู้ใดขัดขืนหรือต่อสู้ ก็เป็นการขัดขืนต่อเจ้าพนักงาน ไม่ใช่
เป็นการวิวาททำร้ายระหว่างสามัญชน และเพราะเหตุที่เจ้าพนักงาน
ฝ่ายปกครองอาจมีจำนวนไม่พอที่จะประจำควบคุมของกันอยู่ณที่หน่วย
ลงคะแนนทุกแห่งได้ จึงเป็นความจำเป็นออกประการหนึ่งที่จะให้อำนาจ
กรรมการไว้เช่นนี้

๒. การที่กฎหมายบัญญัติให้กรรมการสำรวจไว้ ก็เพื่อให้
แทนกันมิให้ กิจการต้องหยุดชะงักเสียไป ดังนั้นความบัญญัติไว้ใน
มาตรา ๓๐ ว่า

“ก่อนเวลาเปิดรับลงคะแนนครึ่งชั่วโมง ถ้ากรรมการตรวจ
คะแนนคนใดยังมีไปถึงที่เลือกตั้ง ก็ให้กรรมการสำรวจเข้าทำหน้าที่
แทนจนกว่ากรรมการนั้นจะไปถึง

ถ้ากรรมการตรวจคะแนนคนใดไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ อัน

อาจเสียหายแก่การงานแล้ว ก็ให้กรรมการดำรงชงปฏิบัตหน้าที่แทน
จนกว่ากรรมการคนนั้นจะปฏิบัตหน้าที่ได้

ถ้ากรรมการดำรงมีไม่พอ ก็ให้กรรมการตรวจคะแนนซึ่งอยู่
ณที่เลือกตั้งนั้น ตั้งบุคคลซึ่ง เป็นกรรมการได้ ตามมาตรา ๒๘ เป็น
กรรมการแทน

ข้อนี้ บัญญัติถึงการแทนกันได้ เพื่อยให้เสียการงาน เพราะ
โดยปกติกรรมการดำรงชงนั้น ไม่น้อยกว่าสามคนซึ่งชงกับการปฏิบัต จน
กว่าจะได้เข้าเป็นตัวแทน และสถณณะที่จะเข้าแทนนั้น ก็คือเมื่อ
เวลาจะถึงมือทำการเลือกตั้งแล้ว คือก่อนกำหนดครึ่งชั่วโมง เมื่อ
กรรมการตรวจคะแนนคนใดยังไม่มา กรรมการดำรงชงจึงเข้าทำการ
แทน หรือในขณะที่กำลังทำการเลือกตั้งอยู่ กรรมการตรวจคะแนน
คนใดเกิดเหตุอันเป็นปัจจุบันทำการไม่ได้ เช่นต้องออกไปจากที่ทำการ
เลือกตั้งถึงน กรรมการดำรงชงก็เข้าทำการแทน จะเป็นการชั่วคราว
หรือตลอดเวลาแต่เรื่อง ข้อสำคัญมีว่า ในขณะที่ทำการตั้งคะแนน
เลือกตั้ง กรรมการตรวจคะแนนจะต้องประจำหนาทอยู่พร้อมกันทั้ง
๓ คน จะขาดไม่ได้ ในที่สุดเมื่อกรรมการตรวจคะแนนขาดจำนวนนี้
แต่กรรมการดำรงชงก็ไม่มีแทนเช่นนี้ ก็ให้กรรมการตรวจคะแนนที่
เหลืออยู่เลือกตั้ง บุคคลใด ๆ ซึ่งเป็น กรรมการได้ ตามที่กำหนดไว้ใน
มาตรา ๒๘ ชนเป็นกรรมการแทนจนครบ หนึ่งก็เพื่อให้งการดำเนินไป
ได้จนเสร็จสุดัน โดยไม่ต้องชะงักหยุดตั้งเป็นอันขาด

๓. เพื่อให้งการชงของคณะกรรมการ เป็นไปใน วิถีที่เที่ยงธรรม
ที่สุด กฎหมายมาตรา ๒๘ ได้บัญญัติไว้ว่า “การวินิจฉัยกิจการใด ๆ

กฎหมายการเลือกตั้ง

ของกรรมการตรวจคะแนน ให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก” ทั้งนี้ เพื่อกันการขคิดหรือความไม่บริสุทธิโดยประการใด ๆ และมีให้เป็นทางให้เกิดผิดทงหมองใจกัน ในเมื่อต่างรังเรใจหรือมีความคิดเห็นไม่ตรงรยกัน เพราะมีฉะนหนการขยับคอาจไม่สะดวกเรียบร้อยได้.

หมวดที่ ๖

การลงคะแนนเลือกตั้ง

ได้กล่าวมาแล้วว่า กฎหมายได้บัญญัติให้แบ่งเขตคตของทในเขตคตเลือกตั้งหนึ่ง ๆ ออกเป็นส่วน ๆ เรียกว่าหน่วยลงคะแนน และทก ๆ หน่วยลงคะแนนใหม่ตลงคะแนนเลือกตั้งหน่วยละแห่ง เพื่อให้ผู้สมัครในหน่วยลงคะแนนนั้น ๆ ไปลงคะแนนเลือกตั้งในทแห่งเดียวกัน

อนึ่ง วนเลือกตั้ง คือวนลงคะแนนนั้น คณะกรรมการจังหวัดเป็นผู้กำหนดภายใน ระยะ เวลา ที่ กำหนด ไว้ ใน พระราชกฤษฎีกา ให้มีการเลือกตั้ง และของประกาศให้ราษฎรทราบตวงหน้าไม่ชยกว่าสิบวันชกทงวนเลือกตั้ง ในเขตคตเลือกตั้งแห่งหนึ่ง จะต้องเป็นวนเดียวกันทกหน่วยลงคะแนน (ตามมาตรา ๖) ทั้งนี้เพื่อกันการบงกันเหตุอันเป็นความไม่เรียบร้อยทงหลาย มีให้เกิดชนประการหนึ่ง และเพื่อให้การเลือกตั้งในเขตคตหนึ่ง ๆ ดำเรจไป ในวนเดียวกันประการหนึ่ง

ประกาศกำหนดฉะนหนเลือกตั้งตงถาฉวน กฎกระทรวงมหาดไทย ข้อ ๒ กำหนดให้ขีดวงฉะนหนตางจังหวัด ทว่าการอำเภอทกแห่ง และทชงเห็นใตงายทกตำบลในเขตคตเลือกตั้ง ตามแบบ ร. ๖

อีกประการหนึ่งกฎกระทรวงข้อ ๓๐ กำหนดไว้ว่า กษนวนเลือกตั้ง

กฎหมายการเลือกตั้ง

ให้คณะกรรมการอำเภอมีมติเลือกและ เหวี่ยงหมายประจำตัว ผู้สมัคร
รับเลือกตั้งเป็นตัวอย่างแต่คงไว้ ณ ทว่าการอำเภอ และที่ซึ่งมีบัญชี
รายชื่อผู้สมัครเลือกตั้งทุกแห่งด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ที่ราษฎรจะ
ได้คิดใหม่ความเข้าใจเป็นการระดมกันในเขตเลือกตั้ง

ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึง วิธีการปฏิบัติ ของ กรรมการตรวจคะแนน
และผู้เลือกตั้งในเขตคะแนน

บทที่ ๑

วิธีปฏิบัติของกรรมการ

๑. การตั้งคะแนนให้เริ่มตั้งแต่เวลา ๗ นาฬิกา และให้หยุดตั้ง
เวลา ๑๗ นาฬิกา (มาตรา ๓๗) ทั้งนี้เป็นความรับผิดชอบของคณะ
กรรมการที่ของเตรียมการให้พร้อมสรรพ เมื่อถึงเวลา ๗ นาฬิกา
จะต้องให้ได้เริ่มการตั้งคะแนนได้ทีเดียว และเมื่อถึงเวลา ๑๗ นาฬิกา
ก็จะต้องปิดการตั้งคะแนนทันที แม้ขณะนั้นจะยังมี ผู้สมัคร ซึ่งยังมท
ได้ตั้งคะแนนเหลืออยู่ก็ตาม

กำหนดเวลาตั้งคะแนนซึ่งกำหนดไว้ ๑๐ ชั่วโมง ก็โดยคำนวณ
จากจำนวนราษฎรในหน่วยตั้งคะแนนหนึ่ง ๆ ซึ่งประมาณว่ามี ๕๐๐๐ คน
และในจำนวนราษฎร จะมีผู้เลือกตั้งคะแนนเพียงกึ่ง ตามเกณฑ์
ประมาณ ๒ ใน ๕ เท่ากับ ๒๐๐๐ คน และในจำนวนผู้สมัครนั้นจะไปตั้ง
คะแนนตามเกณฑ์กำหนดจำนวนประมาณ ๒ ใน ๕ เท่ากับ ๒๕๐๐ คน เวลาที่
กำหนดไว้ ๑๐ ชั่วโมง เท่ากับ ๖๐๐ นาที จึงมีเวลาตั้งคะแนนคนละ
เกือบ ๓ นาที แต่จำนวนราษฎรในบางหน่วยก็มีมากกว่า ๕๐๐๐ คน

กฎหมายการเลือกตั้ง

แต่อย่างไรก็ดี กำหนดเวลาเท่านั้นปรากฏว่าเพียงพอ เพราะความจริงจำนวนผู้ลงคะแนนหาเท่ากับจำนวนไม่ มีกันน้อยกว่าโดยมาก

๒. วัตถุประสงค์เมื่อเริ่มเปิดการลงคะแนนตามมาตรา ๓๘ ประกอบกับกฎกระทรวงข้อ ๓๖ กรรมการตรวจคะแนนจะต้องประกาศต่อที่ประชุมว่า "บัดนี้ถึงเวลาลงคะแนนแล้ว" และตรวจหีบบัตรว่าไม่มีอะไรชำรุดเสียหาย และแต่งตั้งผู้มั่งงัดบัตรเลือกตั้งซึ่งอยุ่ที่หน้าหีบเป็นหีบเปล่า แล้วจึงปิดหีบใส่กุญแจประจำครั้งที่บรรจุกุญแจไว้จนเสร็จการลงคะแนน และให้เริ่มการลงคะแนนต่อไป

เมื่อถึงเวลา ๓๗ นาฬิกา ซึ่งเป็นเวลาสิ้นสุดการลงคะแนน กรรมการก็ต้อง ประกาศ ปิดการ ลง คะแนน ให้ ที่ประชุม ทราบ (กฎกระทรวงข้อ ๓๓) ทำนองเดียวกัน แล้วจึงพร้อมกันเปิดหีบดำเนินการนับคะแนนต่อไป

๓. หีบบัตรเลือกตั้ง บัตรเลือกตั้งและเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งจะใช้สำหรับการลงคะแนนนี้ กฎหมายมาตรา ๓๗ บัญญัติไว้ว่า ให้มีลักษณะและขนาดดังที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง และซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกำหนดลักษณะไว้ดังนี้

"ข้อ ๓๓ หีบบัตรเลือกตั้งต้องทำด้วยไม้ มีฝาและกุญแจพร้อมที่ฝาทั้งสองได้บัตรเลือกตั้งได้ในเมื่อหีบนั้นใส่กุญแจ และถ้ามีไขกุญแจออกแล้วจะเอาบัตรเลือกตั้งออกมิได้ ทั้งใหม่ขนาดพอที่จะบรรจุบัตรเลือกตั้งของผู้มั่งงัดบัตรเลือกตั้งทั้งหมดแห่งหน่วยลงคะแนนนี้"

ข้อกำหนดตามกฎหมายนี้จึงแน่นอนชัดได้ คือ

ก. หีบต้องทำด้วยไม้ จะทำด้วยโลหะหรือวัสดุอื่นไม่ได้ แต่จะเป็นไม้ชนิดใดไม่จำกัด

ข. หีบหนต้องทำอย่างมีฝาสำหรับปิดเปิดได้ จะทำคายนวไม่
ผ่านเปิดอย่างเช่นหีบออกมไม่ได้ และต้องมีกุญแจสำหรับได้เพื่อ
ความมั่นคงด้วย

ค. ฝาต้องมีช่องสำหรับใส่บัตรเลือกตั้งลงไปได้ในเมื่อหีบ
ปิดอยู่และใส่กุญแจไว้ โดยไม่ต้องเปิดฝาชนใส่บัตร เพื่อป้องกันมิให้
เห็นบัตรในหีบ และช่องที่ฝาหีบหนกต้องมีขนาดที่จะใส่บัตรลงได้

ง. หีบหน ต้องทำให้ มีคชดใหม่เมื่อ มีคชดเก่า แล้ว ต้องมีใหม่
ทางที่จะเอาบัตรออกได้ ทั้งนี้โดยว่าหีบและบัตรจะต้องเก็บไว้เพื่อ
พดจันในเมื่อมกรณเกิดชน ถ้าไม่ทำใหม่คชดแข็งแรงคงถาด ก็
เป็นช่องทางให้เกิดความไม่บริสุทธิ์ได้

จ. หีบหนจะต้องมีขนาดให้ใหญ่พอที่จะบรรจุบัตรเลือกตั้งของ
ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดในหน่วยลงคะแนน ทั้งนี้เพราะถ้าหีบเล็ก
ไปไม่พอใส่บัตรได้ทั้งหมด จะเกิดเป็นปัญหาอย่างยากจน จึงบังคับ
ไว้เสียก่อนเพื่อเป็นการป้องกันเหตุ และดังถาดมา แล้วว่า ในหน่วย
หนึ่งประมาณว่าจะมีผู้มีสิทธิลงคะแนน ๑๒๐๐ คน แต่ที่จะมาลงคะแนน
จริงประมาณ ๖๐๐-๗๐๐ คน แม้กระหนกคชดทำหีบไว้ให้พอใส่บัตร
ได้ไม่น้อยกว่า ๒๐๐๐-๓๐๐๐ กระบ เพื่อบนการเผอเหตุอวดถาด
ขนาดหีบตามกฎกระทรวงมหาดไทยจึงมีดังนี้

- “ยาว ๑๗ นิ้วฟุต”
- “กว้าง ๑๔ นิ้วฟุต”
- “สูง ๑๓ นิ้วฟุต”

กฎหมายการเลือกตั้ง

๕. การตั้งคะแนนเลือกตั้ง นอกจากเป็น จุดสำคัญ ของการเลือกตั้งแล้ว ยังถือเป็นความดีของผู้ตั้งคะแนนแต่ละคนอีกด้วย ฉะนั้นวิธีการปฏิบัติของเครื่องครุฑเพื่อรักษาประโยชน์ดังกล่าวแล้ว ในเรื่องหีบบัตรนั้นเป็นต้นแห่งความบริสุทธิ์ส่วนหนึ่ง ฉะนั้นกฎหมายมาตรา ๕๐ จึงบัญญัติไว้ว่า ในระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนน ห้ามมิให้เปิดหีบบัตรเลือกตั้ง เว้นแต่มีความจำเป็น อันจะหลีกเลี่ยงมิได้ จึงให้คณะกรรมการตรวจคะแนนเปิดได้โดยมิให้เอาบัตรออกจากหีบแล้วให้ปิดไว้ตามเดิม และในกรณีเช่นนี้ ต้องทำคอกหนามสี่ทิศติดตั้ง ซึ่งขยันทเลือกตั้ง แล้วให้ทนายงานบันทึก แสดงเหตุในการเปิดไว้ด้วย

ดังกล่าวนั้นจะเห็นว่า การที่จะเปิดหีบได้นั้น ก็ต้องเนื่องด้วยเหตุอันเป็นการขัดขวางแก่การลงคะแนน ซึ่งโดยจะแก้ไขทางหนึ่งทางใดไม่สำเร็จแล้ว จึงจำเป็นต้องเปิดในที่สุด และการเปิดนั้นมิชอบกำหนดอันจะแยกออกได้ คือ

ก. คณะกรรมการตรวจคะแนนพร้อมกันเป็นผู้เปิด

ข. มิให้เอาบัตรออกจากหีบ

ค. แล้วปิดใส่กุญแจประจำครั้งไว้ตามเดิม

ง. ต้องทำการเปิดคอกหนามสี่ทิศติดตั้งขยันทนั้น คือทำการโดยเปิดเพียงคอกหนามนั้น มิใช่เข้าไปทำตนที่ขยันทใด และมีใช้จะต้องให้มุมสี่ทิศเห็นบัตรหรืออะไรเช่นนั้น หมายความว่าเพียงให้เห็นการกระทำของคณะกรรมการ และก่อน จะทำการเปิด คณะกรรมการสมควรจะได้ประกาศให้ที่ชุมนุมทราบเหตุผลเสียก่อน

บทที่ ๒

การปฏิบัติของผู้ลงคะแนน

บุคคลผู้ที่จะลงคะแนนเลือกตั้งได้นั้น ได้กล่าวแล้วว่า ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติตามบทกฎหมายบัญญัติไว้ประการหนึ่ง และต้องมิใช่เป็นบุรุษรายชื่อบุคคลที่กรมการข้าราชบริพารภาคใด โดยกฎหมาย หนึ่ง และมาตรา ๓๕ บัญญัติไว้ว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมิช้อยู่ในบัญชีรายชื่อสำหรับหน่วยลงคะแนนใด ก็มีสิทธิลงคะแนนได้เฉพาะหน่วยลงคะแนนนั้นเท่านั้น คือลงได้แต่แห่งเดียว ดังวรุณลงคะแนนนั้น ระเบียบดังนี้

๑. ในวันเลือกตั้งภายในเวลาที่กำหนด คือตั้งแต่ ๑๕ นาฬิกา ผู้มสิทธิจะไป แสดงตนต่อ กรรมการตรวจ คะแนน ที่ทำการ เลือกตั้ง ในหน่วยลงคะแนนที่ตนอยู่นั้น คือบอกชื่อ และที่อยู่ กรรมการจะได้ ตรวจชื่อ ในบัญชีรายชื่อ เมื่อปรากฏว่ามีชื่อถูกต้องตรงกันแล้ว จะ ได้หมายเหตุไว้ในบัญชี และมอบบัตรเลือกตั้งสำหรับ ลงคะแนนให้ ๑ ชุด ซึ่งมี

ก. บัตรเลือกตั้ง ซึ่งกฎกระทรวง กำหนดลักษณะไว้ว่า เป็นกระดาษสีขาว ขนาดกว้างเท่าเส้นตเมตร ยาวสิบแปดเส้นตเมตร พับเป็นสามตอน ด้านนอกมีตราครุฑ และมีอักษรพิมพ์บอกไว้ว่า บัตรเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ด้านในค่อนกลางใช้สำหรับ ขีดเครื่องหมาย ประจำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีอักษรพิมพ์บอกไว้ว่า ขีดเครื่องหมาย

ข. เครื่องหมายประจำตัวผู้สมัคร กฎข้อ ๘ กำหนดให้ใช้ ได้

กฎหมายการเลือกตั้ง

เรียงตามลำดับตั้งแต่ ๑ เป็นต้นไป ให้พิมพ์บนกระดาษสีขาวขนาด ๒๕๐ x ๓๕๐ มิลลิเมตร และมีจุดเท่าจำนวนเลขกำกับไว้ด้วย (เพื่อคนอ่านหนังสือไม่ออกจะได้นับจุดแทน) ทั้งนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งของมอบเครื่องหมายให้ครบชุด

๒. คณะกรรมการตรวจคะแนนจะมอบตั้งทักท้วงให้ในข้อ ๓ นั้น กรรมการต้องอ่านชื่อและที่อยู่ของผู้สมัครคนนั้นดัง ๆ ทงหากผู้สมัครเลือกตั้งคนใดทักท้วงว่าบุคคลนั้นมิใช่ผู้สมัครในบัญชี กรรมการตรวจคะแนนจะได้สอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดว่าจะให้หรือมิให้คะแนนหรือไม่ คำชี้ขาดของกรรมการนี้เป็นที่สุดเมื่อไม่ผู้ทักท้วงหรือมีแต่กรรมการชี้ขาดว่าไม่ถูกต้องก็ได้ ผู้ยื่นคำคัดค้านการลงคะแนนต่อไป

ทั้ง ๒ ข้อทักท้วงมานั้น ตามบทบัญญัติมาตรา ๕๓

๓. การลงคะแนนนั้น ผู้สมัครเลือกตั้งต้องไปลงคะแนนด้วยตนเอง จะให้ผู้อื่นไปแทน หรือวานผู้อื่นให้ช่วยไม่ได้ และลงได้แต่คะแนนเดียว (มาตรา ๕๔) คือเมื่อได้รวมบัตรเลือกตั้งและเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัครแล้ว ให้ปฏิบัติตามกฎกระทรวงว่าด้วยการ

ก. เข้าไปในคูหาซึ่งเจ้าหน้าที่ทำไว้ในที่เลือกตั้งนั้น ค้นหาบัตรหาหนังสือที่ไม่คนขอยื่นนั้น

ข. นักเขาตรวจหมายประจำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเพราะคนทักท้วงประสงค์จะลงคะแนนให้นั้น บัดตั้งใบสมัครเลือกตั้งตนในตอนกลาง (กฎข้อ ๓๒) ซึ่งชัดเจนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า และมีตัวอักษรบอก

กฎหมายการเลือกตั้ง

ไว้แล้ว การปิดนั้นจะต้องปิดให้ติด โดยกระต่ายทนมพดวเดชนนด้าน
หลังได้ทำกาาไว้แล้วอย่างเดียวกับเล่มพิมพ์ และกาาว่าไม่คิด ก็ไซ้แบ่ง
แยกทนมสำรองไว้ในคหาคาเพิ่มเติม มิฉะนั้นเวดานับคะแนนเครื่อง
หมายหลุดออกจากบคร ก็จะเป็นบครเสียไซ้ไม่ได้ แลวพบบครให้เข
ารูปตามเดิม จะตดงซงจดหมาย

ค. ส่วนเลขหมายประจำตัวผู้สมัครคนอื่น ๆ ทมิได้ไซ้ไหน ให้
ทงในภาชนะซึ่งจดไว้ในคหาคา หรือทำถายเสียก็ได้

ง. แลวออกจากคหาคาบครซึ่งพบบนรับซงแลวนั้น ไปมอบ
ให้แกกรรมกาารซึ่งประจำอยทหบบคร เพื่อให้ใส่ลงในหีบค่อหน้าคน
แลวให้ออกไปจากที่ทำการเลือกตั้งเป็นเสร็จกาาร

จ. กฎกระทรวง ~~ที่ ๒๒๓~~ บัญญัติว่า ~~ถ้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่~~
สามารถลงเครื่องหมายได้ เพราะบครเลือกตั้งหรือเครื่องหมายประจำ
ตัวผู้สมัคร บกพรองหรือชำรุด ก็ให้ตั้งบคร หรือเครื่องหมายคนแก
กรรมกาาร และให้กรรมกาารจ่ายบครหรือเครื่องหมายให้ผู้นั้นใหม่

~~ในมาตรา ๕๑ บัญญัติว่า~~ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนใดได้รับบคร
เลือกตั้งเพอตงคะแนนแล้ว ไม่ประสงค์จะตงคะแนนใหม่ได้ ก็ให้คน
บครเลือกตั้งแกกรรมกาารตรวจคะแนน และให้กรรมกาารตรวจคะแนน
บันทึกไว้ในบัญชีรายชื่อ

บทที่ ๓

ข้อห้ามในเวลาทำการลงคะแนน

๓. มาตรา ๕๑ บัญญัติว่า "ภายในปริมณฑลสามสิบเมตร
แห่งที่ทำการเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้ใดชักชวน ขอคะแนน หรือทำกาาร

กฎหมายการเลือกตั้ง

โฆษณาเพื่อการเลือกตั้ง ขอยุติห้ามนักเพอบอกกันความไม่เรียบร้อย และกรณีอื่นซึ่งจะเกิดขึ้น เพราะถ้าปล่อยให้ทำกันได้แล้ว การโฆษณาก็จะวุ่นวายมากในทันที ด้วยสมมติฐานว่าคนน้อยและไม่ต้องสงสัยว่าจะไม่เกิดการวิวาทกัน หรือถึงเหตุวิวาททำร้ายกันได้ แล้วการตั้งคะแนนเลือกตั้งก็จะเสียไป และเป็นความเดือดร้อนรำคาญแก่บุคคลอื่น ๆ ทั่วไป

๒. มาตรา ๔๒ บัญญัติว่า ห้ามมิให้บุคคลผู้มิได้มีสัญชาติเป็นไทยกระทำการใด ๆ โดยเจตนาจะช่วยเหลือสนับสนุน ให้ผู้อื่นได้ไปเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขอยุติห้ามความจริงควรอยู่ในหมวดนี้ถ้าการท้วงติงไป ไม่น่าจะหมายบัญญัติไว้ในการตั้งคะแนนเลือกตั้ง เพราะเป็นการห้ามทั่วไปไม่เฉพาะเวลาทำการเลือกตั้ง แต่การที่ห้ามไว้เช่นนี้ย่อมเป็นการสมควรอย่างยิ่ง เพราะดังกล่าวดังที่ว่า คนต่างชาตินิยมไม่ชอบรับผิดชอบแก่การบ้านเมืองด้วยแต่ประการใด การที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยย่อมจะต้องมีการหวังผลอันไม่สุจริตได้เป็นอย่างมาก และวิชานี้เป็นวิชาที่ดำเนินกันอยู่ในทางการเมืองประการหนึ่ง จึงเป็นเรื่องที่ควรระวังอย่างยิ่ง

๓. ในระหว่างเวลาเปิดการตั้งคะแนนนั้น กฎกระทรวงมหาดไทยได้บัญญัติห้ามไว้ดังนี้ด้วย

ก. ข้อ ๒๖ กรรมการตรวจคะแนนจะออกไปจากที่ทำการเลือกตั้งได้แต่เพียงคราวละหนึ่งคน ทั้งนี้เพื่อประสงค์จะรักษาความบริสุทธิ์ของการกระทำไว้ให้มั่นคง และถ้ากรรมการเหลืออยู่แต่คนเดียว ก็ไม่อาจทำการโดยตลอดได้

กฎหมายการเลือกตั้ง

๒. ข้อ ๒๓ ห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปในที่ทำการเลือกตั้ง เว้นแต่
ผู้มีหน้าที่ และผู้เข้าไปเพื่อใช้สิทธิเลือกตั้งของตน

๓. ข้อ ๒๔ ห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปในคูหาลงเครื่องหมาย เว้น
แต่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเข้าไปเพื่อลงเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้งของ
ตน แต่ในกรณีจำเป็นกรรมการตรวจคะแนนจะเข้าไปในคูหาก็ได้
ขอห้ามทงหนักเพื่อบอกกัน ความไม่บริสุทธิ์และความไม่เรียบร้อย
ทั้งหลายนั้นเอง

บทที่ ๔

เอกสิทธิ์ของผู้ลงทะเบียน

การลงคะแนนเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ได้กล่าวไว้ ~~แล้ว~~
ว่าบางประเทศก็ยกกฎหมายบังคับผู้มีสิทธิต้องไปลงคะแนนทุกคน แต่
บางประเทศก็ไม่บังคับปล่อยตามใจสมัคร กฎหมายการเลือกตั้งของ
ประเทศไทยทุกฉบับมีได้มีการบังคับในเรื่องนี้ คงดำเนินในทางปล่อย
ตามใจสมัคร และนอกจากนั้น กฎหมายยังได้บัญญัติให้เอกสิทธิ์
หรือให้สิทธิเป็นพิเศษไว้แก่ คือ

๑. มาตรา ๘ บัญญัติไว้ นายจ้างทั้งปวง อันโตมถึงทะเบียน
การเมืองด้วย จะต้องให้ความสะดวกตามสมควรแก่ลูกจ้าง (อันโตม
ถึงข้าราชการด้วย) ในอันที่จะใช้สิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง
ทั้งนี้ ก็เพื่อบอก กันการที่ผู้มีสิทธิอาจจะถูกบังคับฝืนใจโดยนัย
อันไม่ควรประการหนึ่ง และเพื่อเป็นการส่งเสริมเปิดโอกาสให้ผู้

กฎหมายการเลือกตั้ง

มติหรือใช้สิทธิทั่วกันตามใจสมัครประการหนึ่ง นายจ้างจะต้องให้โอกาสตามสมควรจะบังคับหรือหยุดยั้งมิให้ถูกจ้างผู้มติชไปตงคะแนนหรือไปสมัครรับเลือกตั้งนั้นไม่ได้ เว้นความผิดตามมาตรา ๗๐

๒. การลงคะแนนเลือกตั้ง หรือความเป็นความลับณะเพราะตัว และถ้าหากจะให้เปิดเผยแล้ว ย่อมเป็นทางก่อให้เกิดความไม่เรียบร้อยดีมาก เช่นอาจเป็นเหตุแห่งการฉ้อโกงเป็นต้น ฉะนั้น แม้โดยปกติผู้ตงคะแนนจะไม่จำเป็นต้องบอกแก่บุคคลใดแล้ว กฎหมายมาตรา ๓๐ ยับยั้งผู้ใดว่า ในการร่อบส่วน ได้ตงนผลพองหรือพิจารณาผิดตามผู้ตงคะแนนไม่จำเป็นต้องให้การว่าตนได้ตงคะแนนเลือกตั้งผู้ใดด้วย ทั้งนี้เพื่อป้องกันเหตุอนจะเกิดเป็นความไม่เรียบร้อย และป้องกันความลับโดยตลอดกรัยของผู้เลือกตั้งนั่นเอง

หมวดที่ ๗

การรวมคะแนน กำหนดคะแนนได้รับเลือกตั้งและการคัด
ค้านการเลือกตั้ง

ในหมวดนี้จะได้กล่าวถึงวิธีการตรวจรวมคะแนน ของกรรมการ และกำหนดเกณฑ์การได้รับเลือกตั้งเป็นวุฒิวรราชฐร ออกทงสิทธิและวิธีคัดค้านการเลือกตั้งด้วย

ส่วนที่ ๑

การตรวจรวมคะแนนและกำหนดคะแนนได้รับเลือกตั้ง

เมอถึงเวลา ๑๗ นาฬิกา อนเป็นกำหนดหมดเวลาตงคะแนน

กฎหมายการเลือกตั้ง

กรรมการต้องประกาศต่อที่ชุมนุมเป็นพริ้วว่า "หมดเวลาดังคะแนนแล้ว
จะได้ปิดการลงคะแนนณบัดนี้" ต่อจากนั้นผู้ใดจะลงคะแนนอีกไม่ได้

บทที่ ๑

การตรวจนับคะแนน

๓. เมื่อกรรมการได้ประกาศปิดการลงคะแนนแล้ว มาตรา ๔๖
บัญญัติว่า กรรมการต้องพร้อมกันเปิดหีบบัตรออกตรวจนับคะแนน
โดยทันที และกระทำการโดยเปิดเผยทันที จะเลื่อนหรือประวิงการ
นับคะแนนไปไม่ได้ ต้องทำให้เสร็จในวันเดียวกัน ราชการตรวจนับคะแนน
กฎกระทรวงบัญญัติไว้ดังนี้

ก. ข้อ ๒๔ ประกอบมาตรา ๔๗ ในกฏรณับคะแนน ให้กรรมการ
ตรวจคะแนนวินิจฉัยว่า บัตรเลือกตั้งใดเป็นบัตรเสีย แล้วให้แยก
บัตรเสียรวมไว้เป็นส่วนหนึ่ง และมีให้นับเป็นคะแนนไม่ว่ากรณีใด ๆ

บัตรเสียนั้นบัญญัติไว้ตามมาตรา ๔๗ คือ

(๓) บัตรปลอม

(๔) บัตรซึ่งลงเครื่องหมายอะไรก็แต่ไม่ได้ข้อความชัดว่าเป็น

เครื่องหมายของผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด

(๕) บัตรซึ่งลงเครื่องหมายกว่าหนึ่งเครื่องหมาย

(๖) บัตรซึ่งมีเครื่องหมายแต่

(๗) บัตรซึ่งปรากฏว่ามีบัตรซ้อนอยู่ในบัตรนอก

(๘) บัตรซึ่งมีเครื่องหมาย เครื่องตั้งเกตุหรือข้อความอื่นใด

นอกจากที่กำหนดไว้

กฎหมายการเลือกตั้ง

บัตรดังกล่าวนี้ กรรมการตรวจคะแนน ต้องสังเกตหึ่งว่า "เสีย"
และให้ลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกคน

ข. ข้อ ๒๕

(๑) ให้กรรมการผู้หนึ่งเป็นผู้ได้คะแนนในแบบได้คะแนน ตาม
แบบ ร. ๒๖ และให้เสมียนคะแนนได้คะแนนบนกระดานดำ (อีกส่วน
หนึ่งเพื่อเป็นการช้อบทานกัน)

(๒) ให้กรรมการตรวจคะแนน คนหนึ่ง เป็นผู้อ่าน เครื่องหมาย
ประจำตัวผู้สมัครบนเลือกตั้งที่ปรากฏอยู่ในบัตรเลือกตั้ง ๆ โดยให้
กรรมการตรวจคะแนนอีกคนหนึ่งได้เห็นเครื่องหมายนั้นด้วย (เพื่อเป็น
การตรวจสอบให้ถูกต้อง)

(๓) เมื่ออ่านเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัครคนใดแล้ว ให้ผู้ได้
คะแนนหมายไว้ชื่อหนึ่งตรงชื่อผู้สมัครซึ่งเป็นเจ้าของ เลขหมายประจำ-
ตัวนั้น

(๔) เมื่อเสร็จการได้คะแนนแล้ว ให้กรรมการและเสมียนนับ
คะแนนช้อบทัน ถ้าไม่ตรงกันให้ตรวจสอบหาความเท็จจริงจนกว่า
จะตรงกันจึงใช้ได้

ค. ข้อ ๒๖ แบบได้คะแนนซึ่งได้ได้คะแนนถูกต้องแล้วนั้น ให้
กรรมการและเสมียนลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกแผ่น

ง. ข้อ ๒๗ เมื่อการนับคะแนนได้ผลดังแล้ว ให้กรรมการ
ตรวจคะแนนเก็บบัตรเลือกตั้งและรายงานผลดังกล่าวของการนับคะแนน
หนึ่งฉบับ ประกาศผลของการนับคะแนนหนึ่งฉบับ พร้อมทั้งแบบ

กฎหมายการเลือกตั้ง

ได้คะแนนบรรจุลงในหีบบัตรเลือกตั้ง ตั้งนับแต่วันขึ้น ให้จัดรวม
ไว้เป็นส่วนหนึ่งต่างหาก มิให้ปะปนกับบัตรอื่น ๆ เก็บไว้ในหีบ
บัตรเลือกตั้งด้วย แต่บัตรหีบได้ถูกแจ้ประจำคั้งที่บรรจุแจ้ ทั้งนี้
กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าผู้ตั้งบัตรเลือกตั้ง ณ ที่นั้น

๒. เมื่อจัดการ ~~ตามบทบัญญัติ~~ เสร็จสิ้นแล้ว ให้คณะ
กรรมการประกาศผลแก่ประชาชนผู้ยุณฑเลือกตั้งนั้น และปิดประกาศ
ตามแบบ ร. ๒ ในวันที่เลือกตั้งหนึ่งระบบ ตามกฎหมายมาตรา ๔๖
และกฎกระทรวงข้อ ๒๘

๓. คณะกรรมการต้องรับทำรายงานแต่คงผลพร้อมด้วย ตั้งคั้ง
ตั้งคั้ง ๆ ตามมาตรา ๔๖ และกฎกระทรวงข้อ ๒๘ ไปยังกรมการอำเภอ
โดยเร็ว คือ

ก. ประกาศะระรายงานแต่คงผลของกรนับคะแนนอย่าง ตาม
ระเบียบ (ร. ๓)

ข. หีบบัตรเลือกตั้งพร้อมทั้ง ตักถูกแจ้

ค. บัญชีรายชื่อผู้ตั้งบัตรเลือกตั้ง และบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับ
เลือกตั้ง

ง. บัตรเลือกตั้งและเครื่อง หมายประจำคั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

๔. เมื่อกรรมการอำเภอได้ตรวจรับมอบสิ่งตั้งคั้ง ในข้อ ๓ แล้ว
ให้ปฏิบัติกรตามมาตรา ๔๘, ๔๙ และกฎกระทรวงข้อ ๓๐ ดังนี้

ก. หีบบัตรเลือกตั้ง ให้กรมการอำเภอรักษาไว้เป็นเวลา หนึ่งปี
แต่ในกรณีที่มีการคัดค้านการเลือกตั้ง ก็ให้เก็บไว้ต่อไปจนเสร็จการ
คัดค้าน (มาตรา ๔๘)

กฎหมายการเลือกตั้ง

๕. ประกาศและรายงานแสดงผลการนับคะแนน ให้กรรมการ
อำเภอรักษาไว้เป็นหลักฐานอย่างหนึ่งฉบับ นอกนั้นให้ส่งไปยัง
กรมการจังหวัดโดยด่วน (มาตรา ๕๘ และกฎกระทรวงข้อ ๓๐)

๖. สิ่งที่อำเภอส่งมาให้คณะ กรรมการจังหวัดรักษาไว้เป็นหลักฐาน
อย่างหนึ่งฉบับ และให้ปิดประกาศผลของการนับคะแนนไว้ที่
ศาลากลางจังหวัดหนึ่งฉบับ ส่วนรายการแสดงผลของการนับคะแนน
ให้พร้อมส่งกระทรวงมหาดไทย พร้อมกับรายงานแสดงผลการเลือกตั้ง

๗. จังหวัดใดผู้ใดได้รับเลือกตั้ง กระทรวงมหาดไทยรายงาน
ไปให้ส่งภานุแทนราษฎรทราบ (มาตรา ๕๘)

บทที่ ๒

กำหนดคะแนนได้รับเลือกตั้ง

การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดจะได้เป็นภานุแทนราษฎรนั้น

กำหนดตามมาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๕

๑. ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้คะแนน มากที่สุดในเขตเลือกตั้ง
ใด ให้ถือว่าผู้นั้นได้รับเลือกตั้งเป็นภานุแทนราษฎร

๒. ในกรณีที่มีคะแนนมากที่สุดเท่ากัน ให้ผู้สมัครซึ่งได้คะแนน
เท่ากันจับสลากกัน ว่าผู้ใดจะเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง ต่อหน้าคณะ
กรมการจังหวัด

๓. วิธีจับสลากปฏิบัติตามกฎกระทรวงข้อ ๓๑ คือ ให้มีจำนวน
สลากเท่าจำนวนผู้ได้รับคะแนนเท่ากัน โดยให้มั่วสลากซึ่งมีข้อความ
ว่า "ได้รับเลือกตั้ง" หนึ่งฉบับ นอกนั้นให้ใช้สลากซึ่งมีข้อความ

กฎหมายการเลือกตั้ง

ว่า "ไม่ได้รับเลือกตั้ง" ปณฺศจะกนไม่ให้ผู้จับตราไว้ด้วยอันไหน
เป็นดังตากใด แล้วให้จับที่ตะคน ผู้ใดจับได้ดังตากซึ่งมีข้อความว่า
"ได้รับเลือกตั้ง" ผู้นั้นได้เป็นผู้แทนราษฎร

การจับสลากให้กระทำณศาลากลางจังหวัด และให้คณะกรรมการ
การจังหวัดบันทึกแสดงผลของการจับสลากไว้เป็นหลักฐาน

๔. ในเขตเลือกตั้งใด ถ้าผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว
ให้ถือว่าผู้สมัครนั้นพลเมืองได้เลือกตั้งแล้ว โดยไม่ต้องมีการลง
คะแนน ในกรณีเช่นนั้น ให้ปฏิบัติตามกฎหมายกระทรวงมหาดไทยข้อ ๓๕
คือเมื่อพ้นวันฉันทวนผู้สมัครแล้ว หากปรากฏว่าเขตเลือกตั้งใด
มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว ก็ให้คณะกรรมการจังหวัด
ประกาศตามแบบ ร. ๓๗ โดยทันที ประกาศนั้นให้บันทึกศาลากลาง ท
ว่าการอำเภอทุกแห่ง และทงเห็นได้ง่ายทุกตำบลในเขตเลือกตั้ง
ทงน ให้บันทึกจนวนเขตเลือกตั้ง เพื่อให้ราษฎรจะได้ไม่หลงมาลงคะแนน

๕. ผู้ใดได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรในเขตใด ให้เข้า
หตวงประจำจังหวัดประกาศแสดงผลนับได้ณศาลากลางจังหวัด และ
ทว่าการอำเภอทุกแห่ง ในเขตคนั้น ตามกฎหมายกระทรวงมหาดไทย
และให้ออกใบสำคัญประจำตัวให้ตามแบบ ร. ๒๑ เพื่อให้เป็น
หลักฐานในทางการ เช่นที่จะมาแสดงตัวต่อสภาผู้แทนราษฎรและอื่น ๆ

ส่วนที่ ๒

การคัดค้านการเลือกตั้ง

ได้กล่าวในหมวดที่ ๒ บทที่ ๕ แล้วว่า หตถ์การคัดค้านการ
เลือกตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ กำหนดให้เป็นอำนาจของศาลฎีกา

กฎหมายการเลือกตั้ง

วินิจฉัย ในต้นจะได้กล่าวถึงกำหนดวิธีการคัดค้านที่พระราชบัญญัติ
ได้บัญญัติไว้ต่อไป

บทที่ ๑

การปฏิบัติของผู้คัดค้าน

ผู้ที่จะร้องคัดค้านการเลือกตั้งใดนั้น มาตรา ๕๑ บัญญัติไว้ว่า

ก. ต้องเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตค
ัดเลือกใด ซึ่งเห็นว่าการเลือกตั้งในเขตคณนั้น มิได้เป็นไปโดยชอบ
อันสมควรที่จะให้มีการเลือกตั้งใหม่ ก็มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาล
จังหวัดซึ่งเขตคัดเลือกนั้นตั้งอยู่

ข. ต้องร้องคัดค้านภายในเวลาดำเนินวัน นับตั้งแต่วันที่คณะ
กรรมการจังหวัดประกาศผลของการเลือกตั้ง

ตามบทบัญญัติพวงดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การจะกล่าวว่าการเลือกตั้งไม่
ชอบนั้นเป็นสิทธิของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตค
ัดเลือกนั้น โดยระเพาะ ไม่ใช่สิทธิของบุคคลอื่นใดทั่วไป ผิดกับ
มาตรา ๓๖ ซึ่งบัญญัติให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีสิทธิยื่นคำร้องให้ถอนชื่อ
บุคคลออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิซึ่งอำเภอประกาศนั้น ว่าเป็นผู้ไม่
มีสิทธิเลือกตั้งใด ทั้งนี้โดยบทบัญญัติกล่าวไว้ต้อย ๆ จึงต้องเข้าใจว่า
เป็นสิทธิของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป ไม่ใช่ระเพาะแต่ในเขตคัดเลือกท
ผู้
ร้องมีรายชื่ออยู่ในบัญชี และที่จะเทียบให้เห็นได้ตามมาตรา ๓๕ ใน
เรื่องร้องขอให้ใส่ชื่อในบัญชี ซึ่งกล่าวไว้ชัดว่า ผู้มีสิทธิจะขอให้ใส่
ชื่อตนในบัญชีใดนั้น ก็กำหนดไว้เป็นระเพาะหน่วย

กฎหมายการเลือกตั้ง

๑๓๕

* ๖.๑๐. ตงน กตาดไหซตคกอว การมชอในบญชเบนลตทระเพระคว
ของบคคลในหน่วยนเองจะร้งได การร้งให้ถอนชอจากบญชเบน
ลตทระของมุดลทชเลอกคองทวไป ไมจกคทหนวยจกคเขตค และการ
คคคคคการเลอกคองเบนลตทชของมุดลทชหรือมุดลทชเลอกคองในเขตค
เลอกคองนเบนระเพระ ตงน *

บทที่ ๒

การปฏิบัติของศาล

มาตรา ๕๒ บัญญัติไว้ว่า เมื่อศาลจังหวัดได้รับคำคัดค้านแล้ว

ก. ให้ดำเนินการพิจารณา ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่งโดยเร็ว

ข. แล้วให้ทำความเห็นส่งสำนวนไปยังศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย

ค. ศาลฎีกาต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่ศาลจังหวัดได้วินิจฉัยมา
แล้วจากพยานหลักฐานในสำนวน

ง. เมื่อศาลฎีกาเห็นสมควรยกใหม่อำนาจสั่งให้เลือกตั้งใหม่ได้
ตามบทบัญญัตินี้ แม้ว่าอำนาจวินิจฉัยเด็ดขาดจะเป็นของศาล
ฎีกาก็ตาม แต่โดยวิธีการของศาลนั้น เมื่อศาลชั้นต้นทำสำนวนแล้ว
จะเสนอศาลสูงย่อมมีความเห็นเสนอมาด้วย เพราะได้เป็นผู้สอบสวน
พยานย่อมได้เห็นในข้อเท็จจริงได้ ฉะนั้นกฎหมายจึงบัญญัติให้
ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงตามที่ศาลจังหวัดได้วินิจฉัย (แสดงความเห็น)
มาแล้ว เพื่อเป็นการรวดเร็วขึ้น แต่เมื่อศาลฎีกายังดีใจอยู่
ก็อาจยื่นให้ศาลจังหวัดทำสำนวนเพิ่มเติมและวินิจฉัยใหม่ได้

ส่วนการที่จะตั้งให้เดออกตง ใหม่หรือไม่นั้น เป็นอำนาจของศาลฎีกาโดยเด็ดขาด เพราะหาใช่ว่าทกกรรมเมื่อศาลฎีกาเห็นว่าผิดแล้ว จะต้องใหม่การเดออกตงใหม่ทั้งหมด บางกรณีเป็นการผิดจริง แต่อาจไม่ถึงสมควรจะต้องมีการเดออกตงใหม่ตงน กฎหมายจึงบัญญัติว่า เมื่อศาลฎีกาเห็นสมควรให้ใหม่อำนาจตั้งให้เดออกตงใหม่ได้

๑. มาตรา ๕๓ บัญญัติว่า เมื่อศาลฎีกามีคำสั่งอย่างใดแล้ว ให้ตั้งดำเนินการตั้งไปยงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เพื่อแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยทราบ ในระหว่างที่ศาลฎีกายังมิได้มีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าผู้แทนราษฎรซึ่งถูกคัดค้านนั้น เป็นผู้แทนโดยชอบที่กำหนดให้ศาลฎีกาปฏิบัติตงน ก็เพื่อว่าสภาผู้แทนราษฎรจะได้ทราบคำวินิจฉัยและถ้าให้มีการเดออกตงใหม่ ต่มาชิกผู้ถูกเป็นอันหมดสมาชิกภาพ และฝ่ายกระทรวงมหาดไทยก็จะไดดำเนินการเรื่องเดออกตงใหม่ตามคำสั่งศาลฎีกา

อนึ่ง มีข้อพึงสังเกตว่า ในการร้องคัดค้านการเดออกตงน จะต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล โดยมีได้รับยกเว้นเช่นการร้องขอให้ใส่ชื่อหรือถอนชื่อในบัญชีรายชื่อผู้สมัครเดออกตง ทงนก็เพราะเหตุผลต่างกนอยู่ว่า การร้องขอให้ใส่ชื่อหรือถอนชื่อนั้น เป็นการกระทำเพื่อรักษาสิทธิในทางสาธารณะ ด้วยสิทธิการเดออกตงเป็นสิทธิของพลเมืองทั่วไป จึงไม่สมควรที่จะให้ผู้สมัครคนใดขาดชื่อไปจากบัญชี

และไม่ควรให้ผู้ไม่มีสิทธิคนใดมาขออยู่ในบัญชี ส่วนการคัดค้าน
 การเลือกตั้งนั้นนับว่าเป็นกรณีเฉพาะตัว การร้องคัดค้านย่อมมีการ
 ได้ประโยชน์ เสียประโยชน์ เป็นส่วนตัวแห่งกรณี และมิได้ร้องใน
 เรื่องสิทธิ แต่ร้องในเรื่องอันเป็นความผิด จึงสมควรนับเป็นคดี
 ธรรมดา อันสมควรต้องเสียค่าธรรมเนียม และหากมิต้องเสียค่า
 ธรรมเนียม ก็แนวโน้มว่าจะเป็นทางให้หาเหตุชนิดเหตุหนึ่งหรือสองคดีค้านกัน
 อย่างมากมาย จนจะเป็นเรื่องก่อให้เกิดความไม่เรียบร้อยได้มากมาย.

หมวดที่ ๘

บทกำหนดโทษและกำหนดความรับผิดชอบ

ธรรมดาตามกฎหมายที่มอบบังคับก็ย่อมมีบทลงโทษ (Sanction)
 แก่ผู้ฝ่าฝืนได้ด้วย เพราะมีฉะฉานบังคับก็จะไร้อรรถ พระราชบัญญัติ
 เติกกตงฉบับนี้ ก็เป็นกฎหมายอยู่ในประเภทอาญาฉบับหนึ่ง จึงได้
 มีบทกำหนดโทษทั้งจำคุกและปรับไว้เช่นเดียวกัน นอกจากนั้นยังมีบท
 กำหนดเอาความรับผิดชอบกับเจ้าหน้าที่ออกด้วย ดังจะได้
 กล่าวต่อไป

ส่วนที่ ๑

บทกำหนดโทษ

บัญญัติโทษสำหรับผู้กระทำการฝ่าฝืนตาม ซึ่งกำหนดไว้ในพระ-
 ราชบัญญัตินี้ จะจำแนกออกได้เป็น ๓ ส่วน คือ สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้
 ปฏิบัติการส่วนหนึ่ง สำหรับผู้สมัครเลือกตั้ง และผู้สมัครรับเลือกตั้ง

กฎหมายการเลือกตั้ง

ส่วนหนึ่ง และสำหรับบุคคลทั่วๆ ไปอีกส่วนหนึ่ง ดังจะกล่าวเป็นส่วนๆ
ต่อไป คือ

บทที่ ๑

โทษสำหรับเจ้าหน้าที่

- ๑. ตามบทบัญญัติมาตรา ๕๕ ผู้หมิ่นทักในการเลือกตั้งผู้ใด
- ก. บังอาจนับผิดเลือกตั้งหรือคะแนนในการเลือกตั้งให้ผิดไป

จากความจริง หรือ

ข. จงใจรวมคะแนนให้ผิดไป หรือ

ค. กระทำด้วยประการใด ๆ โดยมีได้มีอำนาจกระทำได้โดยชอบ
ด้วยกฎหมาย ให้บัตรเลือกตั้งชำรุดเสียหาย หรือให้กลายเป็น
บัตรเสีย หรือ

ง. จงใจอ่านบัตรเลือกตั้งให้ผิดไปจากความจริง หรือ

จ. จงใจทำรายงานเลือกตั้งไม่ตรงต่อความจริง

มีความผิดต้องระวางโทษ

- (๑) จำคุกตั้งแต่เดือนหนึ่งขึ้นไปจนถึงห้าปี หรือ
- (๒) ปรับตั้งแต่ห้าถึงพันบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท หรือ
- (๓) ทั้งจำทั้งปรับ
- (๔) และให้ศาลตั้งเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งเดี่ยมหักกำหนดเวลา

ไม่ต่ำกว่าสามปี และไม่เกินแปดปี

บทบัญญัติมาตรานี้เกี่ยวแก่คณะกรรมการตรวจคะแนนและเดี่ยมน

กฎหมายการเลือกตั้ง

คะแนนโดยตรง ส่วนโทษที่ศาลจะพึงกำหนดนั้น จะให้จำคุกอย่างเดียว หรือปรับอย่างเดียวหรือทั้งจำและปรับก็ได้ สุดแต่ดุลยพินิจของศาล แต่ในประการที่จะเว้นไม่ได้นั้น คือ การเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง ซึ่งศาลจะได้ลงโทษสถานอื่นอย่างใดก็ตาม แต่ต้องตั้งเพิกถอนสิทธิ ด้วยเสมอ และกำหนดการเพิกถอนสิทธิทบทวนคดีไว้ด้วยหรือเปิดบับน ักโดยถือหลักจากกำหนดสมัยของสมาชิกสภาซึ่งมีคราวละสี่ปี

๒. มาตรา ๕๕ บัญญัติว่า ผู้มีหน้าที่ในการเลือกตั้ง หรือ

เจ้าพนักงานผู้ใดมีหน้าที่จัดการอย่างใด ๆ ในการเลือกตั้ง ตามพระราช บัญญัตินี้

ก. จงใจไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ หรือ

ข. กระทำการอันใดโดยเจตนาขัดขวางมิให้การ เป็นไป ตาม กฎหมายข้อบังคับ หรือคำสั่งของศาลอัน เกี่ยวแก่การเลือกตั้งตาม พระราชบัญญัตินี้

มีความผิดต่อระวางโทษ

(๑) จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือ

(๒) ปรับไม่เกินพันบาท หรือ

(๓) ทั้งจำทั้งปรับ

(๔) และตั้งให้ศาลเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งด้วยมีกำหนดเวลา

สี่ปี

บทบัญญัติมาตรานี้เกี่ยว แก่ทั้งฝ่ายข้าราชการ และกรรมการผู้ม ีหน้าที่ทั่วไป

๓. มาตรา ๕๖ บัญญัติว่า ข้าราชการประจำการ นายกรัฐมนตรี, มนตรี และพนักงานเทศบาลผู้ใด ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ ด้วยกฎหมาย กระทำการใด ๆ อันเป็นอุปการะ หรืออันเป็นโทษแก่ การเลือกตั้งของผู้สมัครเลือกตั้งคนใด มีความผิดต้องระวางโทษ

- (๑) จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือ
- (๒) ปรับไม่เกินพันบาท หรือ
- (๓) ทั้งจำทั้งปรับ
- (๔) และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งเสียชั่วคราว

ผู้
สมัคร

มาตรา ๕๖ บัญญัติว่า หวังบุคคลจำพวกที่ปรากฏในคัมภีร์เป็น
เฉพาะ และการกระทำนั้นจะเป็นผิดหนักโดยเกี่ยวแก่ผู้สมัครรับเลือก
ตั้ง ซึ่งทั้งในทางเป็นคุณหรือเป็นโทษก็ ย่อมเป็นความผิดตาม
มาตรา

๕. มาตรา ๕๗ บัญญัติว่า ผู้มีหน้าที่ในการเลือกตั้งคนใด

ก. อานหรือตรวจดู หรือ

ข. ยอมให้ผู้อื่นอานหรือตรวจดูเครื่องหมายในบัตรเลือกตั้งก่อน

การคิดบัตรออกเพื่อนับคะแนน

มีความผิดต้องระวางโทษ

- (๑) จำคุกไม่เกินสามเดือน หรือ
- (๒) ปรับไม่เกินสองร้อยบาท หรือ
- (๓) ทั้งจำทั้งปรับ

(๔) และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
บทบัญญัติมาตรา ๕๖ แห่งกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
คนอื่นไม่อาจอ้างจะกระทำเช่นนั้นได้ ด้วยบทบัญญัติดังกล่าวนี้ใน
ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เดิม

๕. มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า ผู้มีหน้าที่ในการเลือกตั้งผู้ใด กระทำ
การละเมิดต่อ มาตรา ๕๖ วรรค ๓ ซึ่งมีความบัญญัติไว้ด้วย “ ก่อน
ประกาศผลของการนับคะแนน ห้ามมิให้กรรมการตรวจคะแนนและ
เสมียนคะแนนแจ้งให้ผู้ใดทราบจำนวนบัตรเลือกตั้ง ซึ่งได้ลงคะแนนหรือ
จำนวนคะแนนอันได้ลงให้แก่บุคคลใด หรือแจ้งผู้ใดได้ลงคะแนนหรือไม่ ”

มีความผิดต้องระวางโทษ

- (๑) จำคุกไม่เกินสามเดือน หรือ
- (๒) ปรับไม่เกินสองร้อยบาท หรือ
- (๓) ทั้งจำทั้งปรับ

บทบัญญัติมาตรา ๕๖ วรรค ๓ กรรมการและเสมียนคะแนน
เพราะการปฏิบัติทั้งหมดอยู่ในหน้าที่ของกรรมการและเสมียนซึ่ง
ผู้อื่นจะเข้าไปเกี่ยวข้องปะปนไม่ได้

บทที่ ๒๓

โทษสำหรับผู้สมัครและผู้สิทธิเลือกตั้ง

๑. มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใด ให้หรือให้
คำมั่นว่าจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อย่างใด ๆ แก่ผู้สิทธิเลือกตั้ง
คนใดโดยเจตนาจะจูงใจให้ผู้สิทธิเลือกตั้งนั้น

กฎหมายการเลือกตั้ง

ก. ลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตนเองกต หรือ

ข. ลงให้แก่ผู้ใดกต หรือ

ค. ให้ตนผู้มีสิทธิลงคะแนนให้แก่ผู้ใดกต มีความผิดของระวางโทษ

(๑) จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือ

(๒) ปรับไม่เกินพันบาท หรือ

(๓) ทั้งจำทั้งปรับ

(๔) และให้ศาลเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งตามกฎหมายกำหนดแต่มี

บทบัญญัติความเกี่ยวเนื่องเพราะกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งให้
ต้นบทบัญญัติสิทธิเลือกตั้ง

๒. มาตรา ๖๓ บัญญัติว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใด

ก. จัดรถหรือเรือ หรือยานพาหนะใด ๆ นำผู้สมัครรับเลือกตั้งไป
ยังที่เลือกตั้งเพื่อการเลือกตั้ง หรือนำกลับจากที่เลือกตั้งหรือ

ข. จัดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้ง หรือกลับจากที่เลือก
ตั้ง โดยไม่ต้องเสียค่าโดยสารยานพาหนะซึ่งต้องเสียตามปกติ หรือ

ค. ผู้กระทำการเช่นว่านั้นเพื่อประโยชน์แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง
คนใด

มีความผิดของระวางโทษ

(๑) จำคุกไม่เกินสามเดือนหรือ

(๒) ปรับไม่เกินสองร้อยบาท หรือ

(๓) ทั้งจำทั้งปรับ

(๔) และให้ศาลตั้งให้เพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งตามกฎหมายกำหนด

แต่ถ้ามี

กฎหมายการเลือกตั้ง

บทบัญญัติมาตรา ๖๓ นอกจากผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้ว โดยบังคับ
ถึงผู้นอกเขตการเพื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย

๓. มาตรา ๖๓ บัญญัติว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใด เรียกว่า
ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร
หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร เป็นประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้
อื่น เพื่อรับสัญญาว่าจะลงคะแนนเลือกตั้ง หรืองดเว้นไม่ลงคะแนน
เลือกตั้งผู้ใด

มีความผิดต้องระวางโทษ

- (๑) จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ
- (๒) ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือ
- (๓) ทั้งจำทั้งปรับ
- (๔) และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งได้ยี่สิบปี

แปดปี

มาตรา ๖๔ บัญญัติโทษเพราะผู้สมัครรับเลือกตั้งในกรณีรับต้นบท

๔. มาตรา ๖๔ บัญญัติว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใด โดยเจตนา
ทุจริตในการเลือกตั้ง ไม่คนบตรเลือกตั้งให้กรรมการตรวจคะแนน
ตาม มาตรา ๔๕ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า เมื่อผู้สมัครได้รับบัตรเลือกตั้ง
เพื่อลงคะแนนแล้ว ไม่ประสงค์จะลงคะแนนให้ผู้ใด ให้คนบตรนบท
กรรมการตรวจคะแนน

มีความผิดต้องระวางโทษ

- (๑) จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ
- (๒) ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือ
- (๓) ทั้งจำทั้งปรับ

(๔) และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยมีกำหนดเวลาสี่ปี
นับแต่วันที่มาตรา ๕๑ แห่งรัฐธรรมนูญให้ผู้นาบทเลือกตั้งไปใช้
ในการไม่สมัคร

บทที่ ๓

โทษสำหรับบุคคลทั่วไป

๓. มาตรา ๖๐ บัญญัติว่า ผู้ใดรู้ว่าตนไม่มีสิทธิสมัครรับ
เลือกตั้ง บังอาจเข้าสมัครรับเลือกตั้ง มีความผิดต้องระวางโทษ

- (๑) จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือ
- (๒) ปรับไม่เกินพันบาท หรือ
- (๓) ทั้งจำทั้งปรับ

(๔) และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งโดยมีกำหนดเวลา
แปดปี

๔. มาตรา ๖๒ บัญญัติว่า บุคคลผู้มีคุณสมบัติเป็นไทยผู้ได้
กระทำการละเมิดต่อมาตรา ๔๒ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า ห้ามมิให้กระทำ
การใด ๆ โดยเจตนาจะช่วยเหลือหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นได้รับเลือกตั้ง
เป็นผู้แทนราษฎร

มีความผิดต้องระวางโทษ

- (๑) จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือ
- (๒) ปรับไม่เกินพันบาท หรือ
- (๓) ทั้งจำทั้งปรับ

ทั้งนี้ไม่ว่าจะช่วยเหลือหรือสนับสนุนด้วยประการใด ๆ เมื่อปรากฏ
เจตนาโดยประสงค์จะให้ผู้อื่นได้รับเลือกตั้งแล้ว ย่อมเป็นผิดตาม
มาตรา ๖๒

๓. มาตรา ๖๔ บัญญัติว่า

ก. ภายหลังแต่เวลาที่โตบตหีบบัตรเลือกตั้งลงไว้เพื่อการลงคะแนนเลือกตั้ง หรือ

ข. ภายหลังแต่เวลาที่โตบตหีบเลือกตั้งนั้นเพื่อกษาใจเมื่อการเลือกตั้งได้เสร็จสิ้นเลือกตั้ง

ผู้ใดบังอาจเปิดหีบบัตรเลือกตั้งนั้นโดยมิได้อำนาจจะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

มีความผิดต้องระวางโทษ

- (๑) จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ
- (๒) ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือ
- (๓) ทั้งจำทั้งปรับ
- (๔) และตั้งให้ศาลเพิกถอนสิทธิ์การเลือกตั้งลงเสียมีกำหนดเวลา

สี่ปี

๔. มาตรา ๖๕ บัญญัติว่า ผู้ใดมิได้อำนาจจะทำได้โดยชอบ

ด้วยกฎหมาย กระทำด้วยประการใดๆ โดยเจตนา ขัดขวาง หรือ

หน่วงเหนี่ยว มิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนน หรือ ไปลง

คะแนน หรือ มิให้ไปลง จำนวนภายในกำหนดเวลาที่ จะลงคะแนน

เลือกตั้งได้

มีความผิดต้องระวางโทษ

- (๑) จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ
- (๒) ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือ
- (๓) ทั้งจำทั้งปรับ

(๔) ใ้คะแนนเสียงเลือกตั้งเกินสองเท่า

ค. มาตรา ๖๖ บัญญัติว่า

ก. ผู้ใดโดยเจตนาทุจริตลงคะแนนในบัตรเลือกตั้งซึ่งมีใช้ของตน หรือ

ข. ผู้ใดมิได้มีอำนาจทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย บังอาจทำเครื่องหมายหรือเครื่องสังเกตโดยวิธีใด ๆ ใดที่บัตรเลือกตั้ง

มีความผิดต้องระวางโทษ

(๑) จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(๒) ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือ

(๓) ทั้งจำทั้งปรับ

(๔) ใ้คะแนนเสียงเลือกตั้งเกินสองเท่า

ผู้
ต้น

๖. มาตรา ๖๗ บัญญัติว่า

ก. ผู้ใดลงคะแนนเลือกตั้ง หรือพยายามลงคะแนนเลือกตั้งโดยวิธีใด ๆ ใดที่บัตรเลือกตั้ง หรือไม่มติดังกระนั้นในหน่วยลงคะแนนใด ๆ ใด

ข. ทดบัตรหรือพยายามทอดบัตรมากกว่าบัตรหนึ่ง

มีความผิดต้องระวางโทษ

(๑) จำคุกไม่เกินสามเดือน หรือ

(๒) ปรับไม่เกินสองร้อยบาท หรือ

(๓) ทั้งจำทั้งปรับ

กฎหมายการเลือกตั้ง

(๕) และให้ศาลตั้งเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งเดิม กำหนดเวลา

สิบ

๗. มาตรา ๖๘ บัญญัติว่า

ก. ผู้ใดก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในเขตเลือกตั้ง หรือ

ข. ในที่ประชาชนชุมนุมกันอยู่ เพื่อรอกการเข้าไปลงคะแนน

เลือกตั้ง มีความผิดต้องระวางโทษ

(๑) จำคุกไม่เกินสามเดือน หรือ

(๒) ปรับไม่เกินสองร้อยบาท หรือ

(๓) ทั้งจำทั้งปรับ

๘. มาตรา ๗๐ บัญญัติว่า ผู้ใดกระทำการละเมิดต่อมาตรา ๘

ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "นายจ้างทั้งปวงต้องให้ความสะดวกตามสมควรแก่

ลูกจ้าง ในอันที่จะใช้สิทธิเลือกตั้ง และสมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนี้ตลอด

ถึงระยะเวลาเลือกตั้ง" มีความผิดต้อง ระวางโทษ ปรับไม่เกิน

ร้อยบาท

๙. มาตรา ๗๑ บัญญัติว่า ผู้ใดกระทำการละเมิดต่อมาตรา ๕๑

ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "ภายในบริเวณที่ลงนามติดบัตรแห่งที่ทำการเลือกตั้ง

ห้ามมิให้ผู้ใดชักชวนขอคะแนน หรือทำการ โฆษณาเพื่อการเลือกตั้ง

มีความผิดต้องระวางโทษ

(๑) จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือ

(๒) ปรับไม่เกินร้อยบาท หรือ

(๓) ทั้งจำทั้งปรับ

ข้อบัญญัติเรื่อง โฆษณาตามพระราชบัญญัตินี้ ความจริงมีหลาย

มาตราที่จะอนุโลมให้ใช้บทบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญาได้ เช่น

เรื่องรับสั่งบนหน้าคน แต่ไม่ทำเช่นนั้นก็จะพระประเด็นในข้อเท็จ
 จริงปรับเข้ากันไม่สนิท หรือความคลุมไม่ถึงตลอด จึงได้กำหนด
 อัคราโทษจนเป็นเฉพาะ ตามประเด็นข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไม่ เพื่อ
 ให้ความชัดเจนครบถ้วนดังประสงค์ แต่อัคราโทษที่กำหนดขึ้นก่อนได้
 ตามลักษณะแต่ละประเภทในกฎหมายลักษณะอาญาไม่ใกล้เคียงกัน

ส่วนที่ ๒๐

กำหนดความรับผิดชอบ

นอกจากบทกำหนดโทษดังกล่าวมาแล้ว พระราชบัญญัติระบบ
 นัยงมบทยบัญญัติออกมาตราหนึ่งซึ่งสมควรนำมาพิจารณาไว้เพื่อศึกษา
 มาตรา ๓๓ ซึ่งมีควมว่า นอกจากหน้าที่ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ
 นี้ ให้คณะกรรมการจังหวัดและคณะกรรมการอำเภอมีหน้าที่จัดการให้

ความสะอาดและรักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง

ตามบทบัญญัตินี้ หน้าที่คณะกรรมการจังหวัดและคณะกรรมการ
 อำเภอแบ่งออกเป็น ๒ นัย นัยหนึ่งปฏิบัติกิจการต่างๆ ตามที่กฎหมาย
 ระบบไว้ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น อีกนัยหนึ่งเป็นผลให้ความสะอาดและ
 รักษาความสงบเรียบร้อยตามความใน มาตรา ๓๓ นี้

การที่กฎหมายบัญญัติดังนี้ ก็พอจะเห็นวัตถุประสงค์ได้ ว่า
 เพราะการเลือกตั้งเป็นกิจการสำคัญและยิ่งยากให้ปฏิบัติ ต้องการความ
 สำเร็จด้วยความบริสุทธิ์เรียบร้อยเป็นที่สุด และการปฏิบัติแทบทุกอย่าง
 ทุกประการตามกฎหมายนั้น ล้วนเป็นหน้าที่คณะกรรมการจังหวัด กรม
 การอำเภอทั้งสิ้น ความสำเร็วจึงจะเรียบร้อยดีไม่ดียังไร อาศัยผล
 จากการปฏิบัติของคณะกรรมการทั้งชั้นนี้ และก็เพราะเหตุที่วิธีการ

กฎหมายการเลือกตั้ง

๑๕๓

เลือกตั้งของเราเองตกเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองท้องถิ่น
กล่าวคือ กฎหมายจึงต้องบัญญัติมอบความรับผิดชอบไว้แก่กรม
การจังหวัด กรมการอำเภอเช่นนี้

ในบางประเทศนั้น การเลือกตั้งหาได้ตกเป็นภาระอันยิ่งใหญ่แก่
เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองเช่นนี้ โดยเขาจัดให้กรรมการเจ้าหน้า
ที่เป็นผู้ดำเนินการเป็นอิสระส่วนหนึ่ง กรรมการนั้นถือเป็นเดิมชยคน
กล่าว และคอยควบคุมซึ่งกันและกัน กันเป็นทางผลในเรืองความ
บริสุทธิ์ของชน หรือให้ภาระและครหาพันไปจรแก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง
ทั้งกรรมการก็ไม่มีการในกิจการอื่น ๆ หลายด้าน หลายทาง เช่น
เจ้าหน้าทำลายปกครองนั้นด้วย ย่อมเป็นทางสะดวกและเรียบร้อยได้
มาก นับแต่บัญญัติสิทธิเลือกตั้งเป็นต้นไป ก็มีการควบคุมแก่
ไซร้รับผิดชอบเป็นส่วนหนึ่ง ดังนี้

ตามที่กล่าวมานี้ จะเห็นว่าเป็นการเหมาะสมดีมาก แต่หากที่
บางประเทศไปอุปกับเช่นนี้ได้ ก็เพราะของเขามันคณะพรรคการเมือง
แล้ว ด้วยกรรมการพวกนั้นย่อมเป็นผู้แทนของคณะพรรคต่าง ๆ ได้รับ
แต่งตั้งขึ้น ให้มาทำหน้าที่ควบคุมและดำเนินการเลือกตั้งเป็นอิสระ
ของเราเองจัดเช่นนั้นไม่ได้ ด้วยเป็นการเพ่งเร่มตน ยังไม่มีพรรคการเมือง
และทั้งเกี่ยวข้องกับทางออกด้วย แต่ก็เป็นกรรมสมควรที่จะได้
ค่อย ๆ แก้ไขโดยลำดับไป เพราะวิธีการที่เบรน้อยในบคณนับว่าเป็นการ
ค่อนข้างหนักแก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองมาก และทั้งเป็นทางให้เกิด
ความเข้าใจผิดครหาที่ง่ายด้วย.

